

15. I 1988. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА L • 400 ДИН. • БРОЈ 1881

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

MASTERS
OF THE UNIVERSE™

ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

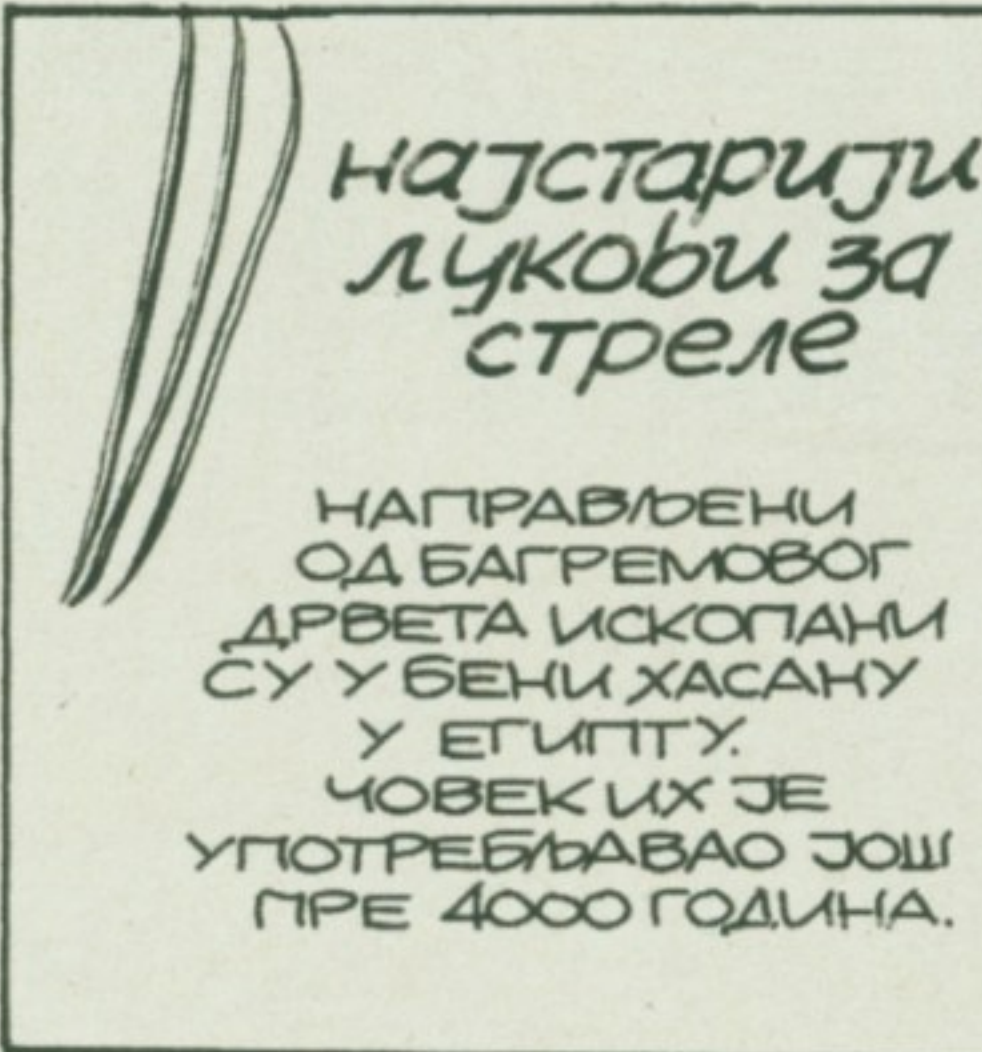
**ЦАРИЦА КОЈА
ЈЕ УМРЛА
ОД ГЛАДИ**

ВИЗАНТИЈСКА ЦАРИЦА ИРЕНА (ВЛАДАЛА ОД 795-802 Г.) ЗБАЧЕНА ЈЕ С ПРЕСТОЛА И ПРОГНАНА НА ОСТРВО ЛЕЗБОС, ГДЕ ЈЕ ЗА БЕДНУ НАДНИЦУ РАДИЛА КАО ТКАЉА И УМРЛА У СИРОМАШТВУ ОД НЕУХРАЊЕНОСТИ.

КУПОЛА

КАТЕДРАЛЕ У САНТИЈАГУ ДЕ КОМПОСТЕЛИ, ШПАНИЈА, ГРАЂЕНА ЈЕ ПУНИХ 200 ГОДИНА.

**НАЈСТАРИЈИ
ЛУКОВИ ЗА
СТРЕЛЕ**

НАПРАВЉЕНИ ОД БАГРЕМОВОГ ДРВЕТА ИСКОПАНИ СУ У БЕНИ ХАСАНУ У ЕГИПТУ. ЧОВЕК ИХ ЈЕ УПОТРЕЂИВАО ЈОШ ПРЕ 4000 ГОДИНА.

МОСТ

ПРЕКО РЕКЕ ВЕЈА У ПЛАНИНАМА ЛЕСИНИ, КРАЈ ВЕРОНЕ, ДЕЛО ЈЕ ПРИРОДЕ, А ЈУМЕ СЕ ЉУДИ СЛУЖЕ ВЕЋ ВИШЕ ОД 400 ГОДИНА.

ЖЕНЕ

ИСТОЧНЕ АФРИКЕ МАЖУ ТЕЛО РИЦИНУСОБИМ УЉЕМ И ЧАЈУ ДА БИ СЕ ЗАШТИТИЛЕ ОД ДНЕВНЕ ЖЕГЕ И НОКНЕ ХЛАДНОГЕ.

ОСА ЗИДАР

ОД ИЛОВАЧЕ ГРАДИ ГНЕЗДО У ОБЛИКУ СПОЈЕНИХ БУГОВА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● аустралијски речни крокодил проглашен је за непријатеља туризма због тога што напада човека. Овог гмизавца стигла је казна - до-

спео је на трпезу. У седам најелитнијих ресторана града Аделејда служе се специјалитети од крокодилског меса, а најтраженији су они са роштиља или филети на бутеру преливени соком од лимуна.

● ● ● Елио Чола, сликар из Венеције, довршио је своју „макси слику“ површине од 4,30 м². То је, у ствари, јединствен мозаик од 38.999 различито обојених љуски јајета.

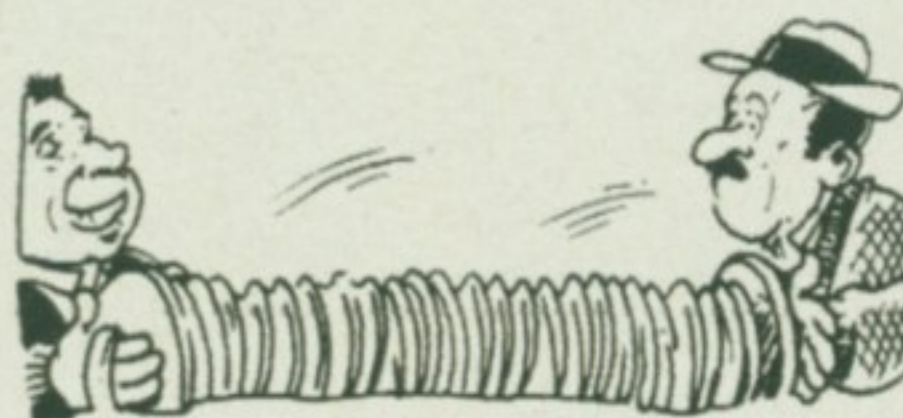
● ● ● сачувани су неки примерци египатских тканина израђени од тако танке нити да је одећа сашивена од њих готово невидљива. По савременим стандардима нити ове пређе носиле би број 200, а најтањи коначи савремена текстилна техника може да створи носи број 150.

● ● ● прва планинарска кућа у нашој земљи подигнута је на Триглаву 1872. године, а саградили су је бо-

хињски ловци. Пошто је овај планинарски дом направљен од лоше грађе, брзо је пропао, а на његовом месту данас се налази нови који се зове Планика.

● ● ● гледаоци швајцарске телевизије недавно су имали прилику да виде и чују највећу хармонику на све-

ту. Инструмент је дугачак десет метара, а на њему морају да свирају два хармоникаша.

● ● ● авио-компанија TWA је још 1957. године расписала конкурс са питањем: какви ће бити авиони кроз тридесет година. Стигло је преко 30 хиљада одговора и сви су стављени у трезор банке у Канзасу. Тридесет година је прошло, коверте су отворене, а награду од 50 хиљада долара добила је данас осамдесетогодишња Хелен Томас из Кембриџа. Њен одговор, у оно време невероватан а данас сасвим обичан, гласио је: авиони ће

летети великом брзином од око 1100 километара на час, имаће млазне моторе, на велике удаљености превозиће око 300 путника, па ће тако Американци моћи да проведу викенд у Риму, Каиру или на Хавајима.

● ● ● доктор Едвард Андерс са Чикашког универзитета изјавио је: „На Земљу из свемира падају дија-

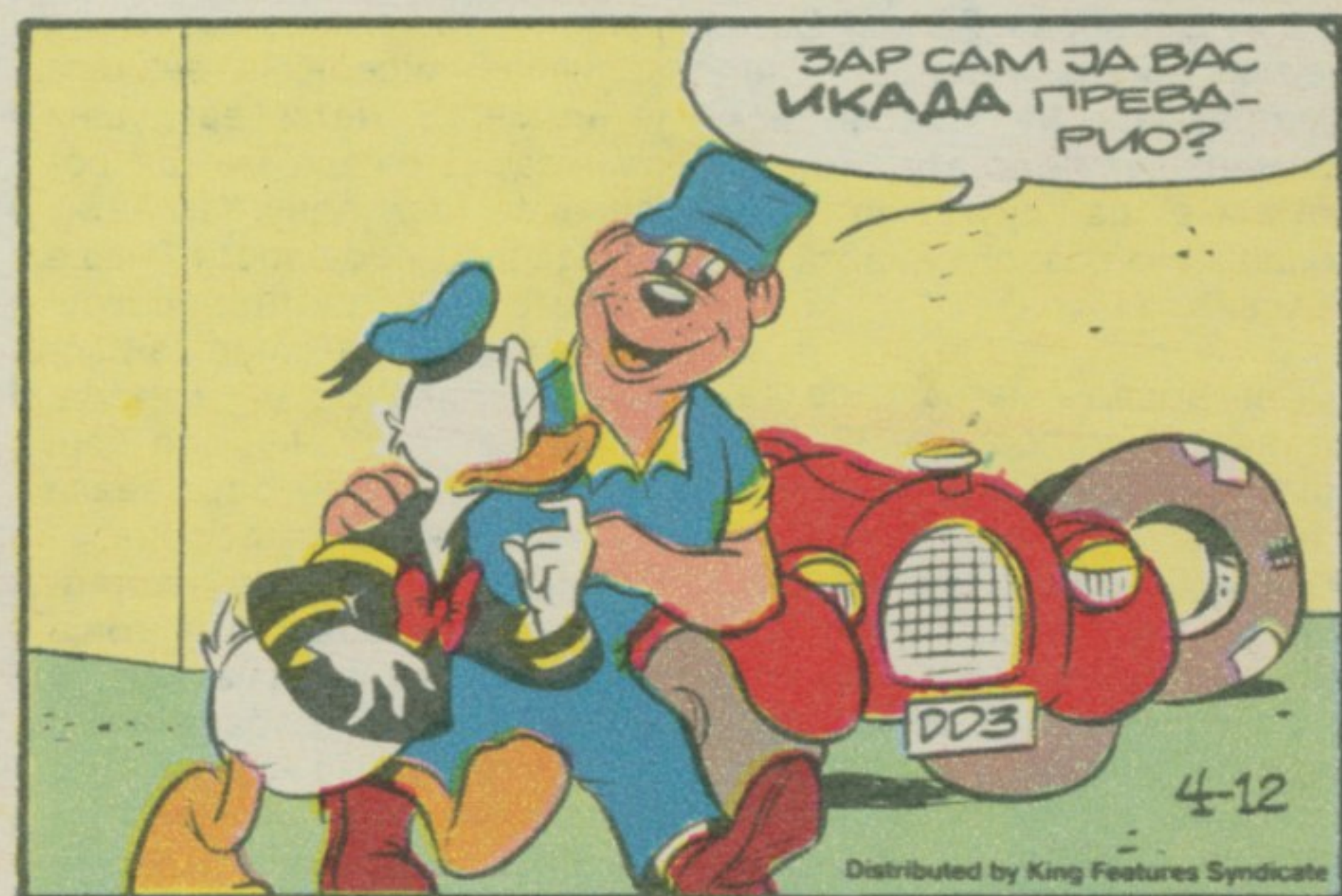
манти“. Наиме, тим овог научника издвојио је из неких метеорита сићушне кристале дијаманата.

● ● ● Цафер Бекири у свом стану у Приштини већ неколико година гаји кафу. Има неколико стабљика које, кад нарасту, дају две бербе годишње - крајем фебруара и августа и то свака по 300-500 грама зрна.

● ● ● љубитеље винске капљице развеселиће новост да су Американци успели да добију вино без алкохола. За разлику од обичног које има 11-14 одсто алкохола, ово ново вино има само 0,5, односно исто колико и сок свеже исцеђене поморанџе.

ПАЈА ПАТАК

ДАГЊЕ ПРОТИВ АРТРИТИСА

Како се само доктор Роберт Борланд из Мелбурна сетио да испитује дејство дагњи на оболеле од артритиса? То није обелоданио, али се

после четворогодишњег истраживања показало да ове шкољке којих има у изобиљу дуж западне обале Новог Зеланда имају лековито дејство таман колико и класични лекови за артритичне упале. Тачније, лековит је лиофилизирани препарат од меса дагњи који се продаје у аустралијским самопослугама под називом „Seatone” – што би, слободније преведено, значило „снага из мора”.

За неупућене, лиофилизација је поступак за конзервирање хране када се намирница, нарочитим поступком, истовремено смрзава и исушује. Патент за лиофилизацију дагњи са зеленим рубом, а

баш те живе у водама Новог Зеланда, добијен је у Јапану, на универзитету Шизуока, а откупила га је новозеландска лабораторија Мек-Ферлејн.

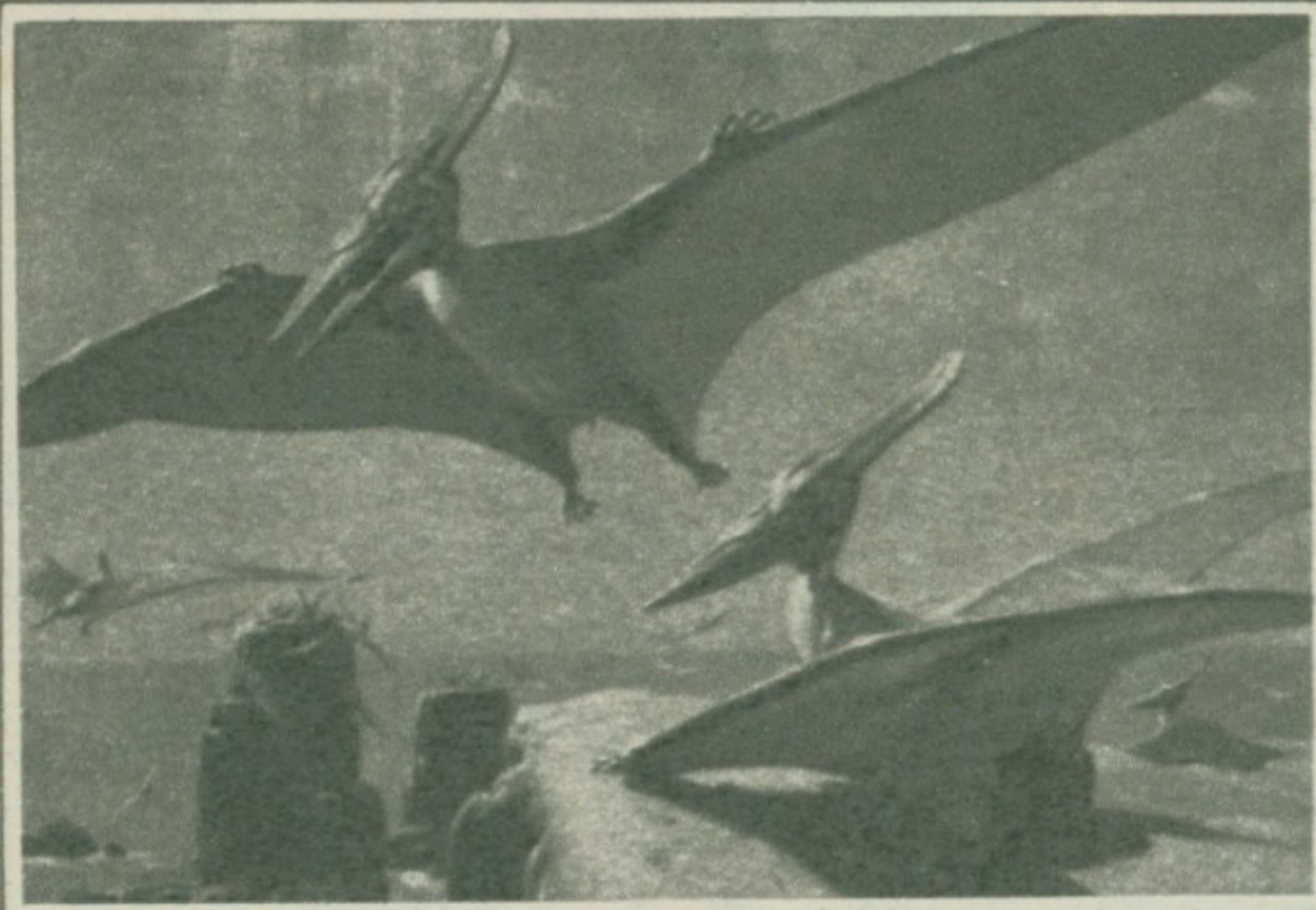
Дагње, иначе, живе по свим морима, али је овде реч о врсти „Perna canaliculus” чија шкољка има зелени руб. Одрасле шкољке те врсте порасту од неких осам центиме-

тара, али им је за то потребно пуне две године, под условом да су се на време закачиле за неки предмет који плива у мору. Обично су то ужад од бова. Женка Perna canaliculus снесе наједном 200 до 300 милиона сићушних јаја, али она која се на време не „ухвате” за место где ће расти падају на дно и гину.

ДА ЛИ ЈЕ КИСЕОНИК САТРО ДИНОСАУРУСЕ?

Земљина атмосфера је пре 80 милиона година садржавала 50 одсто више кисеоника него данас! Ово је показала микроскопска анализа ваздушних балончића „заробљених” у фосилним остацима

Ево сад неких сензационалних претпоставки везаних за сазнање о променама састава ваздуха. Диносауруси који су нестали са лица Земље, ко зна зашто, можда нису могли да опстану у условима

смоле са дрвећа. Тај научни подухват извела су два америчка геохемичара Гери Лендис из Денвера и Роберт Бернер са универзитета Јел. Они сматрају да ће њихово истраживање подстаћи многе научнике да другачије размишљају о развоју живота на Земљи.

Све досад сматрало се да се ваздух у последњих 100 милиона година није нарочито изменио. Али, открића која су изнели Лендис и Бернер указују на сасвим другу могућност: да су се односи гасова у атмосфери чак драстично мењали током геолошких ера. Оне су, чини се, битно утицале на еволуцију и биљка и животиња, а и климе на Земљи.

измењене атмосфере. Навикнути на ваздух пребогат кисеоником можда нису могли да издрже то смањење. Већа количина кисеоника значила је и много већи ваздушни притисак, што сада, можда, објашњава још једну загонетку из давне прошлости наше планете: како су птеросауруси, огромне пра-птице са распоном крила од 11 метара, могле да лете? Чини се баш зато што их је одржавала „густа” и тешка атмосфера.

Лендис и Бернер настављају истраживање које траје већ пет година. Најавили су да ће се сада позабавити фосилним остацима који су много старији од 80 милиона година. Ето изазова и за друге научнике широм света!

ПАРИЗ: ЕЛЕКТРОШОК У ТАКСИЈУ

Недавно је уз велику помпу и присуство највећих светских ТВ мрежа, на најлепшем париском тргу Конкорд испробан изум „планетарног значаја”!

Да ли је баш тако?

Реч је о патенту намењеном такси-возилима, а зове се „ђавоље седиште”. Ево како је текао спектакл. Уз севање блицева и зујање камера генерални секретар синдиката француских таксиста Робер Бенару пришао је пробном таксију и сео на задње седиште. У близини су стајала амбулантна кола са лекаром који је претходно прегледао генералног секретара и испитао све његове виталне функције, а сада је чекао у приправности. За сваки случај!

Бенару се сместио као што

би и свака муштерија и рекао возачу:

– Може!

Тренутак доцније он је, пустивши продоран крик, одбачен увис, згрчених руку и ногу. Јер, возач је неприметно активирао уређај који у задње седиште пушта струју од 50.000 волти – довољно да у часу онемогући евентуалног нападача. Експеримент је потпуно успео.

Да је тако, потврдио је сам Бенару. Дошавши себи од електро-шока уз осмех је изјавио:

– Сасвим, сасвим добро ради!

Париски таксиста који уложи новац у „ђавоље седиште” убудуће неће морати да стрепе од криминалаца и манијака који не ретко насрћу на њих док возе.

М. Крстуловић

Вест је била за прву страну. Титоградски дневник „Побједа“ је од свог дописника из Мојковца 11. новембра прошле године објавила следеће редове:

„По Биоградском језеру може да се иде пјешице. Језеро је усахло. Његов већи, горњи дио претворен је у огромну пољану по којој се зелени маховина, а доњи у пресушено корито на чијем се крају задржала мања количина воде коју одржава једва чујни доток Биоградске ријеке. По дну и обалама Језера гомила грања и пањева али и оно што овом драгуљу природе највише пријети – понори. На једном мјесту може се лако пратити и слушати отицање преостале воде гдје су се, као у кавезу, нашле преостале рибе. Цијела је мрежа тих мањих и већих пукотина кроз које је вода отекла. Има их око стотину. На неким се препознају трагови њихових зачепљивања што је, вјероватно, рађено прије неколико деценија. С првим кишама Језеро ће свакако почети да се пуни, али је чињеница да његово пресушивање из године у годину постаје све критичније“.

Месец и по дана касније, дакле после обилних киша, пређашња вест и даље важи. Горско око испод Бјеласице сузи замућене зенице. Уображена планина више нема свог огледала. Нема ни туриста, одавно. Баром глуваре једино патке у залудној потрази за добрим залагајем. Биоградска ријека, притока која се обрушава са Зекове Главе, усекла дубоко корито посред неглашњег дна језера. Потписник ових редова је колико пролетос овуда вестлао, сада нога до чланака упада у муљ. Ово није Биоградско језеро.

Јелени, да или не?

Игра случаја или хир природе, тек година у коју смо закорачили је за Биоградско језеро и Биоградску гору – јубиларна. Тачно је сто десет година откако су околна племена, Ровчани и Морачани, овај драгуљ природе даривали књазу, потоњем краљу, Николи I Петровићу Његошу. Господар црногорски је исте године, 1878, прогласио „забран“, да у њему владају само природни и божански закони. Да људи не лове, не секу шуме, не напасају стада. Ако Бог другачије не одреди, а богова је и онда, јамачно, било.

Људи и време су учинили да ово подручје, 1952. проглашено за Национални парк „Биоградска гора“, данас буде једна од последње три прашуме у Европи, са Перућницом и Бјеловешком пушћом у Пољској. Најновијим истраживањем у овој јединственој биоколошкој лабораторији у природи у границама Парка – значи, на 5400 хектара – утврђено је, што се флоре тиче, 86 дрвенастих врста, 25 биљних заједница, 250 биљака, становника само овдашњих шумских заједница.

И животињски свет је, такође, разноврстан. Поред великог тетреба, од пре десетак година и патке глуваре, ту су и мрки медвед, видра, куна, разне врсте орлова и јелена. Ако се усвоји предлог поменут на једној од последњих седница важног тела Националног парка, јелена неће више бити јер они „нису аутохтона врста овог подручја“.

Да је жив ловочувар Мато Булатовић, вероватно би имао шта да каже тим умним главама, посебно о 1948. када је са државног добра у Бељу – указом некада важног политича-

Испод Бјеласице

ЈЕЗЕРО

ТИХО

УМИРИЕ

Драгуљ Биоградске горе готово је усахнуо. Остала је само каљуга и нестваран приказ пустоши. Природа уништава оно што је створила. Слична опасност прети и Црном језеру, и не само њему. Може ли човек да помогне? И хоће ли?

Није ово пејзаж неког Месечевог кратера већ – Биоградско језеро, његов северни и северозападни део.

ра из ових крајева – пренесено шеснаест ла-
нади. Све их је Мато одгајио, многе на цуцлу.
И Марка, и Јанка, и Мусу. Крстио је и Кату и
Тицу. У Колашину и данас памте како је је-
лен Јанко пратио ловочувара Мата, неколико
пута са њим био чак и у башти хотела „Бјела-
сица“. Јелени су се запатили испод Бјеласице.

У Биоградској гори сад их је, по процени
стручњака, стотинак. И сви безимени.

Инјекције спаса?

Драгуљ Националног парка је, разуме се,
Биоградско језеро, без обзира што их је на
овом подручју још пет: Пешића језеро, Шиш-

ко, Шеварине и два Урсловачка, Велико и
Мало. Оно је највеће и најлепше. Било доско-
ра.

Директор Националног парка Драгиша
Дожић жели, то показује на много начина, да
Биоградско језеро и даље буде највеће и нај-
лепше. Овде. Каже:

– Није први пут да Језеро практично пресу-
ши. Дешавало се то и раније. Само никад
оваквих размјера, то нико живи не памти...
Без обзира на све, нећемо дозволити да нас
потомци памте по немоћи да помогнемо Језе-
ру, те смо зато затражили помоћ од Репуб-
личког завода за заштиту природе у Титогра-

ду и саставили комисију која ће утврдити шта је посриједи и предложити рјешења...

О томе шта се збива са Биоградским језером и његовој даљој судбини, специјално за наш лист, прича др Радомир Михаиловић, руководилац Одјељења за заштиту географско-геолошких објеката природе, члан већ поменуте комисије:

— За познаваоце природних процеса ово што се збива са Биоградским језером није новост. На нашим високим планинама нестала су многа језера. О томе, поред осталог, свједочи пуно топонима као што су Језерине, Шеварине, Локве, Баре. А нико жив не памти да је ту некад било неке воде. Али шта је људски вијек, тренутак један, спрема само једне ере у развоју наше планете...

Следи објашњење да Биоградско језеро својим највећим делом лежи на кречњачким стенама, али и еруптивним, значи порозним. Мноштво тзв. каверни, пукотина, расцепа, подложно је великим хидростатичким притисцима које вода хемијским путем проширује.

— На основу опажања највећи број понора налази се на сјеверним и сјеверозападним ободима Језера гдје, по процјени, вода понире брзином од 60 до 100 литара у секунди. Кад је Језеро пуно, то се и не примјећује. На жалост, све је очигледније да много више воде отиче него што се улива...

Др Радомир Михаиловић, међутим, верује да се може много тога учинити да се смањи отицање воде, да се спасе Биоградско језеро. Слично је, додаје, учињено и са вештачким језерима у Никшићком пољу, с пуно успеха.

— Неопходно је пукотине затворити инјектирањем, под притиском убризгати масу састављену од компоненти јако fine глине, бетона, цемента и соде. Тако створени чепови неће дозвољавати води да безумно тече... У догледно вријеме мораће, на овај или неки други (бољи?) начин да се спасава и Црно језеро и сва ледничка језера у нас...

Ако све буде урађено како треба и ако се нађу паре, груба процена је да би Биоградско језеро могло коначно да буде обезбеђено за десетак година. Да ли ће човек успети да ухвати овај воз?!

Петар Милатовић

Скипа језера: трафирани део сада је само каљуга.

Најлепше „горско око“ испод Бјеласнице из дана кад је то уистину и било.

ДОГОДИЛО СЕ У...

... **Спринг Лејку.** Девојка Мери-Ен Луреј жарко је желела аутомобил. Отац није могао да јој га купи, па јој је поклонно лоз на чијој су се листи згодитака налазили и аутомобили. Да кћерки не би измакла срећа, и мајка је жртвовала 50 долара за лоз исте лутрије. И сама Мери-Ен испразнила је своју касу и тајно узела трећи лоз. Догодио се нешто невероватно: добила је два „кадилака“ и један „форд мустанг“.

... **Масачусетсу.** У једном зоолошком врту недавно је мужјак шимпанзо коме је, изгледа, дојадило плакање његове једномесечне бебе, у бесу покидао преграде кавеза које су га одвајале од лава и тамо гурнуо запрепашћену мајку и дете. Сам је побегао у најудаљенији кутак свог кавеза. Срећом, и лав је био изненађен, па су чувари имали времена да улете у кавез и спасу мајмунцицу и мајмунче.

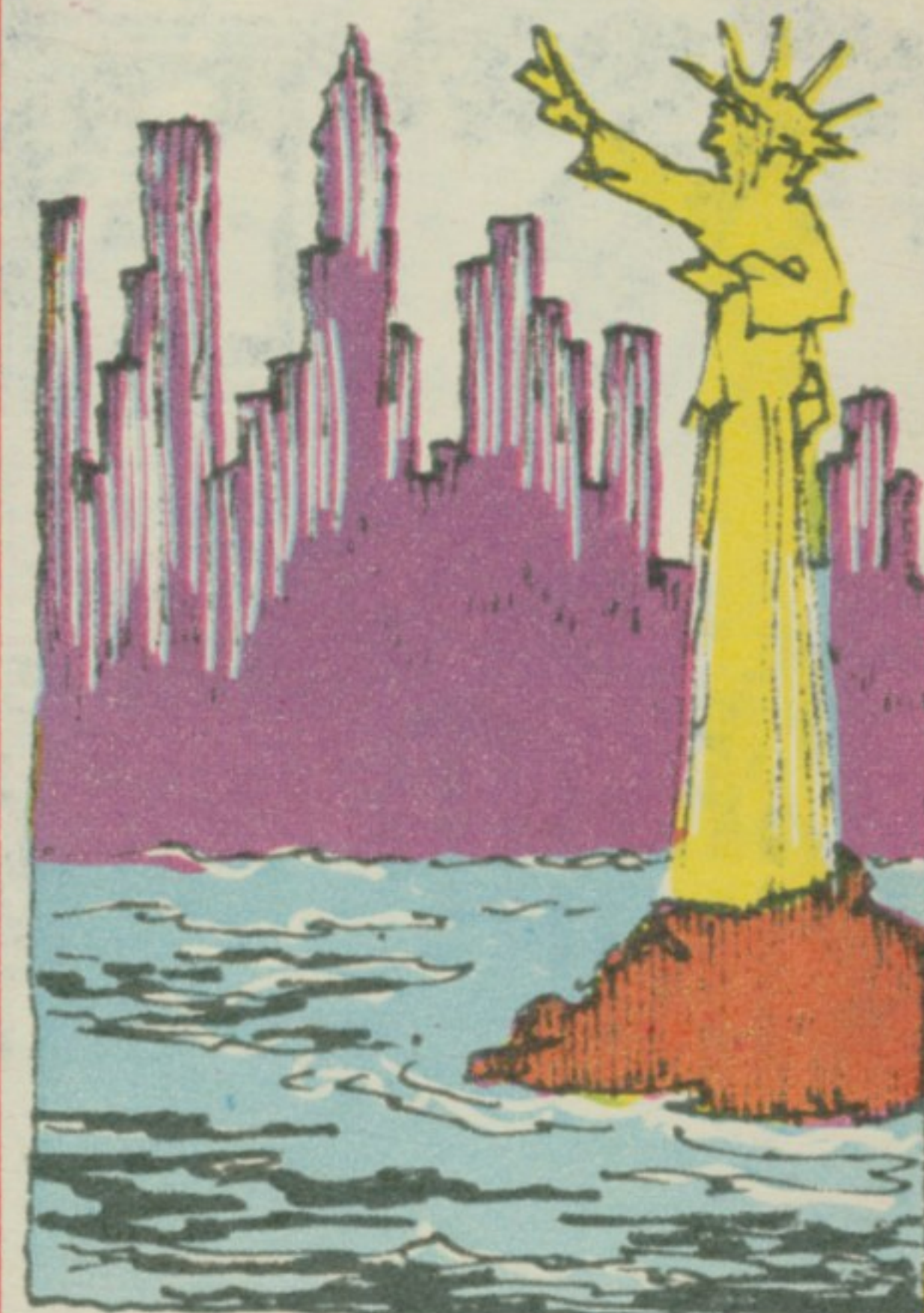
... **Вирибургу.** Земаљски суд у овом немачком граду закључио је да псећи лавез не значи увек узнемиравање. Пас понекад мора да лаје, рецимо, од 19 часова једног до 7 сати следећег дана. Усред дана, на пример, од 13 до 15 часова власник не сме да допусти псу да лаје, ако би то сметало суседима, односно станарима великих зграда. Једино нема упутства како обучити пса да лаје само у време које као дозвољено прописује овај суд.

... **Масињану.** На великом сеоском газдинству у околини Болоње у Италији, избио је пожар. Да невоља буде већа – нигде капи воде на летњој жези. Мештани су позвали ватрогасце из Порета, али док они не стигну морали су сами некако да спрече ширење ватре. Чиме? При руци су имали једино вино. И почели су нешtedимиче да га изливају у пламен. Отишло је небројено великих балона, али је зато спречена још већа штета.

... **Бриселу.** Градско саобраћајно у главном граду Белгије одлучило је да обустави сваки превоз (метро, аутобуси, трамваји) између 12 и 14 сати јер 96 одсто грађана уопште не користи њихове услуге у време ручка. Ако буде прихваћено ово решење, најзад ће на миру моћи да ручају и шофери, кондуктери и полицајци који регулишу саобраћај. И, што је много важније, сваке године уштедеће се 175 милиона белгијских франака.

... **Њујорку.** „Чувена статуа Слободе на уласку у њујоршку луку и даље ће гледати према Њујорку, док ће јој леђа бити окренута Њу Џерсију“, саопштио је тријумфално прошле јесени градоначелник највећег америчког града Едвард Кош. Врховни суд САД пресудио је да острво на коме је статуа пре сто и једну годину подигнута, иако је удаљено само 650 метара од Џерси Ситија, а више од три километра од Њујорка, ипак припада овом другом јер је нађен уговор из 1833. године у коме стоји да је Њу Џерси продао острво Њујорку.

НЕОБИЧНЕ ПОДУДАРНОСТИ

Пре неколико година, док је путовао по југу Сједињених Америчких Држава, пословни човек Џорџ Д. Брајсон из Конектиката одлучио је, из чиста мира, да се заустави у Луисвилу, држава Кентаки.

Одсео је у хотелу „Браун“ где су му дали собу број 307. Само што се уписао у књигу гостију, уручено му је писмо на коме је стајало: „Господину Џорџу Д. Брајсону, соба 307“.

Необичном игром случаја човек који је непосредно пре њега одсео у соби 307

– Адреса као и свака друга – гласио је одговор.

– Да, али тамо станујем ја! – одвратио је судија.

И човек је осуђен на три месеца затвора.

Као и господин генерал

Овакве фантастичне подударности запрепашћују људе откад је света и века. За математичаре у томе нема ничег тајанственог и може се објаснити законом вероватноће. Помоћу овог закона процењују се могућности да ће се нешто до-

звао се Џорџ Д. Брајсон, али је био из Монреаља у Канади. Писмо је, наравно, било упућено њему.

Један човек из Честера, у држави Пенсилванији, ухапшен је 1949. године због скитње. Покушавајући да докаже како је у питању грешка, човек је тврдио да станује у Улици Меклвејн број 714.

– То кажите судији – хладно су му рекли полицајци.

Скитница се убрзо обрела пред судијом Робинсоном Лаузијем који га је питао:

– Одакле вам баш та адреса?

годити: вероватноћа, на пример, којим редом ће коњи на трци стићи на циљ или да ће други и трећи председник Сједињених Америчких Држава – Џон Адамс и Томас Џеферсон – умрети 4. јула 1826, на сам дан педесетогодишњице потписивања Декларације о независности САД.

С тачке гледишта математичара, а имајући у виду да се свакодневно одиграва на милијарде међусобних утицаја и односа између пет милијарди становника Земље, најчудније би било када се подударности не би догађале.

ПИСМ

ЦРКВА СЕ СРУШИЛА ИЗНЕНАДА ТАЧНО У 19,25 ЧАСОВА, АЛИ У ЊОЈ НИЈЕ БИЛО НИКОГ: СВИ ЧЛАНОВИ ХОРА, СВАКО ИЗ ДРУГИХ РАЗЛОГА, ЗАКАСНИЛИ СУ НА ПРОБУ ЗАКАЗАНУ ЗА 19,15. ЗАКОН ВЕРОВАТНОЋЕ? НЕПОЗНАТА СИЛА? СРЕЋНА СЛУЧАЈНОСТ?

Претпоставите, на пример, да се налазите на вечери са двадесет двоје непознатих људи и да, разговарајући с једним од њих, откријете да сте рођени истог дана. Необична подударност? Ни случајно. Према закону вероватноће у групи од двадесет три особе изабране насумице постоји педесет одсто шанси да су најмање две од њих рођене истог датума.

У књизи „Госпођа Срећа“ („Lady Luck“) Ворен Вивер пише како је, за време вечере са високим официрима, повео разговор о закону вероватноће. Већина официра испољила је неверицу, а један је гласно приметио како их је за столом укупно двадесет тројица и предложио да сваки каже када је рођен. Испоставило се да су сви датуми рођења различити.

Тада се умешала жена која је послуживала:

– Опростите, ја сам двадесет трећа особа у овој просторији и рођендан ми је 17. маја, баш као и господину генералу који тамо седи!

Случај Кенеди – Линколн

Научници примењују закон вероватноће и на далеко ређе и необичније ситуације, на пример на невероватан догађај о коме је писао „Лајф“.

Првог марта 1950. године требало је да се одржи проба парохијалног хора у 19.15 ч. у цркви „Беатрис“ у Небраски. Али, свих петнаест особа, које је требале да дођу, закаснило је из сасвим различитих разлога.

У 19.35 изненадна експлозија савалила је цркву са земљом. У њој, због заклањања, није било ни живе душе.

Неке подударности зависе од тако невероватних чињеница да изгледа немогуће израчунати шансе да се догоде. Зар

О ЗА (О)СОБУ 307

закон вероватноће (или, у овом случају, теорија најлуђе завере) може да објасни низ необичних сличности које постоје у убиствима председника САД Џона Фицџералда Кенедија и Абрахама Линколна?

Кенеди је изабран за председника САД тачно сто година после Линколна; обојица су се енергично борили за црначка права; обојица су убијена у пекат у присуству својих супруга; обојица су изгубила по једно дете за време председничког мандата; Линколн је убијен у „Фордовом позоришту“, а Кенеди у отвореном аутомобилу марке „линколн“ који је направио конструктор по имену Форд; обојицу су, после убиства, на кормилу државе заменили потпредседници с презименом Џонсон, рођени тачно сто година један пре другог (први 1808, други 1908).

И ћерка и син

Овакве подударности (коинциденције) учиниле су да многи научници, убеђени да се оне не могу објаснити законом вероватноће, разраде нове теорије. Чувени швајцарски психијатар Карл Јунг, један од првих који су се позабавили овом појавом, целог живота је скупљао примере најчуднијих подударности.

У есеју објављеном 1952. године Јунг

пише да се подударности дешавају много чешће него што их предвиђају теорије вероватноће и да је велики број њих дело непознате силе која покушава да наметне универзални ред.

Јунг је нарочито задивљавао невероватан начин на који се украдене или изгубљене ствари понекад враћају својим власницима. Он је испричао случај једне Немце која је 1914. године, пошто је фотографисала свог синчића, дала у Стразбуру филм на развијање. Затим је избио први светски рат, жена није могла да се врати у Стразбур и фотографија је сматрана заувек изгубљеном.

Две године касније она је у Франкфурту купила фотографску плочу да сними своју тек рођену ћерку. Када је та фотографија развијена, примећено је да је плоча већ употребљавана и да слика девојчице стоји преко слике њеног сина снимљеног у Стразбуру. Плоча, која није била развијена, обележена је као нова и препродана – истој особи!

Ајнштајн, Подолски, Розен парадокс

Неки веома познати физичари понудили су за подударности претпоставке које превазилазе све законе вероватноће. Још 1935. године „приказано“ је да две субатомске честице, које су бар једном

међусобно реаговале, могу хиљадама година касније, и на растојању од ко зна колико светлосних година, поново да утичу једна на другу.

Ову појаву су први запазили Алберт Ајнштајн и његови сарадници Борис Подолски и Натан Розен. Парадокс су назвали почетним словима својих презимена: ЕПР.

Пошто је појаву проучавао годинама, физичар Дејвид Бом претпоставља да, ако честице могу да утичу једна на другу, то могу и људи јер је у космосу, прошлом, садашњем и будућем, све повезано оним што је он назвао „последични ред“. Честице нису међусобно заиста одвојене већ повезане начином невидљивим за уобичајена поимања стварности.

У људском домену његова теорија претпоставља ефекте типа „натчулне (екстрасензоријалне) перцепције“: различите особе које су, на овај или онај начин, у међусобној хармонији, могле би да дођу до истих идеја и дела у истом тренутку.

Постоји, разуме се, огроман јаз између свих теорија и необоривог доказа да су подударности ишта друго до случајни, мада веома необични, догађаји.

И док се наука њима упорно бави, подударности се и даље дешавају и запрепашћују свет.

Б. Дожић

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

СВАКИХ 220 МИЛИОНА ГОДИНА – СМАК СВЕТА?

Замислите један огроман часовник. Кад год казаљка која показује часове пређе преко броја 12, бића на нашој планети бивају десеткована. Тај часовник постоји. Бројчаник му је Млечни пут, галаксија у којој се налази наша Земља. А казаљка која показује сате је Сунчев систем, дакле систем у коме се налази наша планета.

Џон Сексепкоски и Дејвид Рауп, научници из Чикага, тврде да та чудна прича није измишљена. Чак су је и проверили. Убацили су у рачунар податке о појављивању и

изумирању 250.000 животињских врста. Чекало их је изненађење: рачунар је установио да постоји правилан ритам у јављању биолошких „смакова света“ и да до њих долази

сваких 220 милиона година. Толико је потребно нашем Сунчевом систему да направи „пун круг“ у нашој галаксији. Може се претпоставити да сваких 220 милиона година наиђемо на „нешто“ ванземаљско и да је то „нешто“ погубно за нас.

Карољ Шемакер, стручњак за астероиде, сматра да је кривац Ортов облак, гомила стена која потиче од планете која се распадала.

Амерички астроном Ричард Малер мисли да је кривац једна звезда, сестра нашег Сунца, коју не можемо да видимо јер се налази тачно с његове друге стране и оно је заклања. Дао јој је име Немезис, по богињи освете. Сматра да она уноси пометњу у облаке астероида.

Без обзира на то како долази до ових „смакова света“, нема места паници. Следећи смак света неће се догодити тако скоро. По овим прорачунима, можемо га очекивати тек кроз 110 милиона година.

В. И.

Илустровао: Зоран Петковић – Петко

ПРОЗОР У СРЕДИШТЕ ПЛАНЕТЕ

Западноне-мачки научници почели су „путовање у средиште Земље” за које ће, како тврде, бити избушена „најдубља рупа на свету”

Вечита тежња човечанства да се вине у висине вишеструко је потврђена авантурама Спутњика, Челенџера и Аријане. Утолико је јасније, међутим, постало колико су нам скромна сазнања о ономе што се догађа под самим нашим ногама. То би сада требало да се промени. Оно што је Жил Верн 1864. описао у свом роману „Путовање у средиште Земље”, онеда-

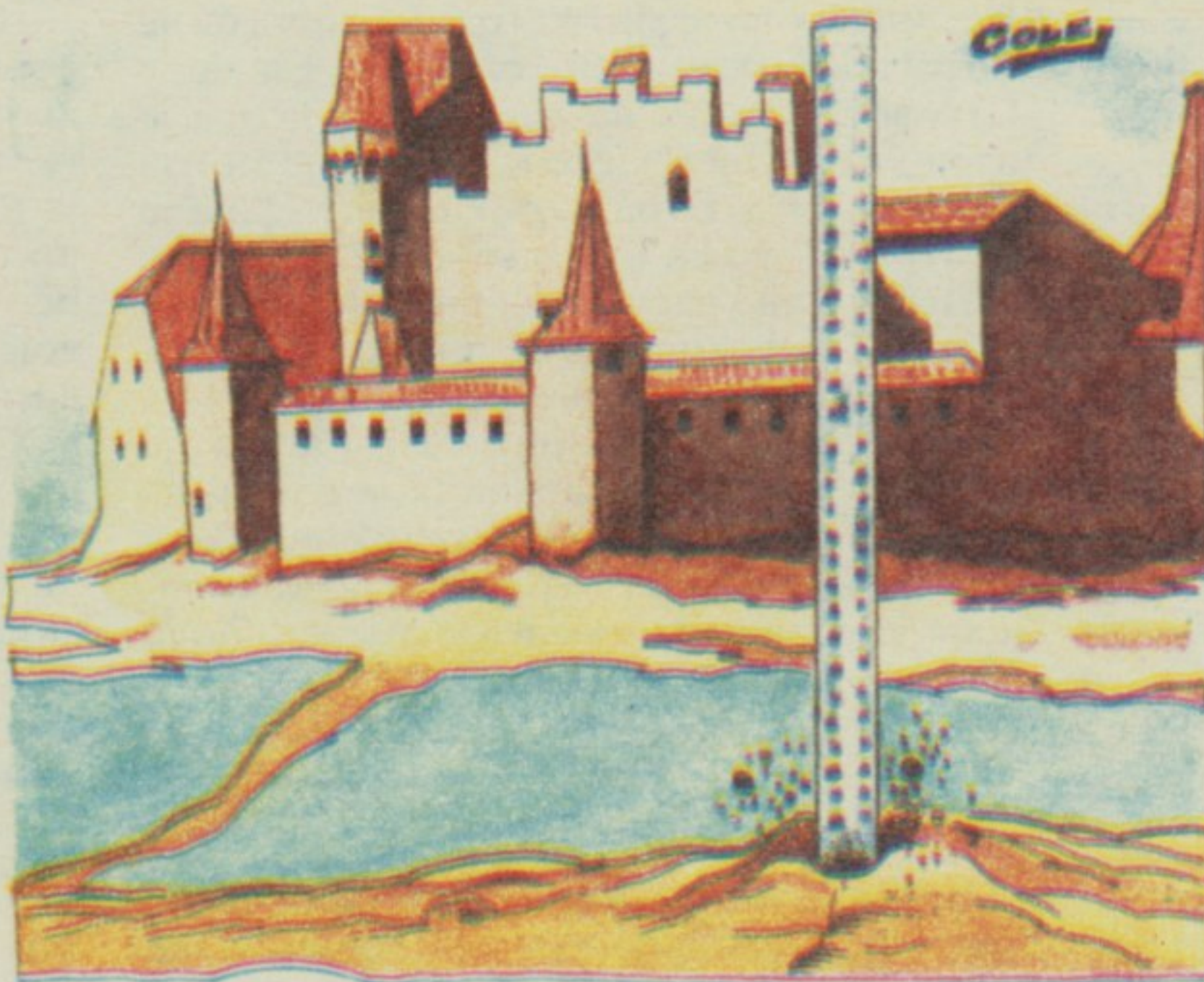
но, 123 године касније, остварује 350 немачких научника.

За савремене истраживаче је узвишење код баварског градића Виндиш-Ешенбаха, који је већ сада постао права геолошка мека, постало исто оно што је за Верновог јунака Линденброка значила вулканска планина „Шнефел”.

Акција би, како се планира, требало да траје де-

Земље, које је данас технички још неостварљиво, било би дуго 6.300 километара. Толики је, наиме, њен полупречник на екватору. Тако ће „убод” немачких научника у Земљину кору бити мањи од четвртине процента тог полупречника. Далеко ће врх бушилице остати и од течног језгра, које почиње тек на дубини од неких 2.900 километара.

Продор у дубине биће у

сет година. Предрачунска вредност: 450 милиона марака. Само у току шестогодишњих припрема пројекта учествовало је 300 научника са универзитета, из индустрије и неких других установа. Уколико се три године пре краја миленијума достигне планирана дубина од 14 километара, биће то одиста најдубља рупа на свету, „прозор” научника у средиште планете.

У ствари, планета ће ипак бити само загребана. Путовање у средиште

етапама. За ову годину је планирано бушење до највише 2.500 метара, јер, техника којом се тренутно располаже у међувремену треба још доста да се усавршава. За сада дијамантска глава бушилице која стаје више од 40.000 марака, може да траје највише десет до 15 дана. Осим тога, пред новим изазовом налазе се и произвођачи мерних инструмената: онај ко жели да продре у фантастичне дубине, веће од десет километара, мора да рачуна

да тамо владају температуре од 300 и више степени и притисак од три тоне по квадратном сантиметру.

Са овим бушењем је повезано више од 110 научних пројеката. Његови резултати ће, међутим, бити веома значајни и за многе индустријске гране: подаци о историји настанка Земљине коре и кретању угљоводоника од непроцењивог су значаја у трагању за нафтом. Многи научници верују да ће им ти подаци помоћи чак и у предсказивању земљотреса.

До сада најдубља рупа коју је човек избушио налази се у Совјетском Савезу и дубока је 12 километара. Бушење је трајало читавих 12 година, што најбоље сведочи о тешкоћама на које се у таквим подухватима наилази. Већ сам почетак бушења у СР Немачкој показао је да ће озбиљних невоља бити и на површини Земље. „Велика рупа”, како ту бушотину у локалном жаргону називају, већ је изазвала огорчене протесте еколога, забринутих да би она могла да буде искористићена и за одлагање радиоактивних отпадака из објекта центра за прераду тог отпада.

Ипак, да су таква страховања претерана, јер, на питање може ли неко, рецимо, да упадне у „велику руну” научници су објаснили да ће она дуж читаве дубине бити широка највише 22 центиметра.

Д. Г.

КРЗНАР ЕКОЛОГ

Банпјетро Лупи из Ториноа први је крзнар Италије који се „покајао”. За-

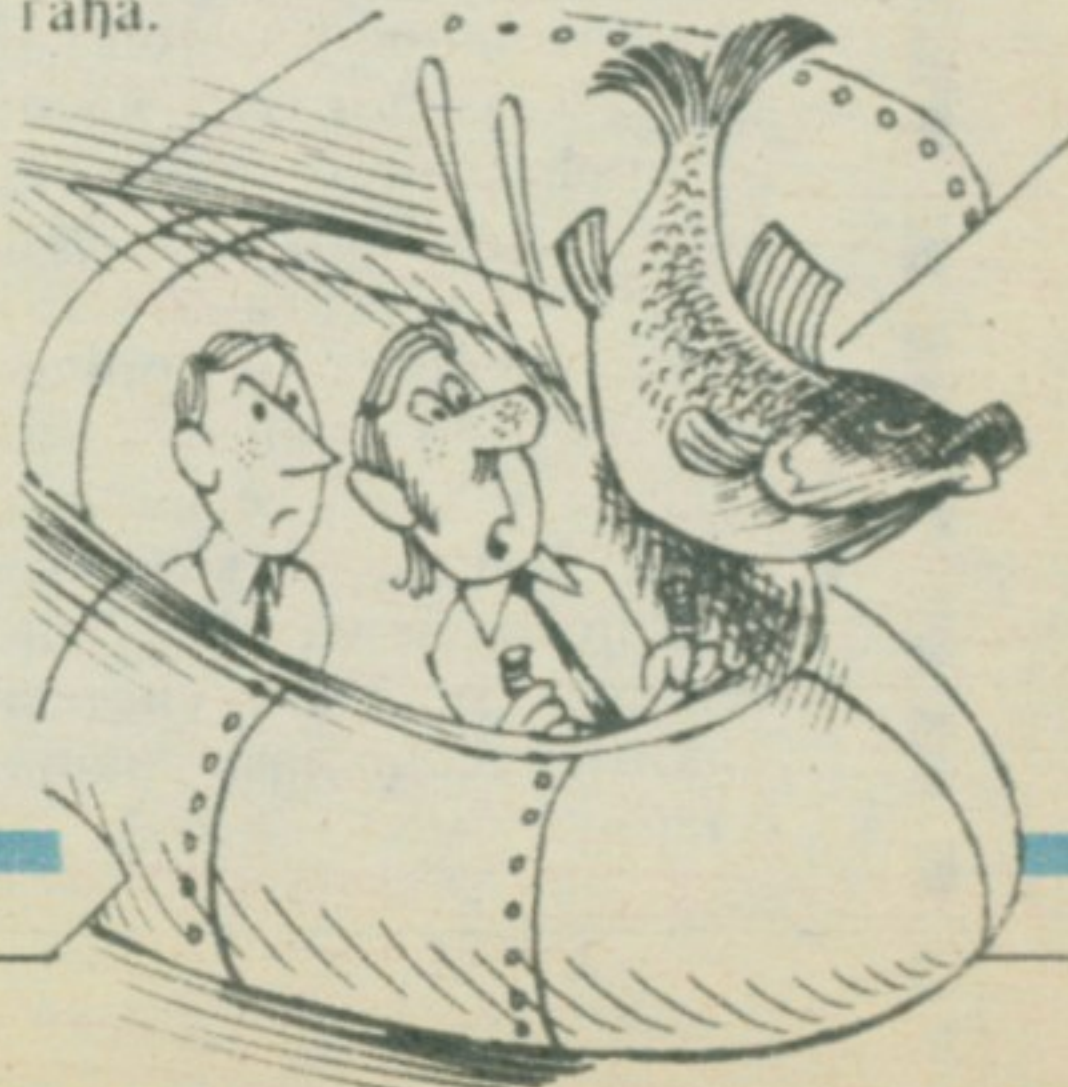
што? Последњих година Лупи ради само с вештачким крзном шијући искључиво „еколошке” бунде, а недавно је дао оглас у новинама у коме је објавио да је спреман да потпуно бесплатно прави бунде од природног крзна под условом да муштерија донесе у његову радњу живе звери у количини која је потребна за крзнени огртач и да их ту, пред мајстором, убије својом руком.

За сада заинтересованих нема.

СВАШТА!!!

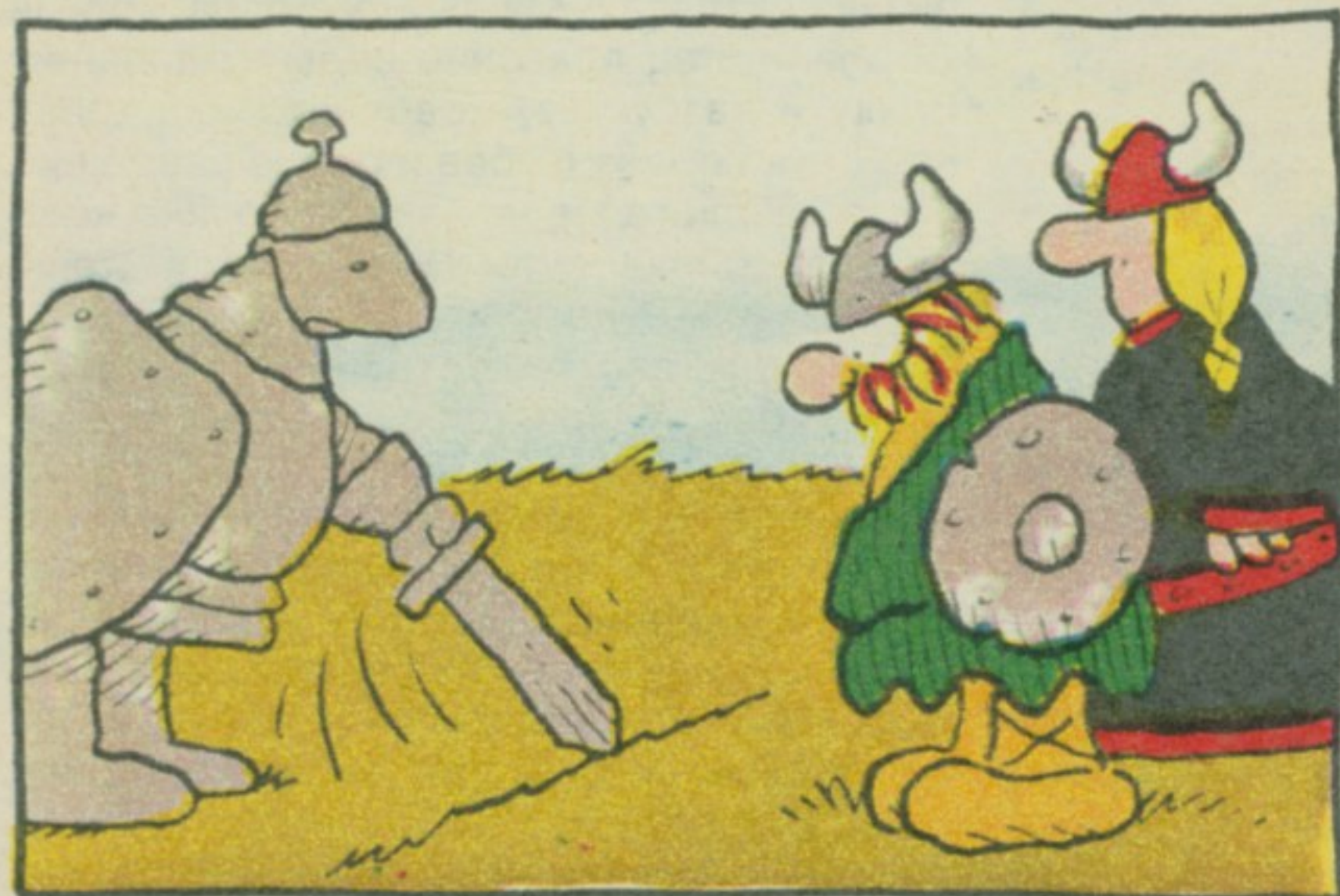
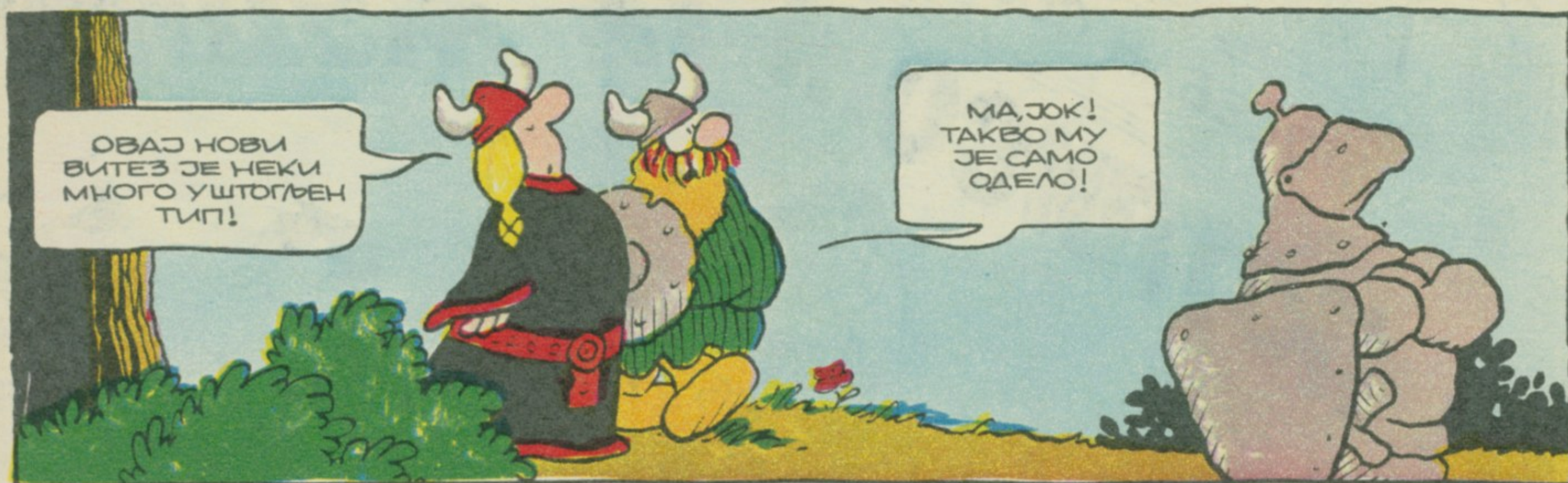
Дешавало се и досад да се неки авион судари у ваздуху с птицом, али оно што се недавно догодило америчком „боингу 737” више је него невероватно. Авион је управо узимао залет на једној писти на Аљасци изнад које је (којим ли случајем) летео белоглави морски орао с риоом у канџама. Птица је испустила рибу, она је пала на кабину и испрљала ветробранско стакло. Авион је морао направити

ти круг око аеродрома и вратити се натраг, на велико незадовољство путника. О томе како се осећао орао који је остао без плена може само да се нагађа.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Има их баснословно богатих и обичних, али им је страст заједничка – рукопис неке славне личности из прошлости или садашњости. Довијају се како знају и умеју, а славни им и одговарају, понекад својеручно

◆ ◆ ◆
Колико може да кошта хрпа папира из пера Емила Золе? Ради се о тридесет девет страница које су промениле судбину једног човека и историју једне нације – „J'accuse“ („Оптужујем“), тексту написаном у борби за ослобођење Алфреда Драјфуса и победу напредних снага у Француској. Седамсто седамдесет милиона нових динара (наравно, у доларима или некој другој чврстој валути) кажу стручњаци. То је почетна цена на аукцији код „Сотбија“, али може да достигне и милијарду ако се духови распале.

А Франц Кафка када су се, јуна 1987. године, његова писма појавила у Њујорку? Шестсто педесет хиљада долара, односно 845 милиона динара. Божански Волфганг Амадеус Моцарт виноу се изнад два и по милиона фунти (боље да не прерачунавамо у динаре) плаћених на аукцији у Лондону априла 1987. за његове рукописе и партитуре.

Али, то је сам врх и забрањени сан ог-

ромне већине колекционара. Пре свега оних који јуре улицом за славним глумцем или певачем или сатима чекају на циљу победника бицикличке или аутомобилске трке.

Зову их ловцима на аутограме. То је посебан сој, не много различит од своје богате сабраће која посећују најпознатије аукције и готово увек имају у виду и профит. Разлика између њих је углавном у дебљини новчаника, а осећања су мање-више иста.

Важан је метод

„Задовољство је у личном стварању везе“, објашњава Ерик Ђорђели, поносити власник преко две хиљаде славних потписа. „Срећа што имаш нешто што други немају: посвета, поздрав, фраза.“

Ђорђели, двадесетосмогодишњи Италијан који од своје једанаесте јури славне личности из целог света, живи је пример како добра организација упрошћава и живот и маније. Важан је метод, чак и када је реч о лову на аутограме.

Ево како он то ради: „Пишем двадесет до тридесет писама месечно. У свако ставим коверат и марке за одговор. На тим ковертама одштампано је моје име и поштански фах, никада адреса. Марке су тачно одбројане. Догоди се да ставим коју више, никада мање. То је једноставно јер сам набавио поштанске тарифе свих могућих места на Земљиној кугли.“

Резултат ове страсти уредно је сложен у дванаест албума подељених на председнике држава, председнике влада, певаче, глумце, спортисте, краљеве, високо свештенство... Од благослова папе Јована Павла II до лепих жеља председника Јужне Кореје Чун Ду Хвана; од посетнице

краља Хуана Карлоса до слике с потписом нашег пијанисте Иве Погорелића...

Колико ко кошта

На почетку је потпис италијанске телевизијске звезде Мајка Бонђорна који је Ђорђели отац поклатио седмогодишњем Ерику и разбуктао страст што још траје. Као свака права љубав и ова је савршено чиста. „Уопште ме не занима колико кошта ова збирка аутограма“, тврди Ерик. „Никада је нећу отуђити. Моја је и био бих љубоморан ако би се нашла код неког другог, без обзира колико новца доносила.“

Али, тржиште ипак постоји и не ради се само о рукописима Бетовена или Линколна. На аукцијама у Њујорку Американци, најстраственији ловци на аутограме у свету, борили су се и за потписе глумица Орнеле Мути (16.500 дин.) и Ракел Велч (5.500 дин.).

Роналд Реган је на цени од 660.000 динара, а ајатолах Хомеини 880.000. То је врх врхова када је реч о личностима са првих новинских страна.

Ово тржиште има нека своја правила.

Тако је потпис Ричарда Никсона, док још није био председник САД, вредео мање од 11.000 динара, а чим је ушао у Бели кућу, цена му је скочила на 550 милиона, док данас кошта мање од 110.000 динара.

Реган, глумац на заласку, стајао је 33.000, а данас, као председник, учврстио се на већ поменутих 660.000 динара. Потпис Грејс Кели, славне глумице са све „Оскаром“, вредео је око 10.000 а Грејс Кели, принцезе од Монака, 385.000 динара. Монтини, надбискуп Милана, имао је цену од око 22.000 динара. Када је постао

папа Павле VI, попео се на 880.000 динара.

Који су разлози тих колебања на тржишту осим веће или мање славе одређене личности?

Рикардо Боргато, колекционар ветеран с педесетогодишњим искуством, мада себе назива „аматером“, каже: „Не може се објаснити привлачност која те вуче према неком. То је изнад логике и историје.“

Од Едисона – препоручено

Он је, на пример, увек трагао за белешкама и рукописима Ђузепеа Гарибалдија који, иначе, нису на великој цени јер их је италијански херој расипао на све стране. „Волео сам га и то ми је био довољан разлог“, каже Боргати.

Волео је и Артура Тосканинија и успео је да му приђе у Стрези где је дириговао један концерт. Маестро је био познат као строг и неприступачан, па ипак се зауставио, разменио реч-две с Боргатом и у његов албум написао љубазну реченицу.

Како је могуће посветити се лову на аутограме који изискује невероватно стрпљење и огромно одушевљење, а често излаже „ловца“ непријатностима и понижењу?

Рикардо Боргато, са образовањем и манирима из 19. века у коме је рођен, тврди да је задовољство толико да се исплати сваки ризик:

„За ових педесет година колико јурим рукописе упознао сам изузетне људе, набавио драгоцене папире и дивно сам се забављао. Да бих добио Едисонов потпис, просто сам га бомбардовао писмима. А онда ми је, из чиста мира, одговорио на једно препоручено писмо. Потписао се оловком. Био сам ван себе када ми се у рукама нашао коверат с њујоршким печатом!“

„Којим системом сам се служио? Љубазне молбе и никада марке за одговор што ми се чинило непристојним.“

Времена се мењају, зар не?

Да ли сте чули за „аутопен“?

У Лос Анђелесу је изашла књига „l'Hou-lé Trade Books and Autograph“ чији каталог пружа сва могућа обавештења. У њему се, на пример, налази репродукција фотографије с потписом Чарлса Дикенса с назначеном ценом од 770.000 динара за оригинал; портрет Алберта Ајнштајна за 2.200.000 динара; слике Фреда Астера и Џинџер Роџерс вредне око 550.000 динара.

Само веома обавештени сакупљачи аутограма знају за аутопен, електронску машину која савршено репродукује и умножава потписе. Помоћу аутопена је Џон Фицџералд Кенеди, за време своје предизборне кампање, успео да пошаље око петсто хиљада „својеручних“ потписа. Аутопеном се служи и Силвестер Сталоне који дневно добија преко хиљаду писама и на свако одговара. Ако је потпис на фотографији, готово је немогуће утврдити да ли га је најврљао аутор или аутопен.

Тежак је, ето, живот ловца на аутограме и пун неизвесности. Чак се и Шекспир, отац енглеског језика, једном потписао Shakespeare, а једном Shakspire, уместо правилног Shakespeare. Кома онда човек да верује?

Б. Д.

Илустровао: Зоран Петковић - Петко

ЈУГОСЛОВЕНСКО

НАЈ

НАЈВИШИ СЛАП

У близини Бохиња, у одсеку Комарче, нешто испод долине у којој се налазе чувених седам триглавских језера, извире река Савица која се одмах стрпоштава као слат читавих 60 метара и после краћег тока улива у Бохињско језеро. Из Бохиња излази као Језерница која ће, заједно са Мостницом, начинити Саву Бохињу и даље, уједињена са Савом Долинком, наставити да тече као Сава – наша највећа река.

Слап на извору Савице је највиши слат у нашој земљи.

НАЈМЛАЂА ПОНОРНИЦА

Најмлађа и најновија понорница настала је 1985. у близини Рожаја у Црној Гори, када је речница Црња нагло пропала односећи читаву шуму и пут који је од села Калуђерски лаз водио за Рожаје.

Нестала је пред очима сељака који је водио болесно дете у Рожаје. По његовом исказу, најпре се чула страшна тутњава, па је на педесет метара пред њим земља почела да пропада у велику јаму од чега се човек страшно уплашио и вратио натраг у село.

НАЈЈАЧИ ИЗВОР

Најјачи извор у нашој земљи и Европи избија код места Благај у близини Мостара. Настаје од реке понорнице Буне која после двадесет километара подводног тока избија у самом подножју окомите и велике стене као врело које избацује 4.300 литара воде у секунди.

Поред самог врела богумили су некада имали светиште које су Турци у 15. веку срушили и направили текију. У овом исламском манастиру живели су дервиши реда бекташија који су били нека врста калуђера војника. Дервишки закони забрањују било какво насиље у близини светих места, посебно лов и риболов, па је тако ово место постало и нека врста непризнатог природног резервата у коме се може видети на стотине врста птица, међу њима и сурих орлова који поносно крстаре изнад високе стене, а река Буна је од свог извора пуна пастрмки и друге рибе.

НАЈТОПЛИЈА ВОДА У ЕВРОПИ

Извори Врањске Бање достижу готово невероватну температуру од 96 Целзијусових степени, на самој граници кључања. Ова вода је пуна минерала па је зато изузетно лековита. За њене вредности се зна од давнина, па је тако записана у једној повељи цара Душана који бању и изворе поклања манастиру Хиландару.

У овој врелој води јаје се скува за минут, у јесен деца у њој кувају клипове кукуруза, сељаци у њој шуре прасиће, домаћице кокошке.

Феномен топлоте ових извора научници објашњавају пукотинама које су настале у далекој прошлости, дубоким више од 2000 метара, где су остале загрејане стене, крај којих струји прегрејана пара, која се при врху претвара у врелу воду и извире. Извори се сједињују у реку Баништицу која се улива у Мораву и односи огромне количине изгубљене енергије – стручњаци процењују, најмање 50 вагона најквалитетнијег угља дневно.

НАЈВЕЋИ ПРИРОДНИ КАМЕНИ МОСТОВИ

Највећи природни камени мостови пружају се преко понорнице Раке у Словенији, код места Ракек у Нотрањском крају. Први је „Мали мост“ са витким луком, дугачак 35 метара, широк само четири метра. Други је „Велики мост“, који се уздиже на 19 метара изнад реке, по дужини је седам метара краћ од „Малог моста“ али име заслужује због ширине од 25 метара.

Мостови су остаци свода пећнице која се ко зна када обрушила и нестала.

Миодраг Зупанц

Илустровао: Димитрије Костић

Како
је
човек
открио
перспективу

Пут
до слике
са правилно
приказаном
позадином
био је
истовремено
и пут
до
могућности
да се свет
види
сасвим
другим
очима

ГОСПОДАР И ЊЕГОВИ

Када се нађемо очи у очи са апстрактним сликама, често смо запрепашћени, несигурни, па и агресивни, а готово увек и спремни на жустре расправе. Чак и људи које је тешко избацити из равнотеже заузимају „бусију“.

Зашто нас овакве слике изазивају? Психолози имају занимљиво објашњење: буде се праинстинкти човека. Човек и данас посматра свет, кажу научници, као што то чини грабљивица, дакле ловац на плен.

Ја сликам главом

Јасна слика која верно одражава стварност, у којој човек већ на први поглед може да се оријентише, даје сигурност. Оба ока су управљена у једну тачку и настаје оштра тродимензионална слика – слика која пружа све важне информације. Насупрот томе, апстрактна, отуђена слика, не пружа могућност да се ситуација схвати само уз помоћ чула вида. Стога је човек пред њом несигуран, губи тло под ногама, треба му времена да размисли да би схватио.

Слично су се осећали људи из 14. и 15. века, када су се први пут срели са сасвим новом врстом слика. То су биле слике за које се није могло рећи да ли су настале у мозгу уметника, чаробњака или дотле неслућеног генија. Оно што су оне приказивале људи с краја средњег века нису до тада видели. У њих је могло да се продре погледом и гледа у простор који у стварности не постоји. Како да човек схвати да поглед може да „продре“ кроз осликану дрвену таблицу или платно?

За човека двадесетог века ово вероватно звучи претерано. Слике са просторном перспективом нису за нас ништа необично. Одавно нас више не чуди то што нам фотографија на површини која има само две димензије одражава „дубину“ онако како је видимо у природи.

Другачије су се људи осећали некада, у давна времена, када се нађу „очи у очи“ са сликама Леонарда да Винчија, Микеланђела или Албрехта Дирера. Слика и стварност су за човека стотинама година биле две, потпуно различите

ствари. Сликари средњег века преводили су стварност у један други „надсветовни“ језик слике. Нове слике су, насупрот томе, настале спонтано у машти уметника. Оне су показивале свет виђен очима уметника.

У ствари, рећи за Леонарда, Микеланђела или Дирера да су били уметници, значи само делимично истину. Они су били, према данашњим схватањима, пре научници, природњаци, математичари и уметници уједно – и баш то је она невероватна мешавина Ајнштајна и Пикаса. Били су прожети истраживачким духом, вођени жељом да истраже тајне природе и доведу их у склад са једним вишим божанским редом. Нису се више задовољавали као њихови савременици, само тиме да верују, хтели су доказе.

Микеланђело, упитан за тајну својих слика, једном је објаснио: „Ја не сликам руком, већ главом“. Исто то рекао је и Леонардо да Винчи: „Упознај облике свих ствари у њиховој бескрајној разноликости. Што више знаш, боље ћеш сликати“.

За средњовековног уметника занатлију то је значило као светогрђе. Према стогодишњој традицији сматрали су својим задатком илустровање Светог писма. Нису смели да сликају према свом интимном поимању света, већ је све морало бити подређено строгој божанској и световној хијерархији. За њихово поимање света Диреров трактат о мерењу шестаром предмета и тела граничио је са магијом. Какве везе има математика, та тајанствена наука са сликарством?

Дирер и сликари ренесансе постављали су питање другачије: како закони оптике, према којима мора да функционише и човечије око, могу да се изразе математички? Они су хтели да знају зашто се тело смањује када је удаљење од посматрача. Зашто се све линије, које се губе у дубини простора, стичу у једној тачки, и зашто се та тачка помера ако се место посматрача мења?

Леонардо да Винчи је мозгао о томе зашто боје и обриси предмета бледе, што се човек више од њих удаљава. Ако би се одговорило на та питања, сваки мотив могао би да се представи у свим могућим варијантама перспективе.

Колико је то било револуционарно у сликарству, може се проценити само када се посматра једна средњовековна слика. На њој закони оптике немају готово никакав утицај на пропорцију. Перспектива је имала друго, симболично значење. На слици је заузимао главно место, у свој својој величини, световни или небески господар. Мање, споредне фигуре биле су груписане на сцени хијерархијски, према свом значају. Идеја водиља ове „перспективе према значају“: важне ствари приказане су веће, неважне мање. Оптика је била подређена симболици.

Тајна „Тајне вечере“

Милано, крајем 1498. године. Посетиоци Цркве Санта Марија дела Грација стоје као опчињени. Не верујући својим очима, зуре у слику оспораваног али и високо цењеног уметника Леонарда да Винчија, резултат уметничког трогодишњег рада. Мотив слике је свима познат: Исус са апостолима на Тајној вечери. Али, слика је деловала на посматраче тако да су остали без даха. Њихови погледи су прелазили преко слике, задржавали се на појединим ликовима, а онда се, као привучени магијом, враћали на централну фигуру слике. Исус, између

апостола, на необјашњив начин је привлачио све погледе. Какву то тајну крије ова слика?

Сазнања првих великих сликара перспективе и научника Филипа Брунелескија (1377–1446) и Леона Батисте Албертија (1401–1472) Леонардо је оживео на генијалан начин. Он је слику подредио једној централној перспективи коју је истовремено употребио за драматургију слике.

Централна перспектива је значила да су све линије које од посматрача воде у дубину управљене на једну тачку. Ивице стола, углови простора, прозори, сви архитектонски детаљи водили су у ту „прибежишну тачку“. А генијалан трик састојао се у томе што је ту магичну, централну тачку, Леонардо сместио тачно на чело свога Исуса. Све на слици је, за посматрача, било подређено духовној снази која је зрачила из централне фигуре. То су показивали и погледи апостола, који су исто тако били управљени у ту магичну тачку.

Сувише далеко би нас одвело када бисмо улазили у многе детаље који појачавају утицај ове слике на посматрача. Оно што је важно је да ни једна од бројних копија „Тајне вечере“, које су сликали многи уметници, није ни издаје досегла снагу оригинала, ако њихови аутори нису схватили суштину Леонардове перспективе. То није успео нико ко није стекао увид у тајне геометрије и математике.

Стога су многи злурато очекивали неуспех Микеланђела Буонаротија, мајстора перспективе, када му је папа Јулије II 1508. године поверио да ослика свод Сикстинске капеле. Задатак уметника је био да једну искривљену површину, лучну куполу, тако ослика да се архитектура и слика слију једна у другу, да посматрачу одоздо не изгледа искривљено.

Микеланђело је знао да је то могуће само егзактним геометријским конструисањем. Одоздо посматрана слика је морала да буде пројектована на непостојећу, замишљену равн. Али, пошто је стварна површина била лучна свод, све фигуре су морале да буду насликане искривљено. За различите делове свода то је значило сваки пут друго искривљење: једном су ликови морали бити скраћени, други пут издужени или чак искривљени.

Само постављање скеле и помоћних справа трајало је два месеца, а тек онда је почео прави рад. Четири године је уметник лежао на леђима испод свода капеле, понекад је чак вишио као планинар на ужадима. Рачунао је, конструисао, баратао летвама, читавом мрежом ужади, шестарима. Хиљаде пута одлагао је четкицу, пењао се по скелама натопљеним скорелом бојом и загледао ликове своје слике из свих могућих углова.

„Он изгледа као сам ђаво, а и живи као ђаво“ описао га је један савременик. Али, свако ко је погледао у свод, кроз мрежу скела, видео је да настаје чудесно уметничко дело дотада невиђене лепоте. То ће потврдити данас, готово 500 година касније, свако ко ступи у Сикстинску капелу.

Још и данас је наша свест прожета динамиком те епохе која је, попут лавине, прегазила средњи век. За нас је већ одавно сасвим природно да свет гледамо очима освајача.

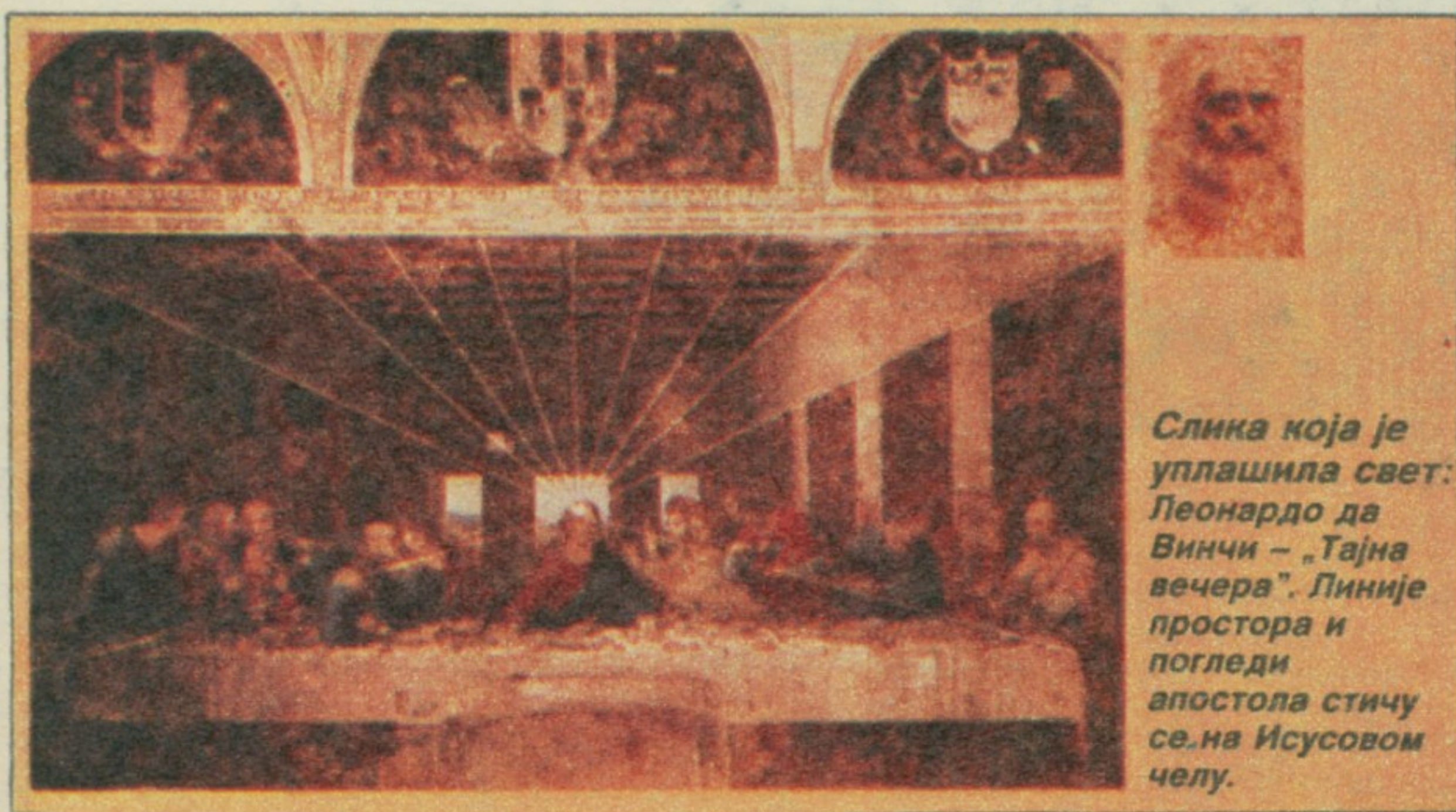
Ако је то тако, зар не бисмо морали да се замислимо и над сликама о којима данас тако жучно расправљамо? Да није, можда, апстрактно сликарство корак даље, окретање леђа слици света једног освајача? Те слике не приказују ништа одређено. Узнемирани смо када се суочимо са сликама које се не баве опипљивим светом, већ осећањима и визијама.

Као разумни људи у искушењу смо да брзо одбацимо нешто тако „неразумљиво“, или да га потценимо. Али зар то не би била најнеразумнија реакција разумног човека? Откуд толики отпор према таквом уметнику? Можда су управо они успели да продру у нови свет у који ми још немамо приступа.

Ко може да тврди да човек, ловац на плен, није већ почео да осваја нову димензију која лежи с оне стране нашег добро познатог света?

Б. Поповић

ПАТУЉЦИ

Слика која је уплашила свет: Леонардо да Винчи – „Тајна вечера“. Линије простора и погледи апостола стичу се на Исусовом челу.

**Битке које
су мењале
свет**

СУДАР ЧЕКМЊА

И НАКОВЊА

(ОПЕРАЦИЈА „ЦИТАДЕЛА“, 5. 7. 1943 – 23. 7. 1943)

**Покретљи-
вији и лакши
совјетски
тенкови Т-34
надвладали
су немачке
„тигрове“**

Други светски рат, 1943. година. После стаљинградске битке у којој је Хитлерова опсесија да заузме овај град – кључ централне Азије – коштала 147.000 мртвих и 91.000 заробљених нацистичких официра и војника, фронт се померио на запад.

Однос између совјетских и немачких армија тог времена описују можда најбоље саме наредбе њихових врховних старешина.

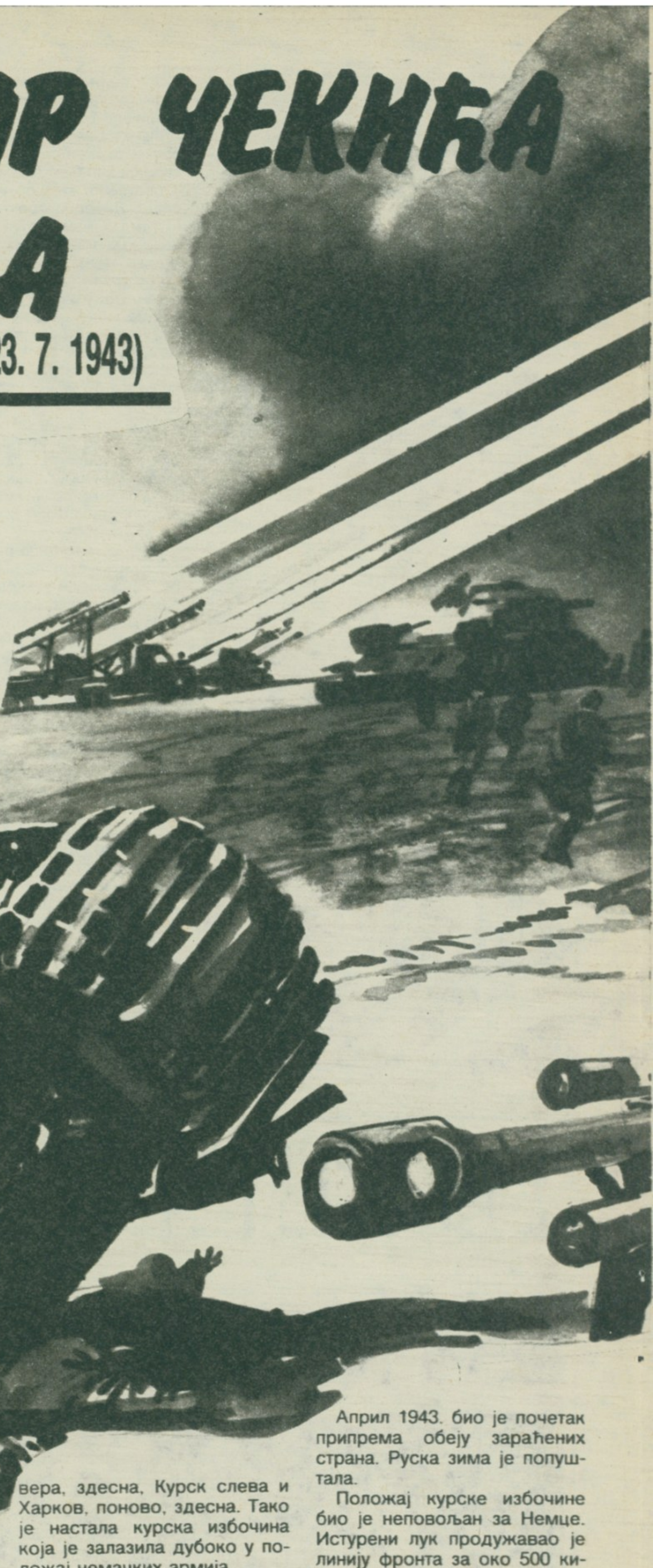
захтева, без одлагања, да капитулира како би се спасли преостали животи.

– Капитулација је забрањена – одговорио је Хитлер.

Када је поколебаног генерала Лопатнија на совјетској страни заменио генерал Чујков, генерал Никита Сергејевич Хрушчов, члан Савета фронта, рекао му је:

– За вас преко Волге земље нема!

Линија фронта, после борби у зиму 1942/43, пружала се у

Април 1943. био је почетак припрема обеју зараћених страна. Руска зима је попуштала.

Положај курске избочине био је неповољан за Немце. Истурени лук продужавао је линију фронта за око 500 километара, секао железничке пруге и онемогућавао транспорт. Најзад, он се увлачио у спој група немачких армија „Центар“ и „Југ“, па је одатле било погодно вршити офанзивна дејства.

вера, здесна, Курск слева и Харков, поново, здесна. Тако је настала курска избочина која је залазила дубоко у положај немачких армија.

„Мирно“ пролеће

Пролеће је на фронту било мирно: значи, гинуле су само стотине, а не стотине хиљада војника.

У извештају Хитлеру фелдмаршал Паулус тражи допуштење за капитулацију 6. армије код Стаљинграда.

– Даља одбрана бесмислена. Слом неизбежан. Војска

правцу север-југ од Лењинграда до Азовског мора. Ова линија, гледано на карти, обилазила је у луку три града који су, у правцу, један изнад другог: Орел, Курск и Харков. Линија фронта обилазила је Орел, у односу на правац се-

Совјетска Врховна команда очекивала је да ће Немци покушати да разбију курску избочину па је донесена одлука да се фронт утврди.

Избочину је требало уништити планом „Цитадела“.

Хитлер је 15. априла 1943. издао следеће наређење:

— Одлучио сам да, чим временске прилике то дозволе, остварим план операције „Цитадела“, прве у овој години. Та офанзива ће имати одлучујући значај.

Груписање људи и технике почело је на обе стране.

Од априла до јуна 1943. на централном делу курске избочине (централном фронту)

ископано је пет хиљада километара саобраћајница, постављено 400 хиљада мина, жичане препреке под напором. Дубина одбране на појединим деловима курске избочине износила је 150–190 километара.

У припремама за битку није било тајни. Извиђачки летови и обавештајна служба прикупили су податке да Немци намеравају да реше битку великим ударом тенковских јединица. Због тога су Совјети и градили противтенковски одбрамбени систем.

Немци су скупили моћне машине типа „тигер“ и самоходне топове „фердинанд“ у нади да одбрана неће издржати удар тенкова, авијације и пешадије.

План немачке Врховне команде био је једноставан: једновременим ударом са севера и југа, од Орела и Харкова, разбити одбрану курске избочине, запосести линију Харков – Курск – Орел и у окружењу уништити совјетске јединице.

Совјетска Врховна команда припремала се да издржи овај удар и, када се непријатељ замори и истроши, узврати противударом. Стратејска резерва одбране био је оближњи степски фронт.

Совјетска армија окупила је за одбрану милион и 337 хи-

љада војника, 20 хиљада артиљеријских оруђа и минобацача, 3.600 тенкова и самоходних оруђа и 3.130 авиона. Резерву, степски фронт, чинило је 580 хиљада људи, 8.500 артиљеријских оруђа и минобацача, 1.600 тенкова и самоходних оруђа и око 400 авиона.

Немци су располагали са око 900 хиљада људи, 10 хиљада артиљеријских оруђа и минобацача, 2.700 тенкова и самоходних оруђа и око 2.000 авиона.

Сучељене у неправилном полукругу око Курска две најјаче армије света спремале су се на још један судар. Једна да напада, друга да издржи.

Почиње паклена симфонија

У ноћи између 4. и 5. јула 1943. заробљени су немачки војници који су покушали да направе пролаз кроз минска поља пред совјетским положајима.

На саслушању су дали драгоцено обавештење: немачке јединице су запоселе полазне положаје. Време напада – три сата исте ноћи.

Јесу ли немачки војници намерно послати да обману или су говорили истину? Совјетски маршал Георгиј Жуков из Врховне команде и командант централног фронта генерал-пуковник Константин Рокосовски били су пред тешком одлуком. Звати Врховну команду и питати за савет Стаљина? То је било мудро, али времена није било.

У 2.20, четрдесет минута пре напада непријатеља, Рокосовски је артиљерији централног фронта издао команду за паљбу.

„Све се унаоколо завртелo“, пише касније маршал Жуков. „Разлегла се ужасна грмљавина – започета је грандиозна битка у рејону курске избочине. У тој пакленој симфонији звукова слиле су се у једно експлозије зрна тешке артиљерије, авионских бомби, реактивних граната М-31 („каћуше“) и непрекидно зујање авионских мотора...“

Немачке снаге биле су затечене, ухваћене у припремама за напад који је планиран за три часа. Прво су, ужаснути разарањем артиљеријских плотуна, помислили да Совјети крећу у противнапад. Тек у 5 часова и 30 минута групација немачких армија је од правца Орела кренула у јуриш.

Главни удар, потпомогнут авијацијом, изведен је на уском делу фронта према Орелу: велики број тешких тенко-

ва типа „тигер“, самоходних топова „фердинанд“ и оклопних транспортера за пешадију.

Под заштитом моћних машина напредовала је пешадија, средњи и лаки тенкови.

Совјети су се супротставили непријатељу густим минским пољима, препрекама и јаком артиљеријском, ракетном и митраљеском ватром а из близине противтенковским пушкама.

Истог дана Немци су започели напад на линију Харков (Бјелгород) – Курск појачавајући притисак из сата у сат. Јужно од Орела, уз огромне губитке, првог дана пробили су совјетску одбрамбену линију у дубини од осам километара. До 9. јула успели су, такође по цену великих губитака, да продру још 1–3 километра. То је било све. Изморена, са великим губицима, немачка група армија која је нападала од Орела морала је 11. јула да пређе у одбрану. За четири дана изгубили су око 20 хиљада људи.

На правцу Бјелгород – Курск језгро ударне песнице биле су елитне СС дивизије: „Мртвачка глава“, „Адолф Хитлер“, „Рајх“ и „Викинг“. Сам избор у редове оружаних снага СС гарантовао је оданост идеји нацизма и слепу покорност вођи.

Без заштите, у отвореном јуришу, тенковима и самоходним оруђем покушали су да изврше пробој совјетске одбране. Тешки тенкови типа „тигер“ у минским пољима, тучени добро маскираним и укопаним совјетским тенковима, уз здушну помоћ авијације, нису успели да развију своје ударне способности.

До 10. јула продрли су 35 километара у совјетску одбрану.

На овом фронту, у рејону Прохоровке, 11. и 12. јула дошло је до највеће тенковске битке другог светског рата.

Судар 1.200 тенкова потпомогнутих авијацијом, с обе стране, решавао је судбину битке

Тешке машине „тигер“ против тенка Т-34. Покретљивији и лакши, на кратком растојању, совјетски тенк био је далеко успешнији. Истовремено, на небу изнад Прохоровке водила се огорчена ваздушна битка, одмеравање храбрости, умећа и технологије: „Фоке-вулф 190-А“, „хенкел 129“ против совјетских авиона „Ла-5“, „Јак 7-6“ и „Ил-2“.

До 23. јула сви немачки напади су заустављени. Други део совјетског плана – удар на запад – могао је да почне...

Ратко Јанковић

Илустровао: Брана Јовановић

**ЖИВОТ
ПИШЕ
ДРАМЕ**

ПОД ВИСОКИМ НАПОНОМ

Ако покуша да спасе Шери, знао је да ће струја проћи кроз његово тело и то је крај. Без обзира на опасност, Ди Клејберн није оклевао ни секунде. Одлучно је да јој помогне

Откако су купили фарму у Тексасу, Шери Моузис, њен супруг Боб и њихово троје деце мучили су се. Приноси са поља били су им довољни тек да преживе. После три тешке године у децембру 1985. коначно су могли да одахну. Памук је те године родио.

Није га чула

Био је почетак месеца. Шери и Боб су се договорили да оберу сав памук и продају га до Нове године. Коначно ће на миру провести празнике. Пошто је Боб радио на пољу читаво пре подне, Шери је одлучила да га одмени. Кад је села за волан трактора, већ је прошло пет сати. Пре него што је покренула огромну машину која је брала и слагала памук у велике бале, а коју је вукао трактор, Шери је у даљини угледала њиховог првог суседа и пријатеља Дија Клејберна. Он им је, кад су се доселили у Тексас, много помогао. Планирали су да с Дијевом породицом проведу новогодишње празнике.

Шери Моузис је била поносна што је од користи. На почетку збуњена и самом помисли да и она може да ради у пољу, убрзо је схватила да машина обавља све уместо ње.

Кад је подухватила балу памука, кренула је да је остави на крају поља. Намеравала је да, док се сасвим не смркне, обере и сложи још један ред.

Само што је стигла до краја поља, Шери је осетила да се нешто пуши. Дим је улазио у кабину трактора.

Истовремено, Ди Клејберн је чуо чудан звук и одмах погледао тамо где се налазила Шери Моузис. Имао је шта да види – хватаљка машине за брање и слагање памука ударила је у жицу далековода. Између хватаљке, далековода и трактора успоставио се високи напон. Струјни лук, плавичаст као муња, „додиривао“ је земљу. Ди је знао да ће Шери бити безбедна уколико остане у кабини. Потрчао је према њој да јој то каже, али пошто је био далеко, трчећи јој је довикивао да остане унутра, да нипошто не излази из трактора.

Шери је видела Дија како јој се приближава и маше јој довикујући нешто што она није могла да чује. Насмејала се и скочила. Оног тренутка кад је додирнула земљу нашла се у струјном колу, прикована за трактор. Струја јој је пролазила кроз тело које се грчило и тресло.

Кад се Ди Клејберн приближио Шери, застао је на час ужаснут. Призор је био застрашујући. Што је најважније, врло добро је знао да ће тешко успети да спасе кћерку свог дугогодишњег пријатеља. Ако је додирне, струја ће проћи кроз његово тело, мишићи ће му се згрчити и – то би значило сигуран крај. Па ипак, није могао да остави Шери.

Спасоносни капут

На сву срећу, Шери Моузис је, пре него што је почела с радом, обукла Бобов дебели зимски капут. То је била једина нада. Ди је, што је јаче могао, почео да је вуче за висицу капута. Међутим, Шери је била део струјног кола које ју је дрмало и држало таквом снагом да није успео да је помери ни милиметар. Није одустајао.

Док је настојао да је извуче, прво је експлодирало један, други, па трећи точак на машини, онда и задњи на трактору. Дим га је штисао за очи, али о томе није могао да размишља. Пред очима му је била само Шери која се тресла као крпена лутка. Али, кад је осетио мирис спржене коже, ухватила га је паника.

Опет се појавио плавичасти лук и зачуо се претећи, пуцкетави звук. Ди је ухватио Шери за крагњу капута и опет стао да је вуче што је снажније могао. Укопао се у земљу и, упињући се из све снаге, настојао да је одвоји од струјног кола. Померио је неколико центиметара, али она се вратила и даље се тресући.

Имао је само још једну могућност. Знао је да ће бити опасно да се ослони о точак трактора, али није имао другог излаза. Вукао је Шери и успео да је одвоји. Само што је Ди Клејберн однео Шери даље, гума трактора, о коју се ослањао, експлодирала је.

Шери је пребачена у болницу. Кад су лекари утврдили да су јој виталне функције у реду, смештена је на специјализовану клинику. Имала је опекотине трећег степена на десној бутини, руци и, на жалост, изгубила по један прст на ноzi и на десној руци.

Нову годину ипак је провела код куће, са својом и Дијевом породицом. А Ди Клејберн? Добио је медаљу за храброст, о њему се писало, све телевизијске станице известиле су о његовом подвигу. Било му је ипак најдраже кад је дочекао Шери у кући и угледао њен осмех.

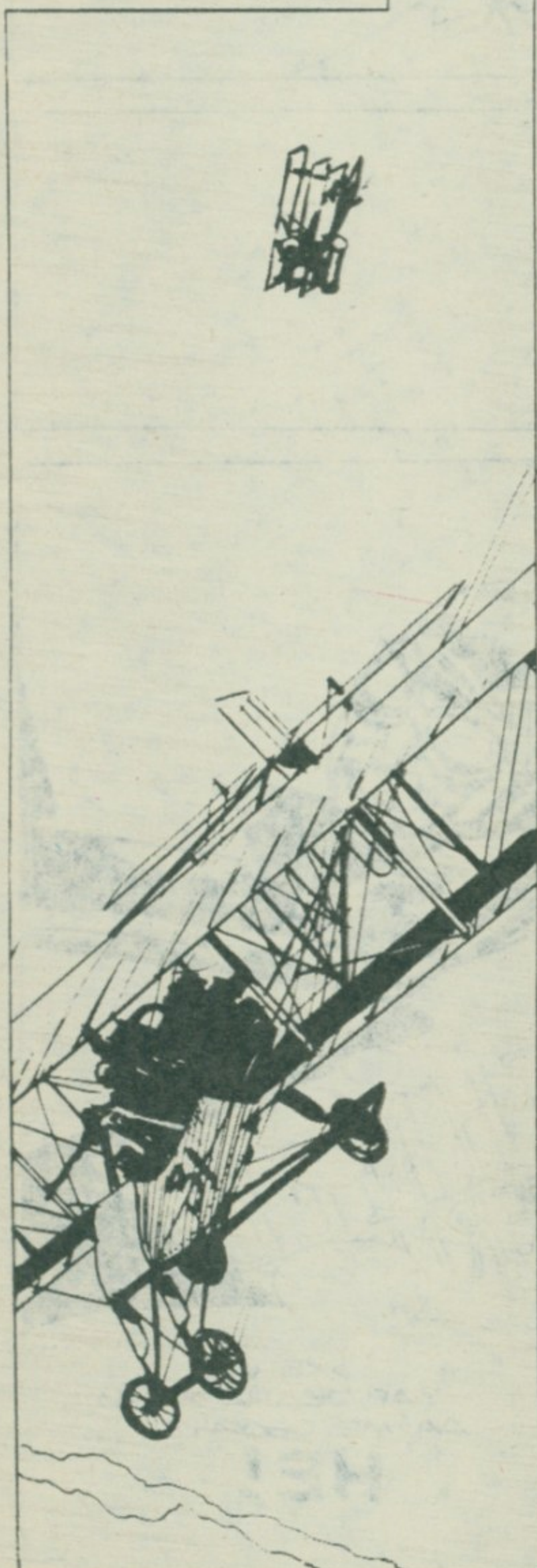
В. С.

ПЕТРА У АКЦИЈИ

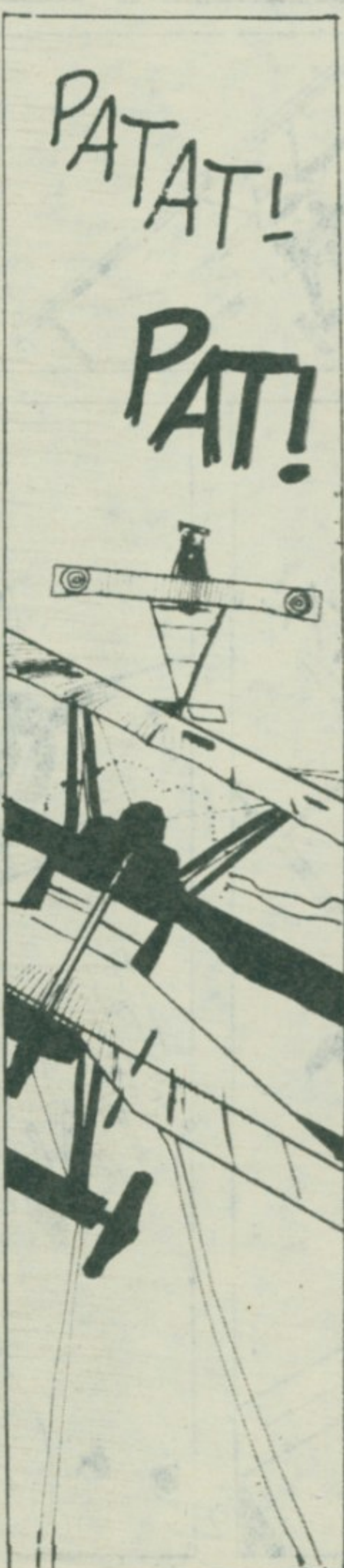
ЛЕТО 1914... У РОВОВИМА
ФЛАНДРИЈЕ ЈЕ БИЛО ТОПЛО
КО ЈУ ПАКЛУ... АЛИ, КРОЗ КОЈИ
ТРЕЊУТАК ФРАНЦУСКОМ
„ВОАЗЕНУ," КОЈИ НАДЛЕЖЕ ОВАЈ
ПРЕДЕО, БИЛЕ ЈОШ ГОРЕ...

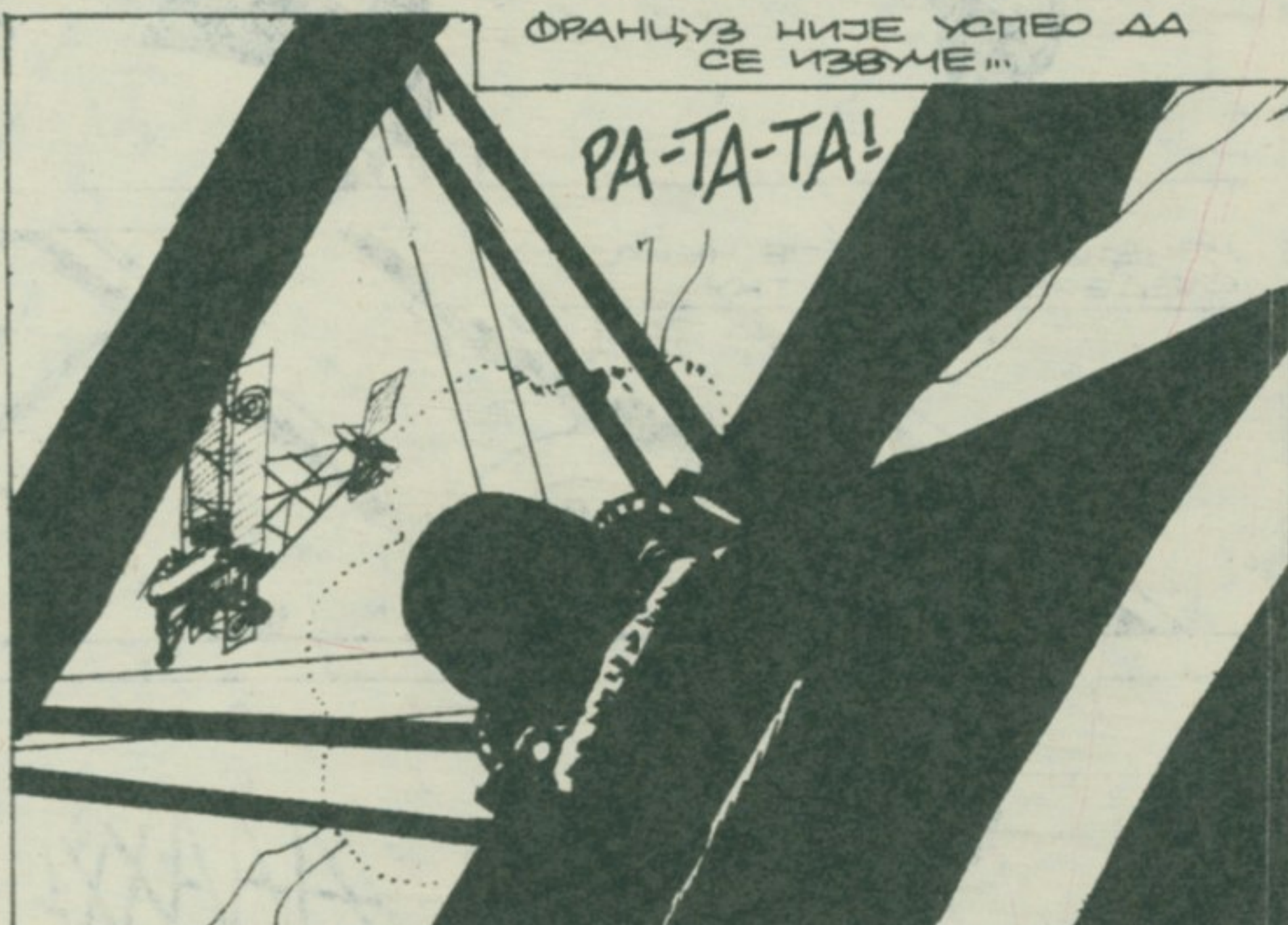
ЊЕМУ ВИШЕ НИЈЕ
БИЛО ПОМОЋИ...

ЛАКШИ И БРЖИ
„ФОКЕР"
УСТРЕМИО
СЕ НА ЊЕГА...

ФРАНЦУЗ НИЈЕ УСПЕО ДА
СЕ ИЗВУМЕ...

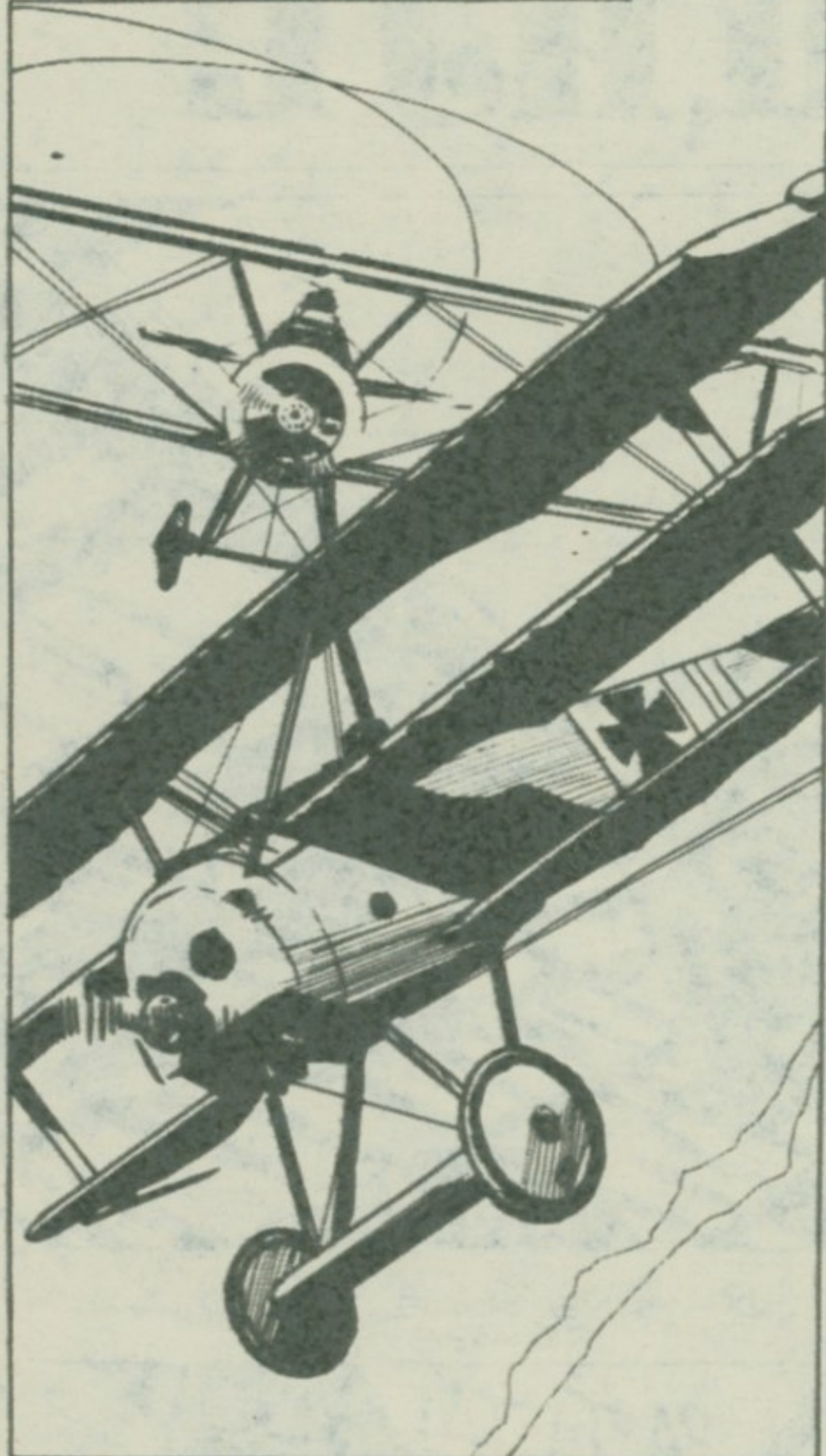

...И У ОБЛАКУ ДИМА, СУРВАО
СЕ НА ЗЕМЉУ...

ЦРТА И ПИШЕ: АТИЛИО МИКЕЛУЦИ (ATTILIO MICHELUZZI)

АЛИ, НЕМАЦ НИЈЕ
СМЕО ДА БУДЕ ТОЛИ-
КО НЕОПРЕЗАН...

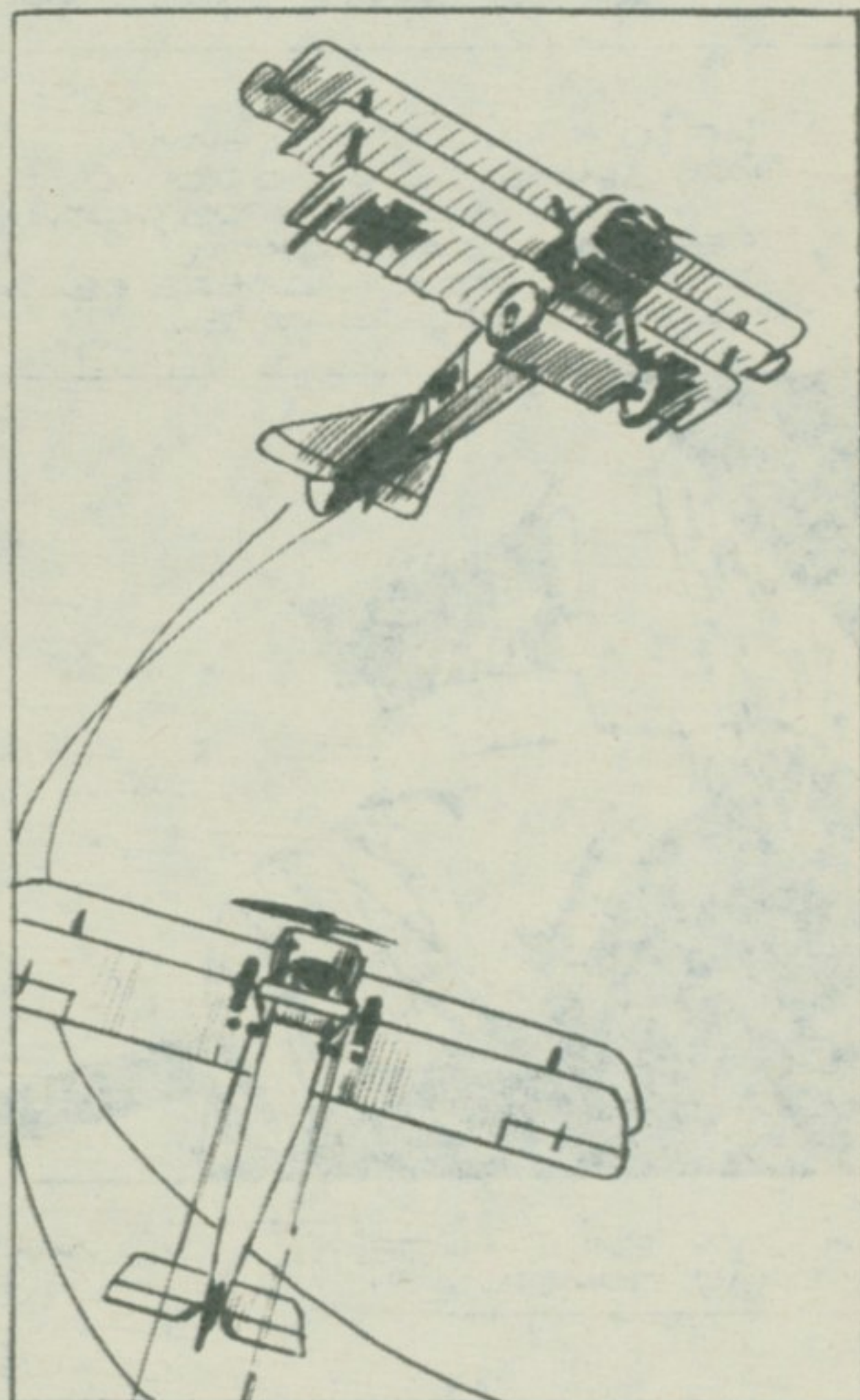
ПРО-
КЛЕТСТВО!
ОДАКЛЕ СЕ
ОВАЈ
ПОЈАВИО?

РА-ТА-ТА!

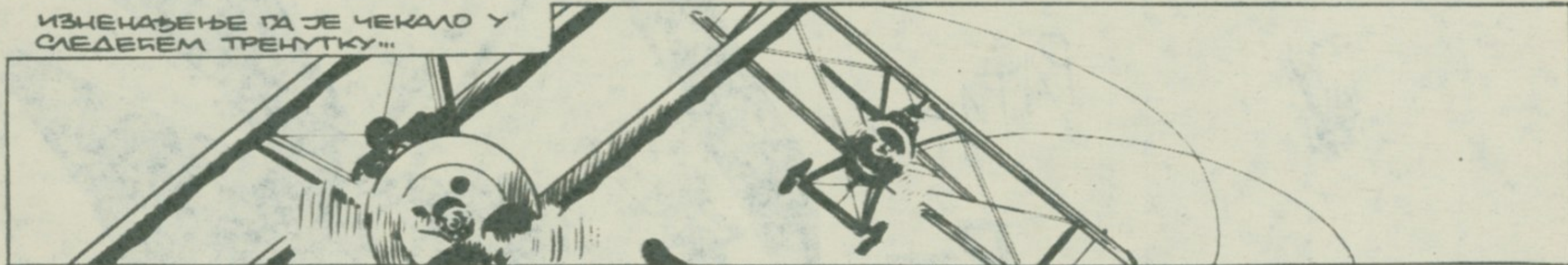
НАЕHN
STAHLER

Fok DR 1

ПИЛОТ "ФОКЕРА" ЈЕ ЗАБОРАВИО
ДА ОПАСНОСТ МОЖЕ ДА ДОЂЕ
И СЛЕЂА. ОСТАЛО МУ ЈЕ САМО
ДА СЕ НАДА ДА ЈЕ ИСТО ТАКО
ДОБАР ПИЛОТ КАО И ПРИДОШ-
ЛИЦА...

ИЗНЕНАЂЕЊЕ ГА ЈЕ ЧЕКАЛО У
СЛЕДЕЋЕМ ТРЕЊУТКУ...

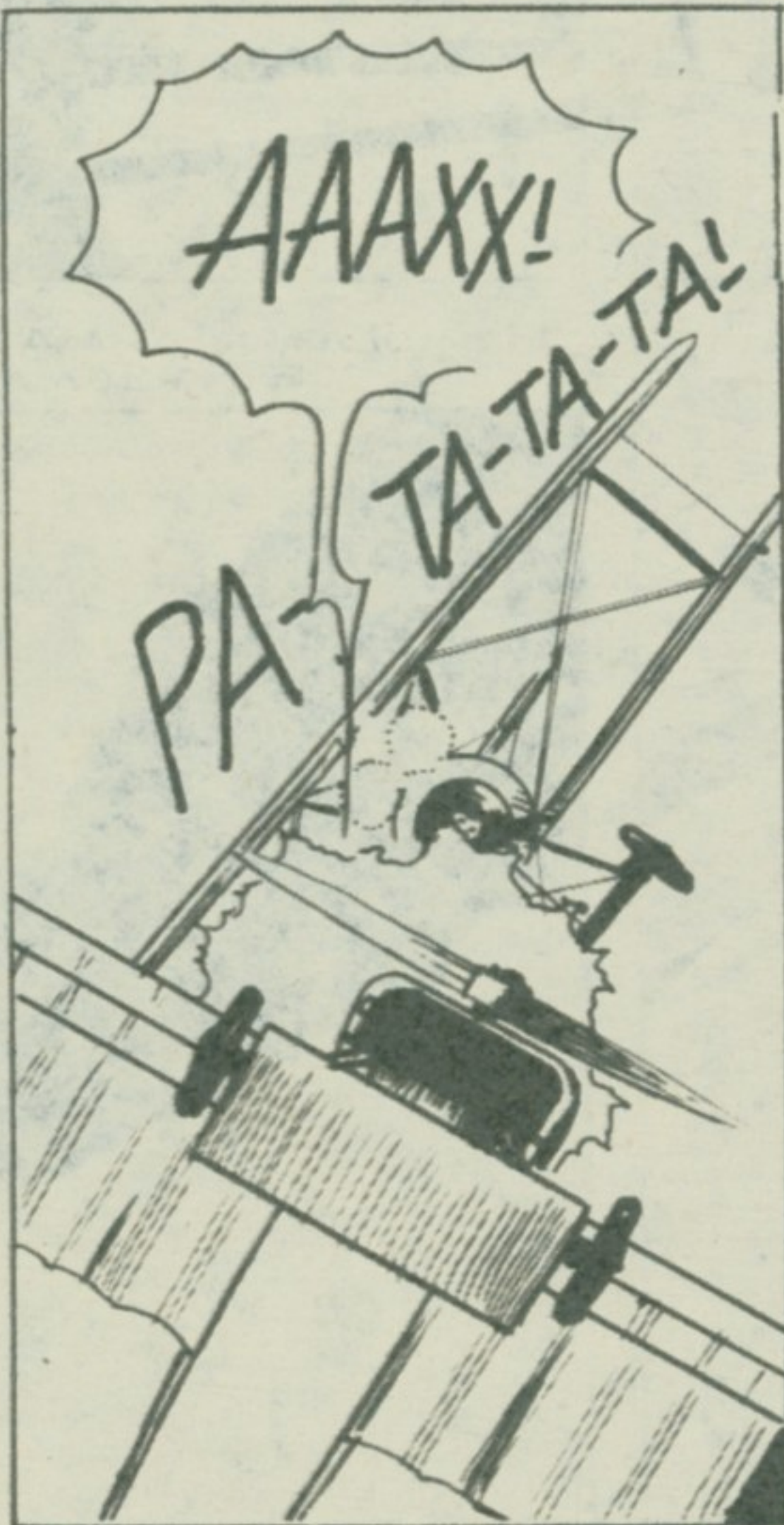
ЖЕНА!
НЕВЕРО-
ВАТНО!
ТО ЈЕ
ЖЕНА!

?!

АААХХ!

РА-ТА-ТА-ТА!

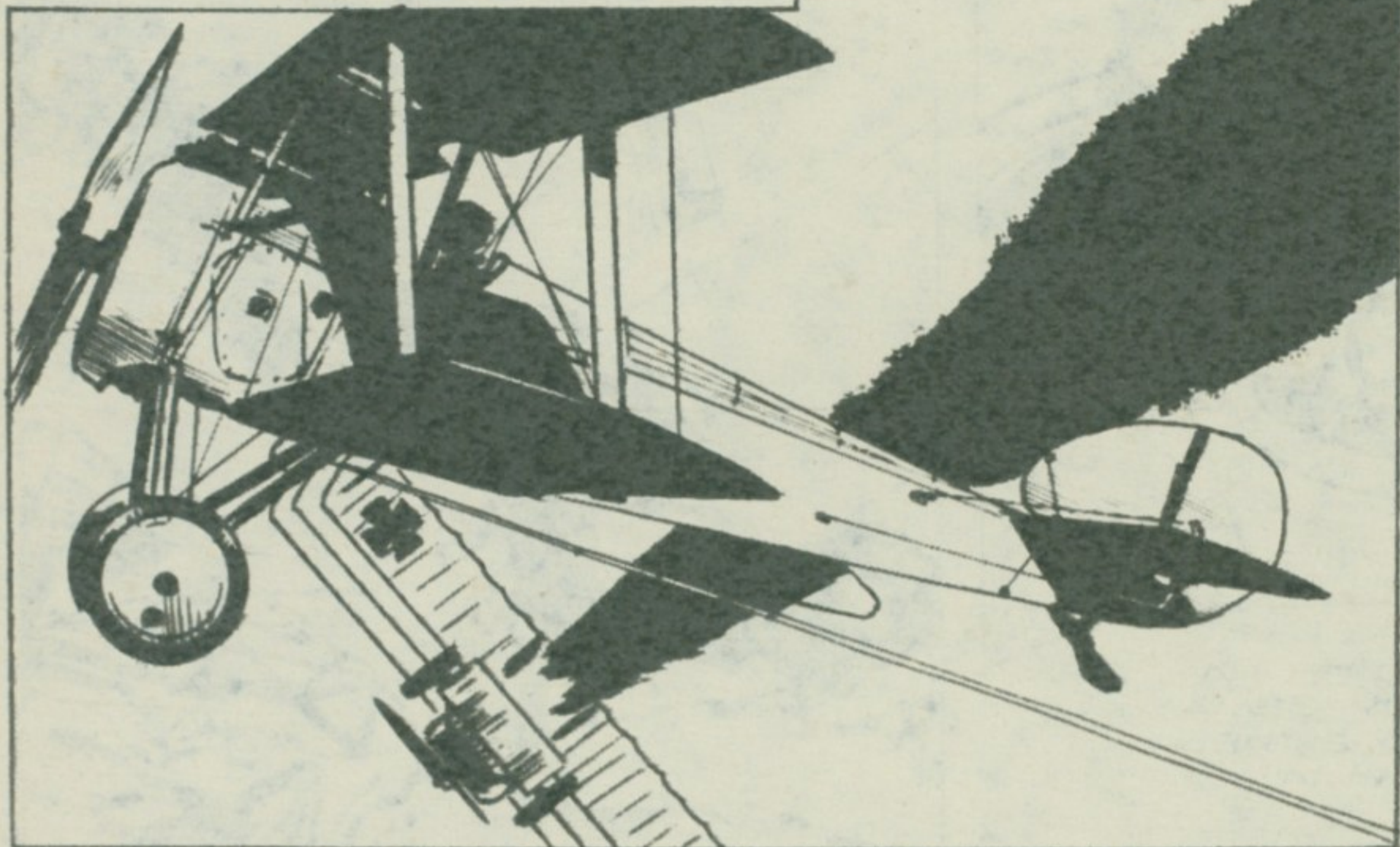

НАЕHN
STAHLER

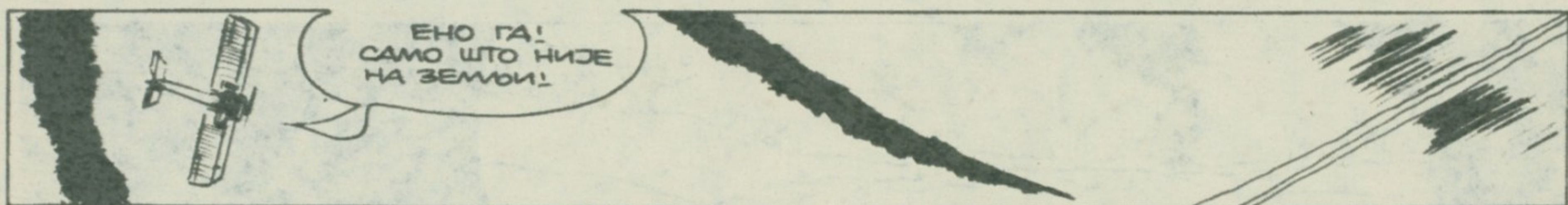
ЖЕНА...
ЗАР ЈЕДНА ЖЕНА
ДА МЕ ОБОРИ?

НЕ!

ПЕТРА! ЊЕН СИВИ "КАМЕЛ"
НИЈЕ НОСИО НИКАКВЕ ОЗНАКЕ...
И НЕМАЦ ЈЕ ТО САСВИМ
ДОБРО ВИДЕО...ТО НИЈЕ БИЛО
ПРИВИЂЕЊЕ...

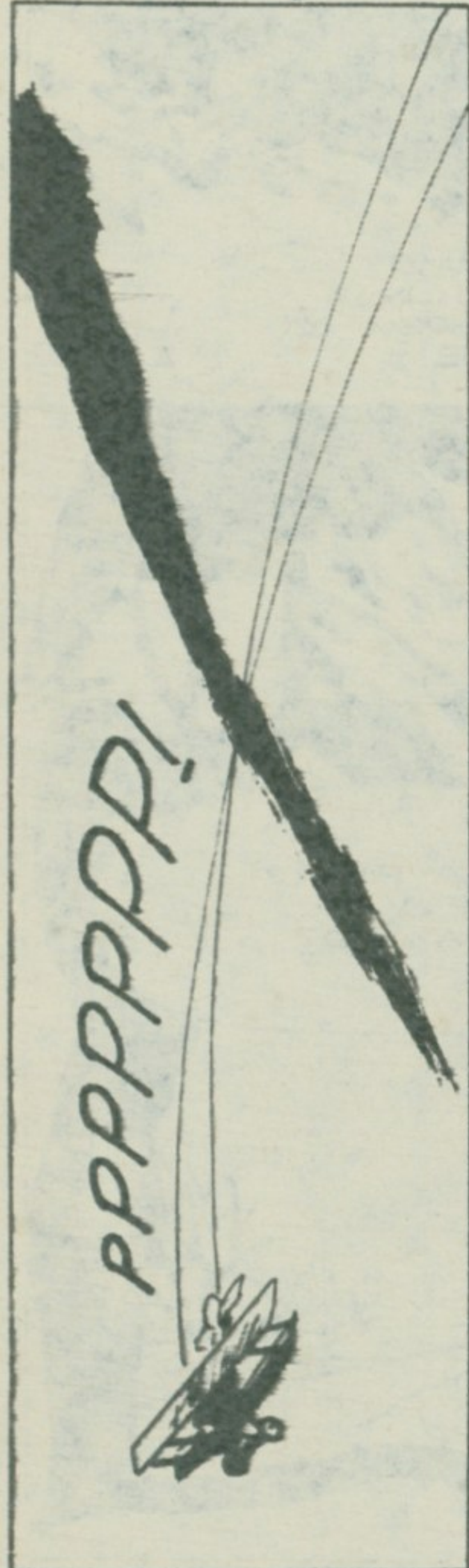

НАРАВНО
ДА МЕ ЈЕ
ДОБРО
ВИДЕО...АЛИ,
ГДЕ ЈЕ ОНАЈ
"ВОАЗЕН"?

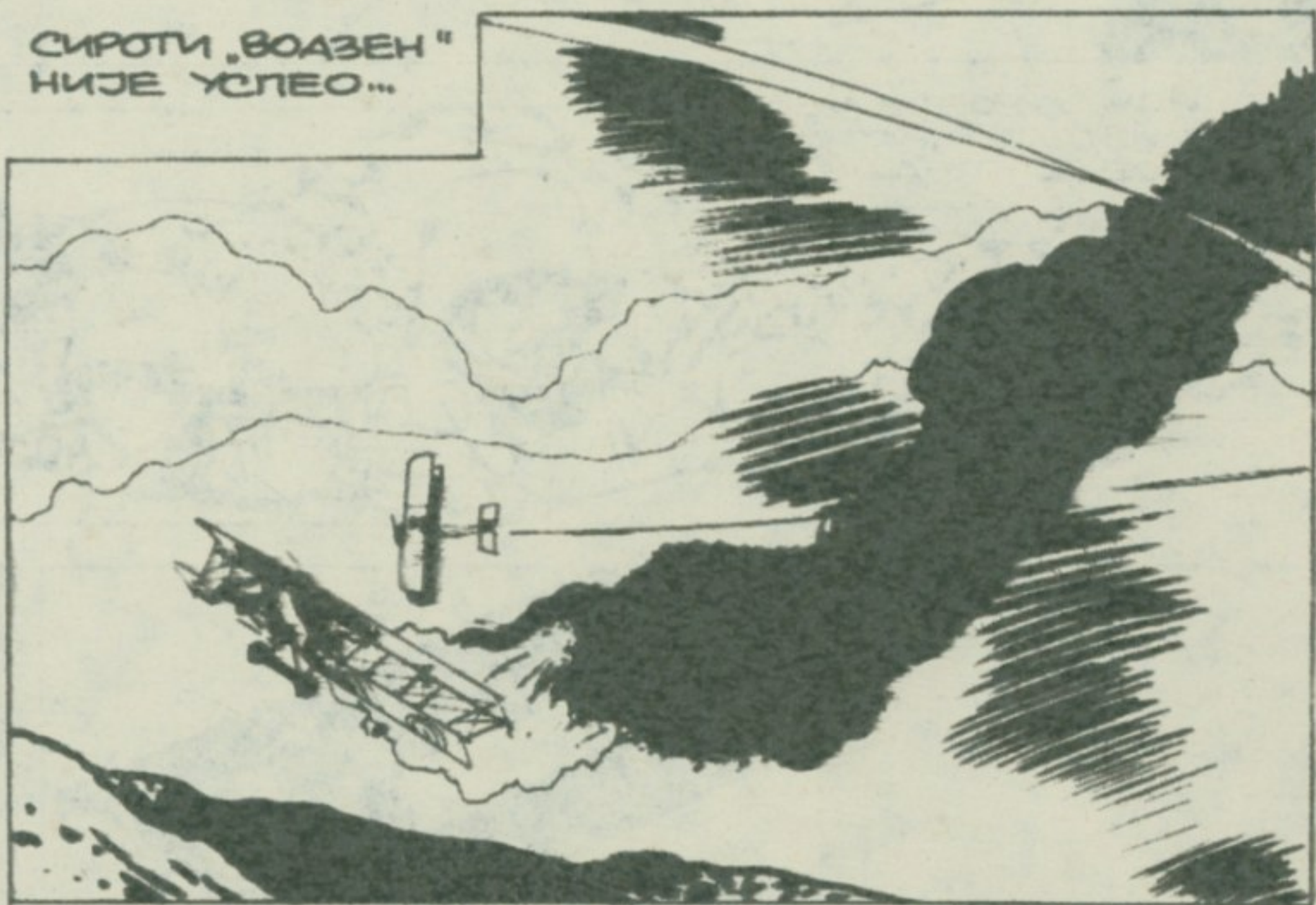
ЕНО ГА!
САМО ШТО НИЈЕ
НА ЗЕМЉИ!

ДОЛЕ, ПЕТРА! ПИКИ-
РАЈ ШТО БРЖЕ
МОЖЕШ!

ФРАНЦУЗ,
ДРЖИ СЕ!
'АЈДЕ,
УСПЕГЕШ!

СИРОТИ "ВОАЗЕН"
НИЈЕ УСПЕО...

И ТО ЈЕ БИО
КРАЈ!

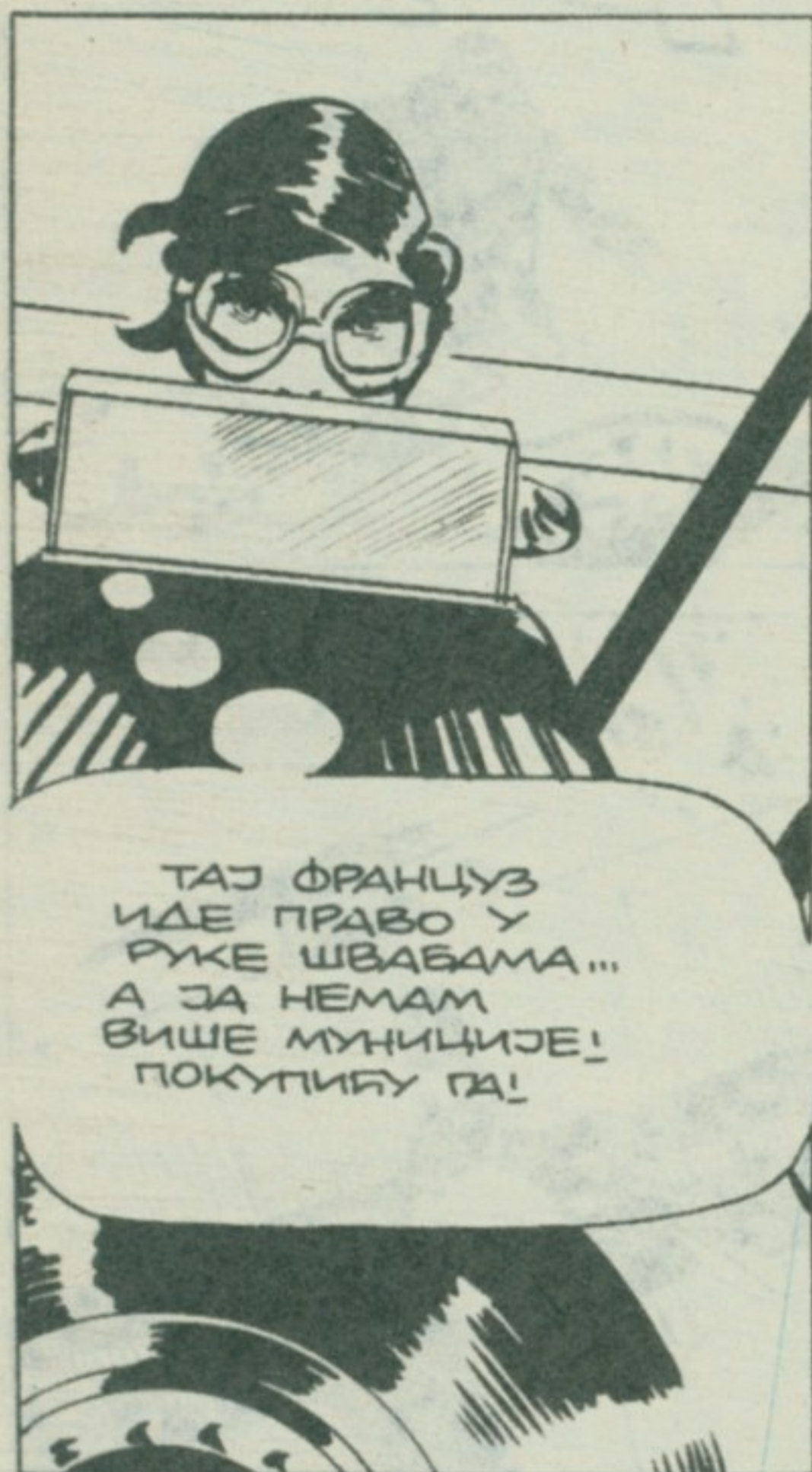
3

ВОЈНИЦИ У РОВОВИМА
ПАЖЉИВО СУ ПРАТИЛИ
ШТА СЕ ДОПАЂА...

ОНА ЈЕ СТВАРНО ДОНЕЛА
ЧУДНУ ОДЛУКУ!
СЛЕТЕЋЕ!

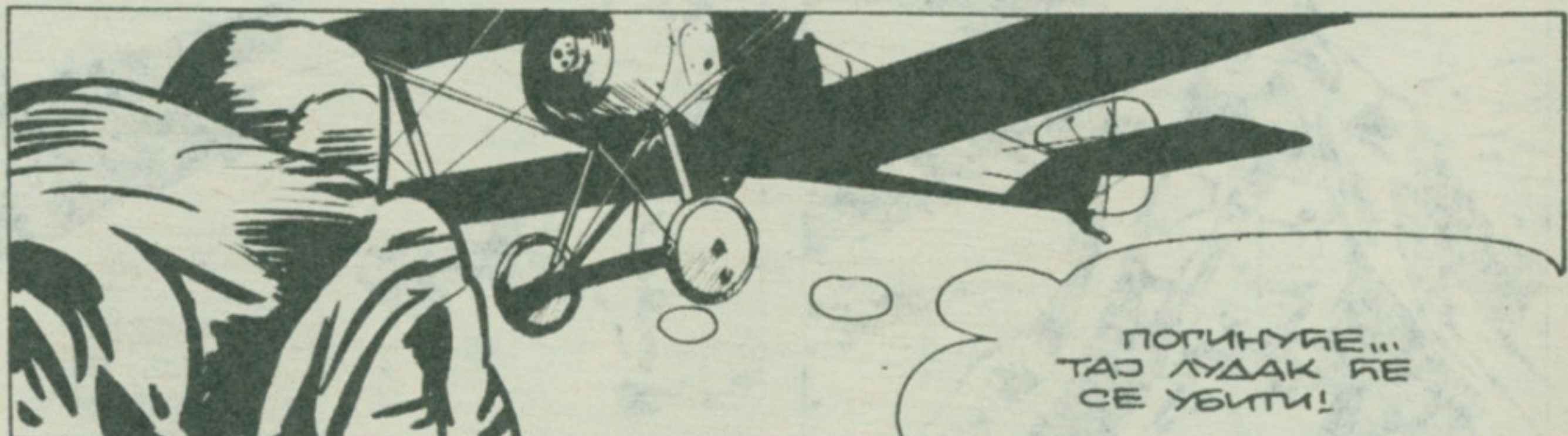

ТАЈ ФРАНЦУЗ
ИДЕ ПРАВО У
РУКЕ ШВАБАМА...
А ЈА НЕМАМ
ВИШЕ МУНИЦИЈЕ!
ПОКУПИЋУ ГА!

ОБРАТИ ДОБРО ПАЖЊУ НА **ТЕРЕН**,
ПЕТРА! ЗАР НЕ ВИДИШ? НЕБЕШ МОГЛ
ДА СЕ СГУСТИШ...

СМИРИ СЕ,
САМО СЕ ПРИБЕРИ...
ВАЈДА ЋЕ ФРАНЦУЗУ
ПРОРАДИТИ КЛИ-
КЕР!

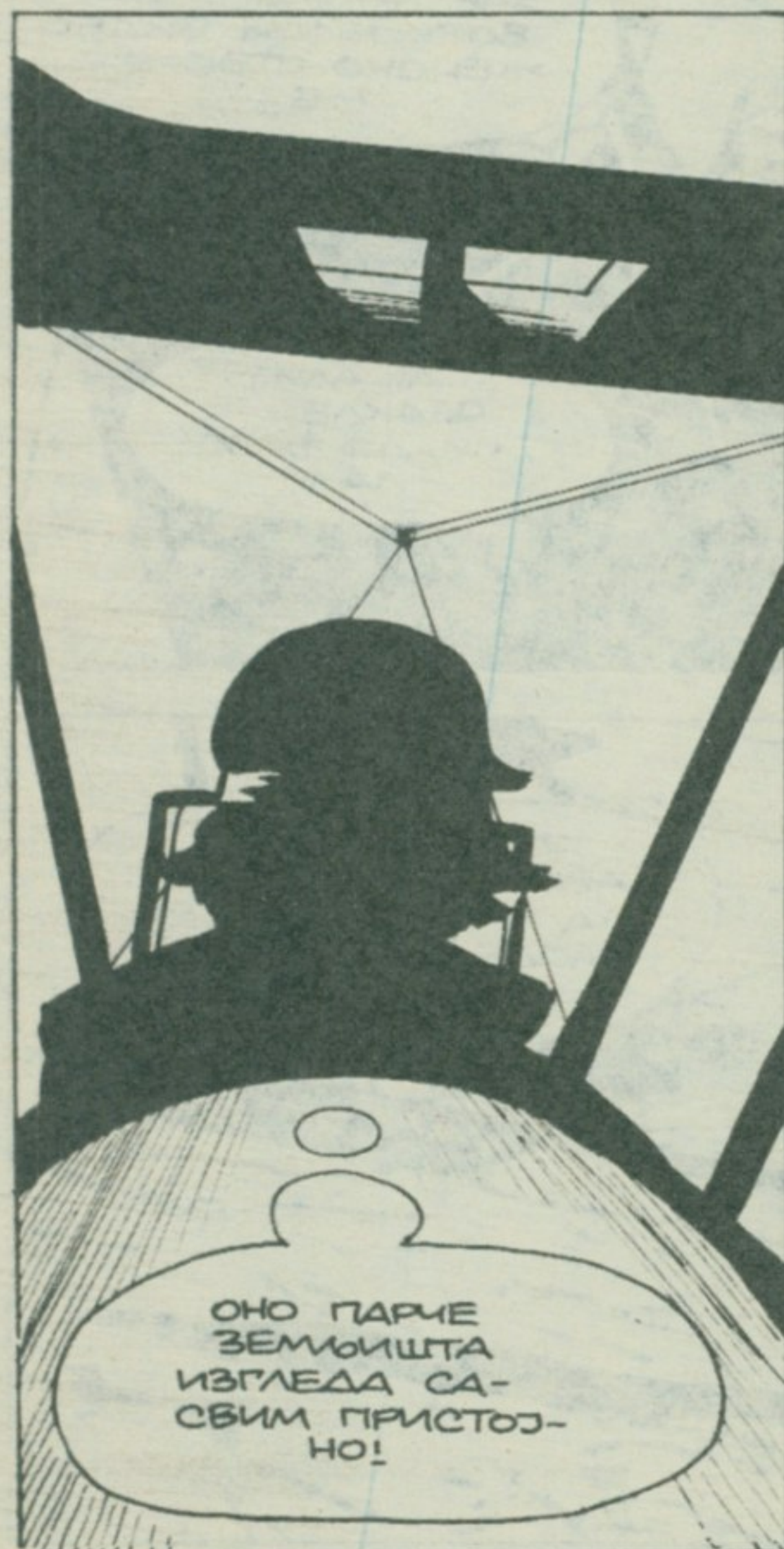

ПОГЛУБЕ...
ТАЈ ЛУДАК ЋЕ
СЕ УБИТИ!

А ДОЛЕ, ТРИСТА МЕТРА
ДАЉЕ...

ЕНО, НЕКА БУ-
ДАДА ПАДА С НЕ-
БА! ДРЖ'ТЕ СЕ, МОМ-
ЦИ! САД ЋЕМО
ИМАТИ ОВОЈИЦУ!

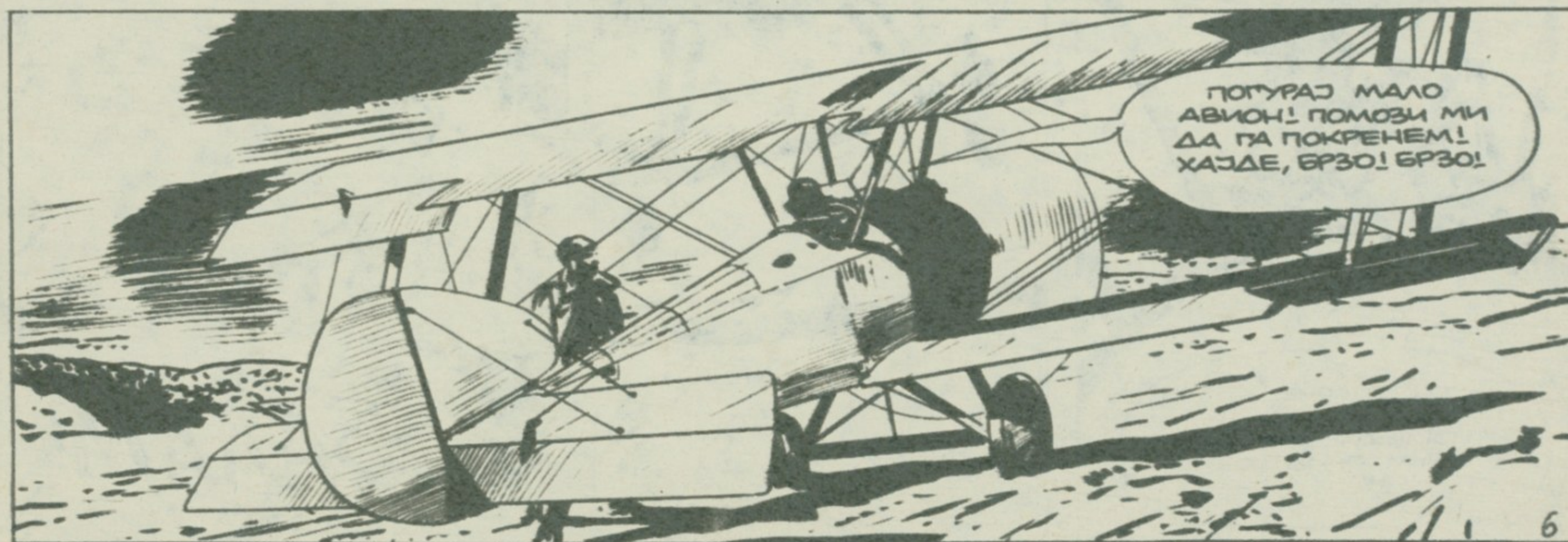
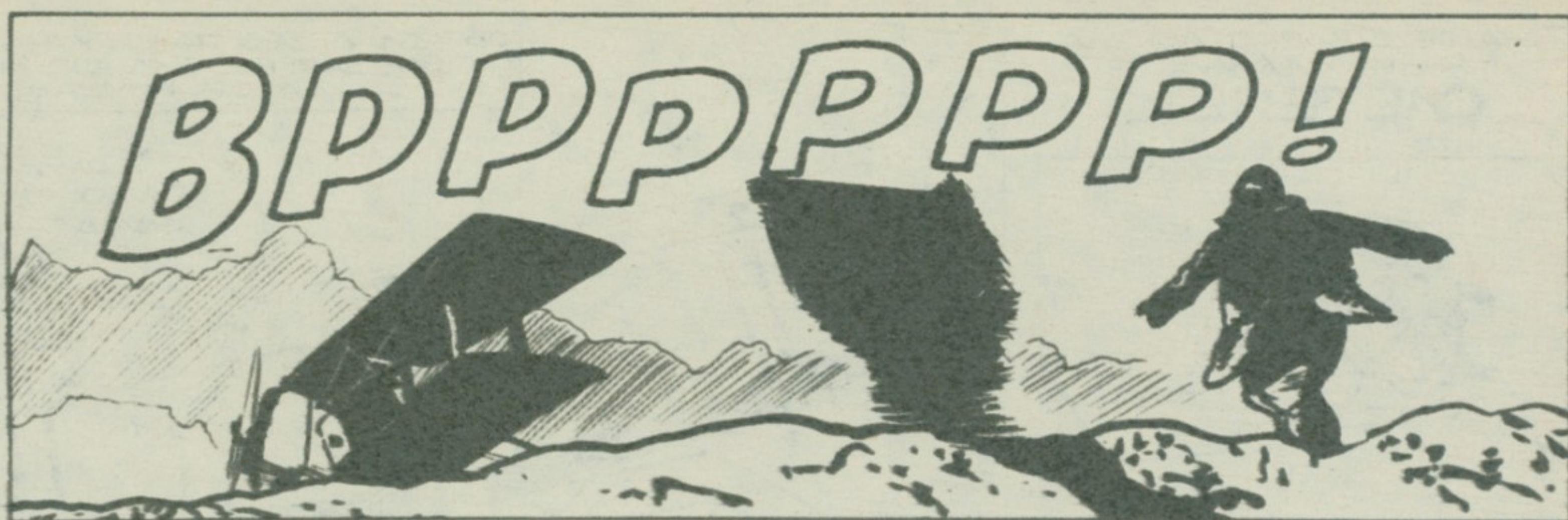
ОНО ПАРЧЕ
ЗЕМЉИШТА
ИЗГЛЕДА СА-
СВИМ ПРИСТОЈ-
НО!

ФРАНЦУЗ МИ
ИДЕ У СУСРЕТ!
САД!

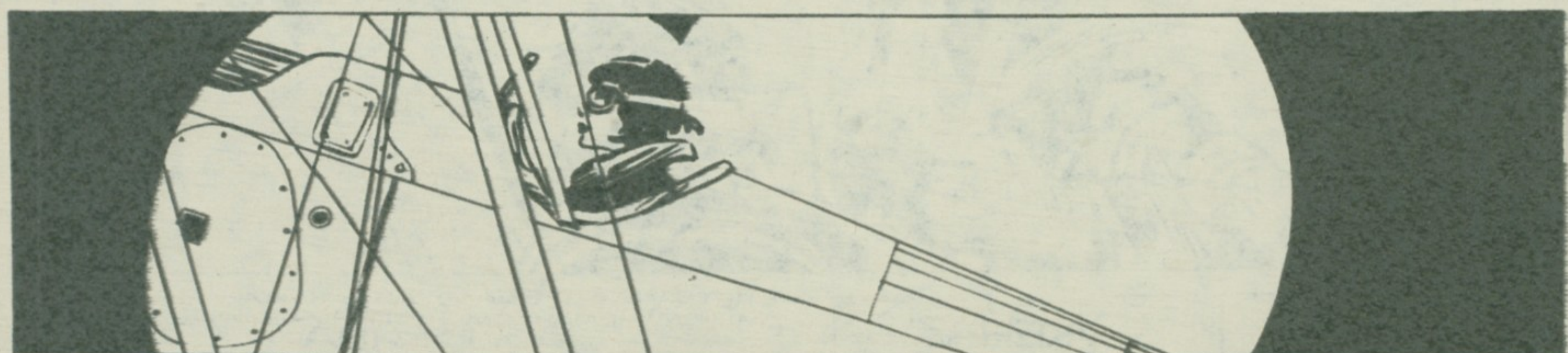

АВИОН ЈЕ ПОСКОЧИО,
А ОНДА
ЈЕ ОПЕТ
ДОТАКАО
ТЛО...
СРЕБА
ШТО ЈЕ
БИО У
ОДЛИЧНОМ
СТАЊУ...

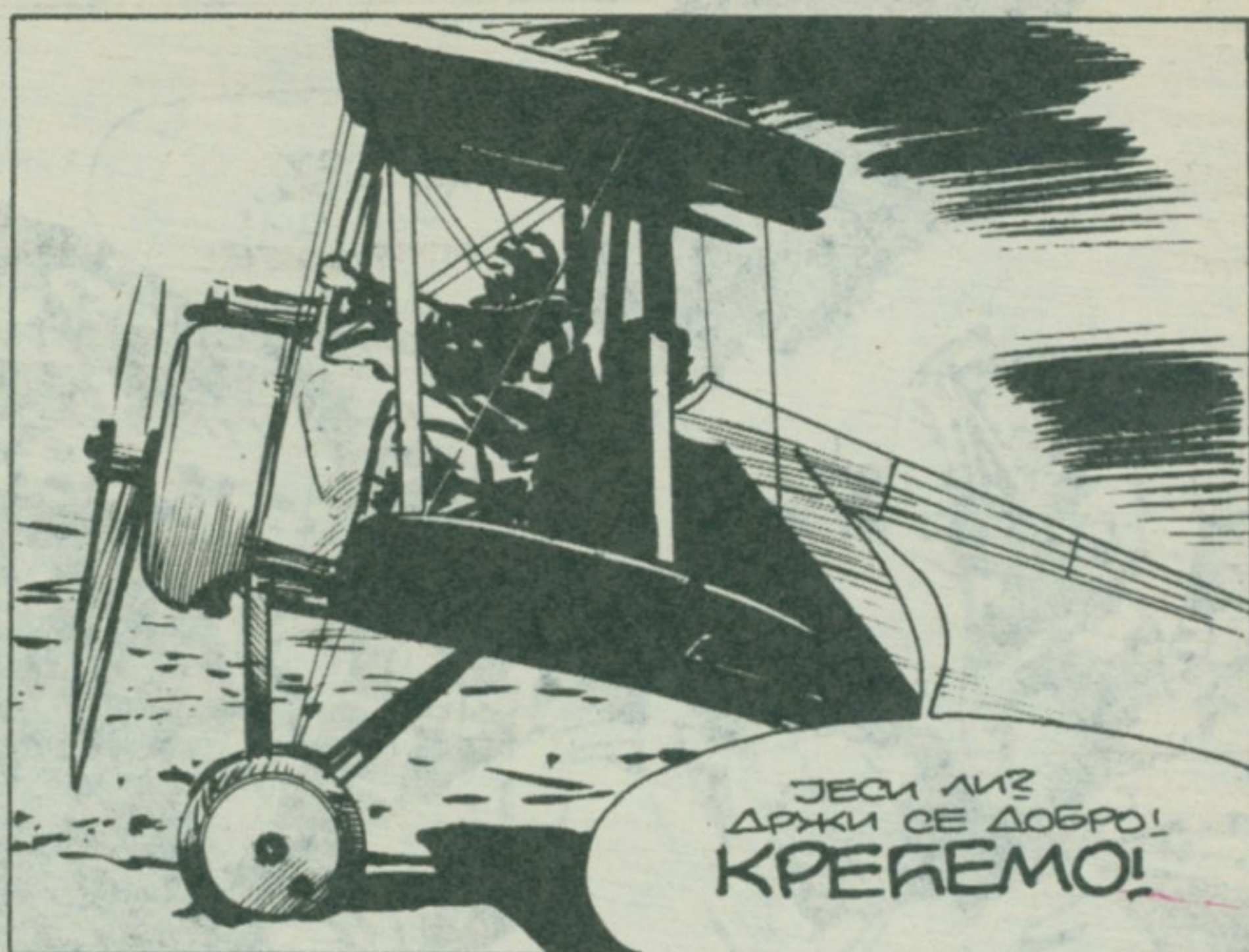

БУДНЕ ОЧИ НЕМАЊКОГ
ПОТПОРУЧНИКА ПРА-
ТИЛЕ СУ ШТА СЕ ДО-
ГАЂА...

ЗА ИМЕ
СВЕТА!
ТО ЈЕ
НЕМОГУЋЕ!

А ПЕТРА БИ ТРЕБАЛО ДА ЗАХВАЛИ ВЕЛИКОДУШНОМ НЕМАЧКОМ РОТБОРУМНИКУ ШТО ЈЕ ЈОШ ЖИВА...

* ГОСПОДИНЕ НАРЕДНИЧЕ

КАПЕТАН
РОЦЕРС

ДВА

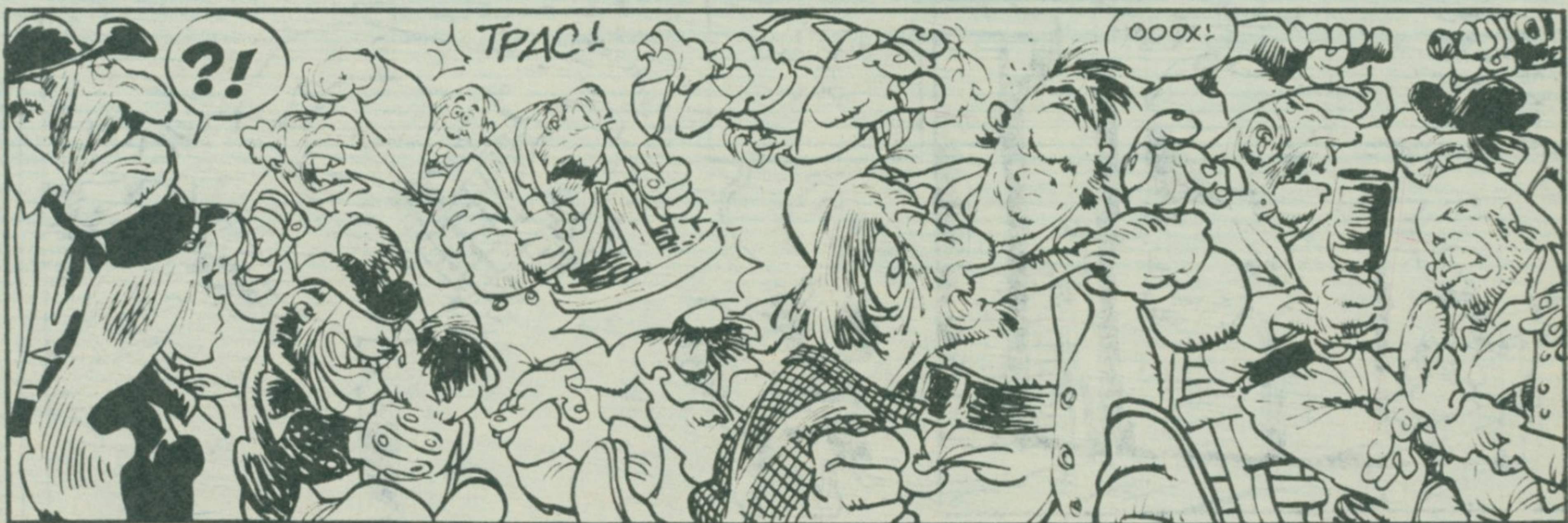
СМАРАГАДНА ОКА

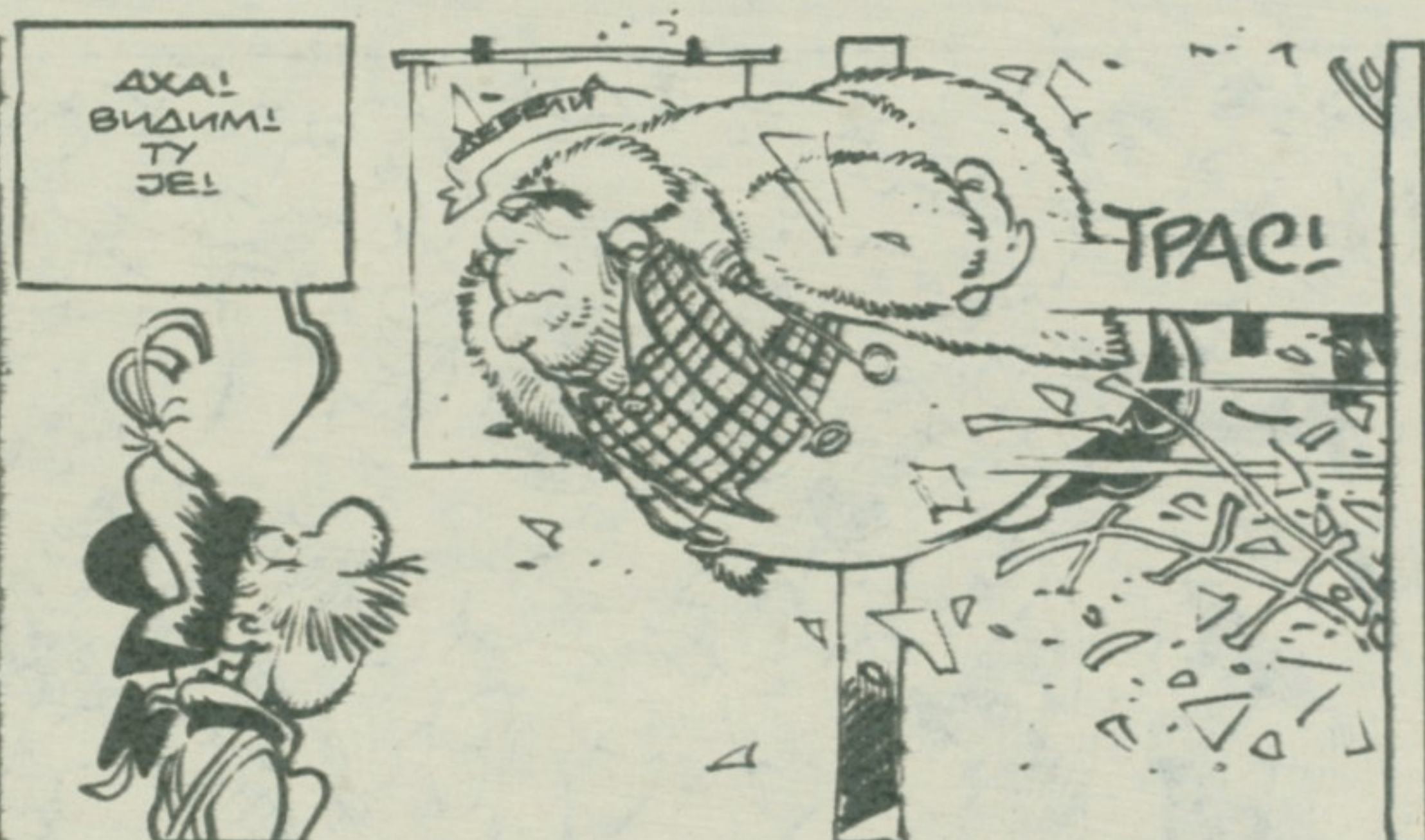
ЦРТА: ЂОРЂО КАВАЦЦАНО
(GIORGIO CAVAZZANO)

ПИШЕ: ФРАНСОА КОРТЕЂАНИ
(FRANÇOIS CORTEGGIANI)

ЗБОГ

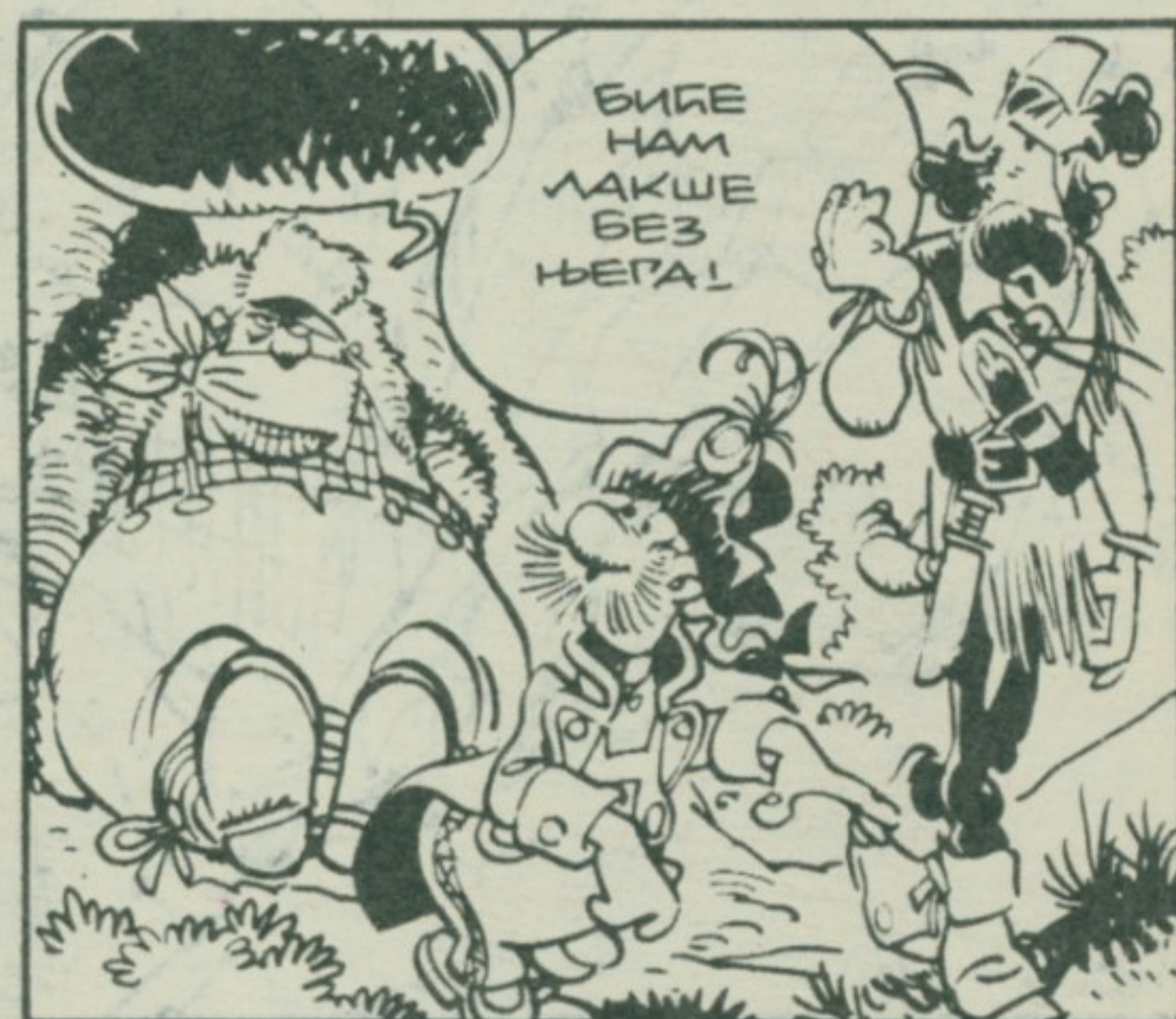
КАПЕ-
ТАН
РОЦЕРС?
НАБИ БЕТЕ ГА
У ОНОЈ
КРИМИ!

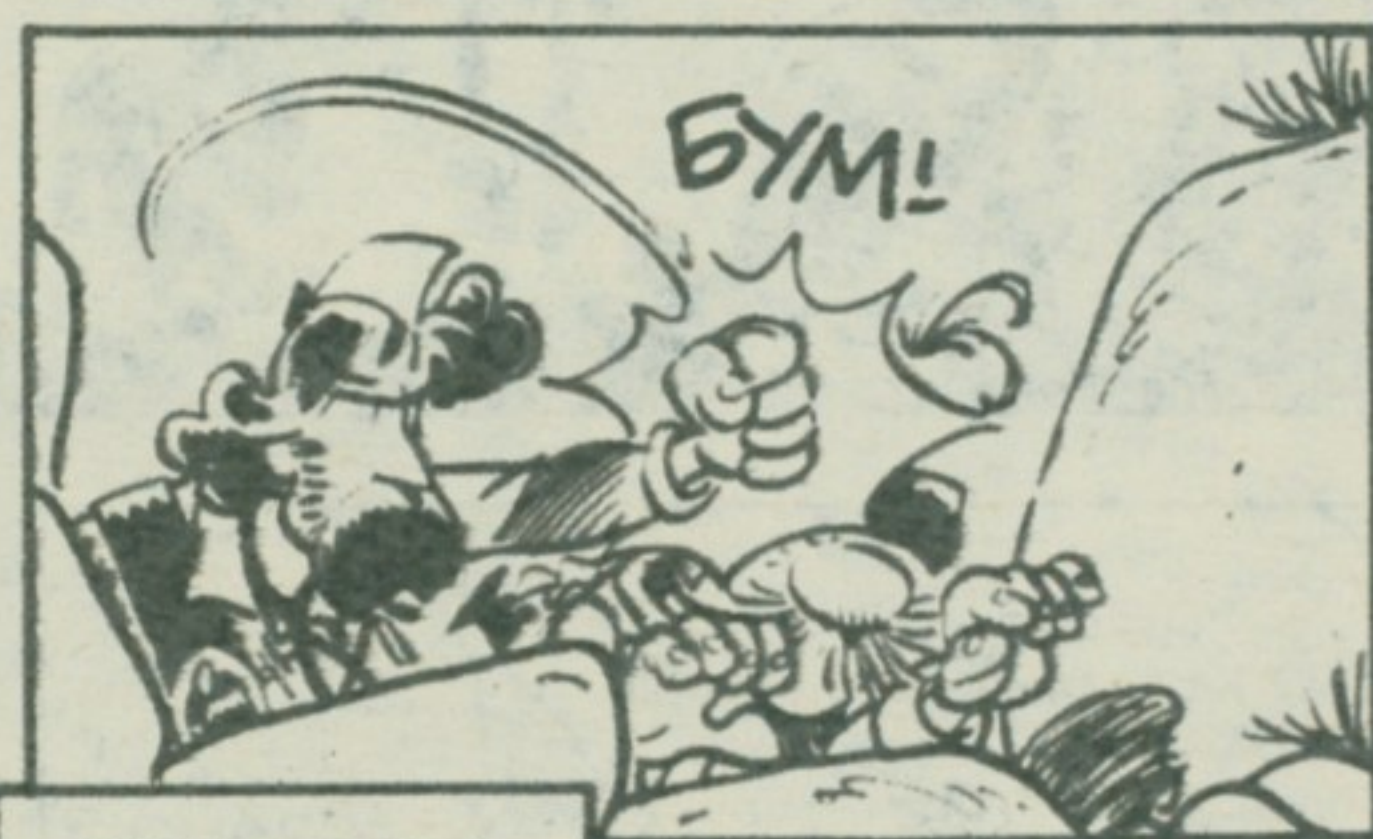

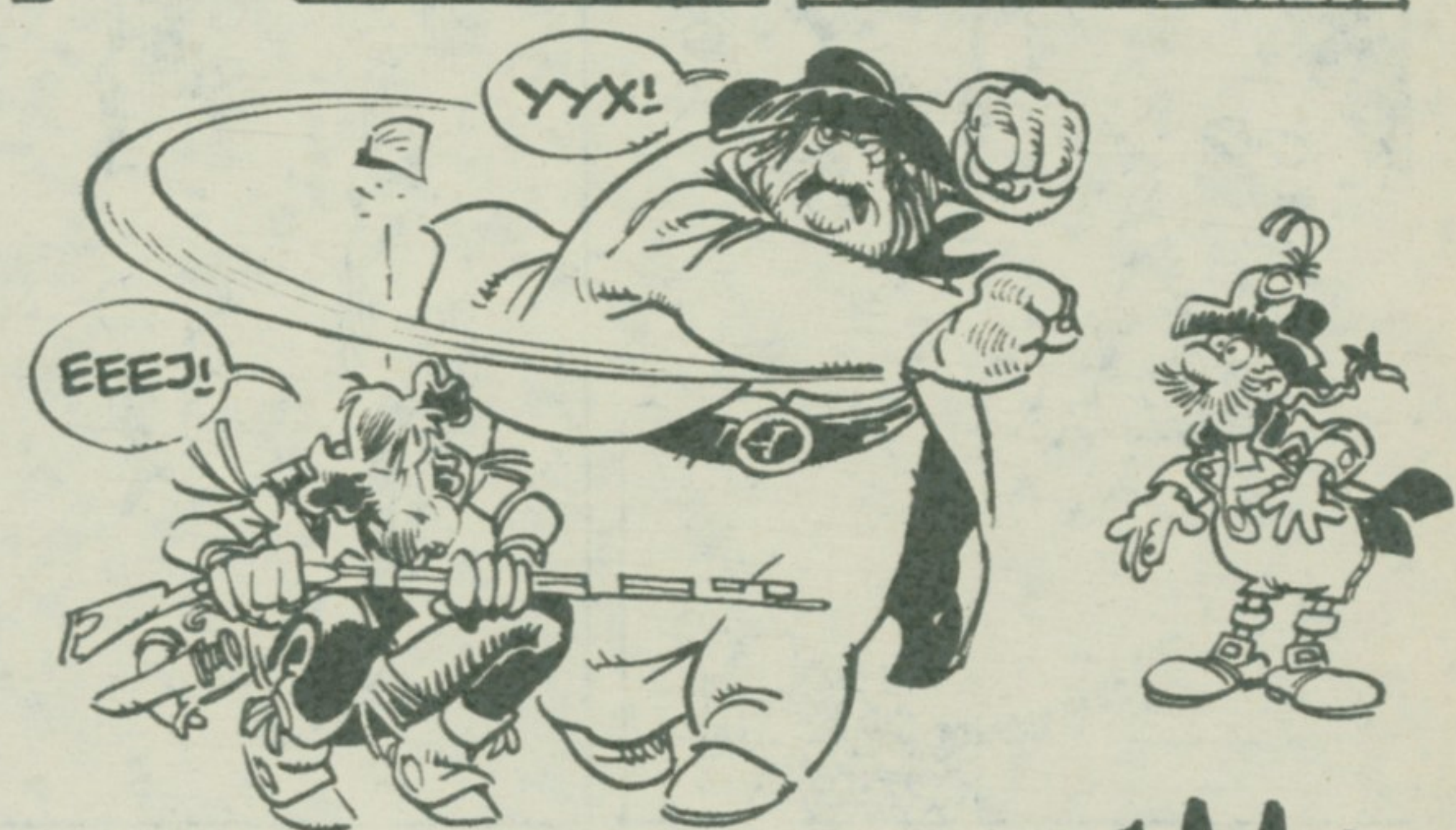

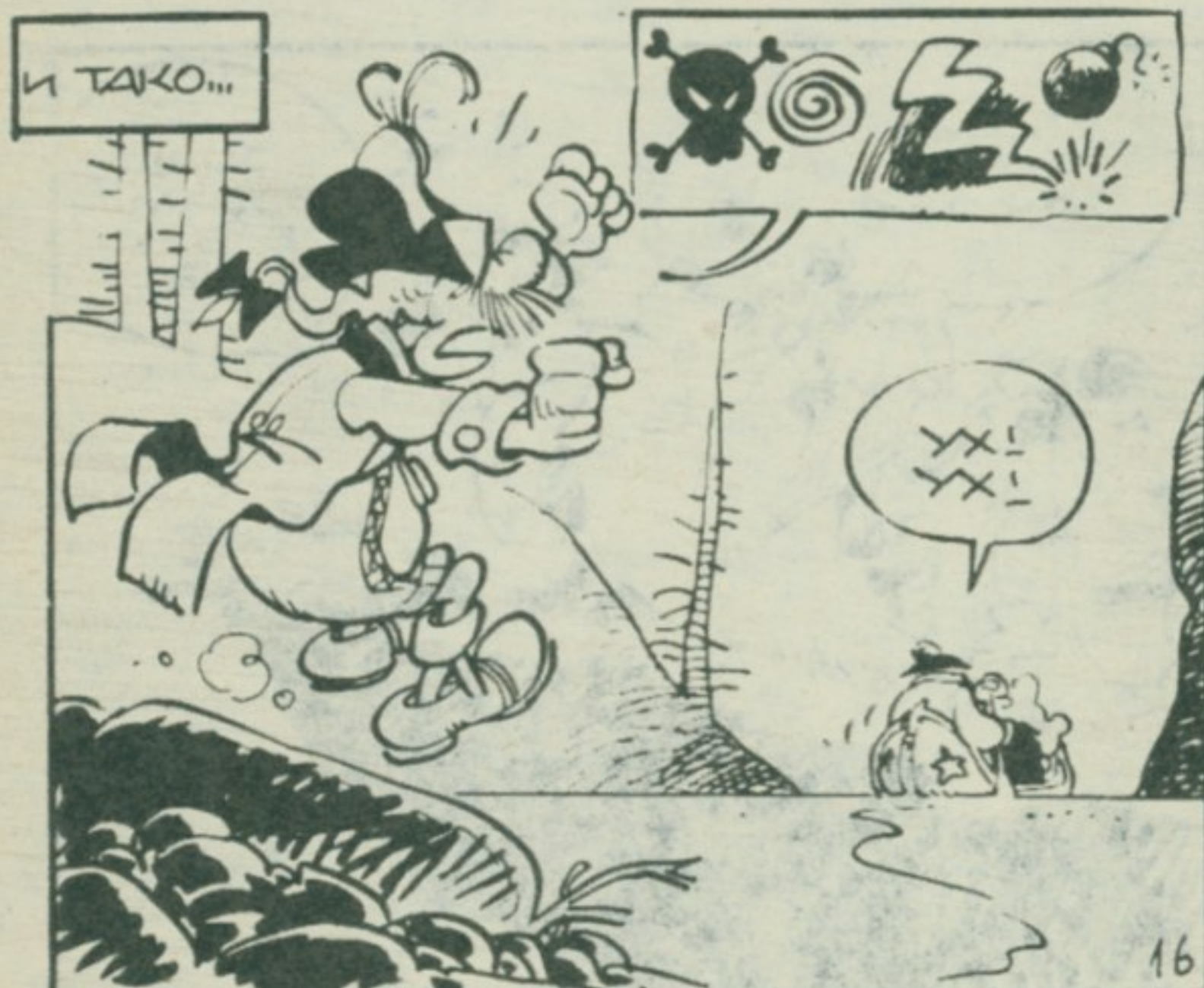
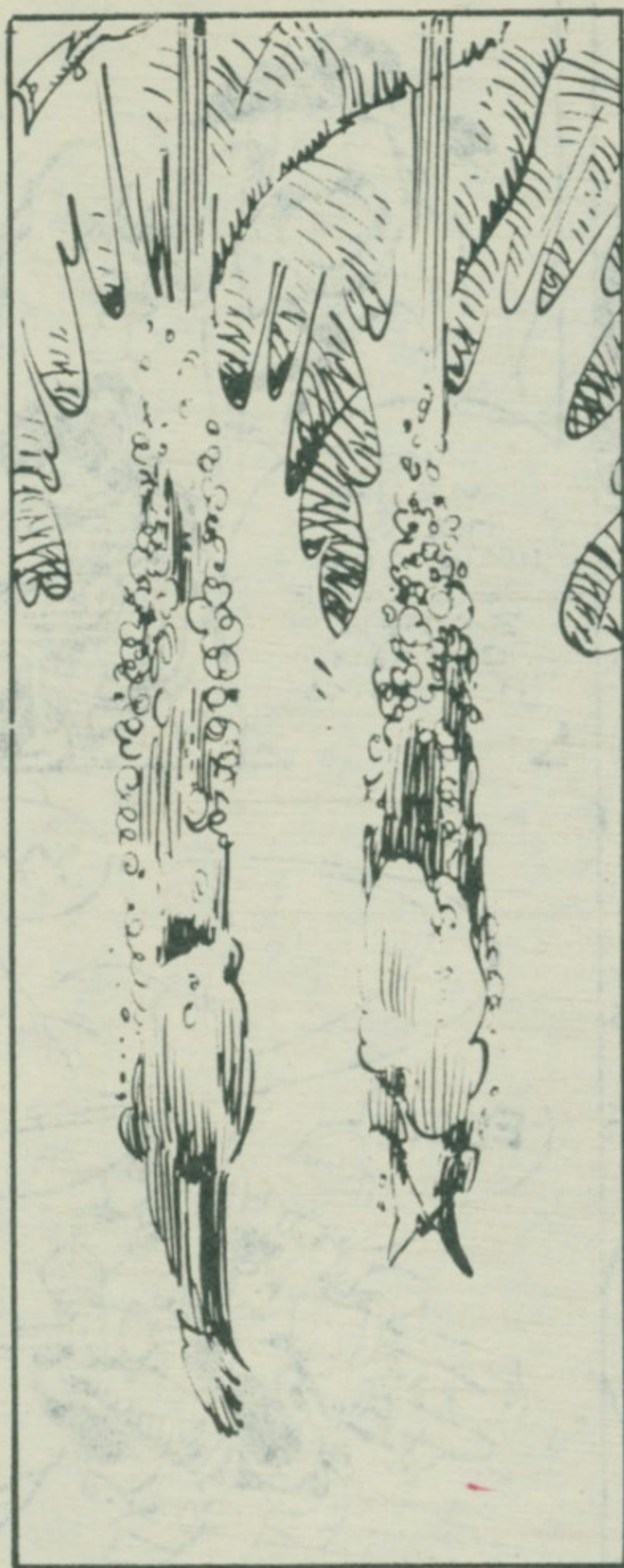

ЗАБАВНИКОВ СВЕТ КОМПЈУТЕРА

СЛОН НИЈЕ КУПУС

Изазови
вештачке
интелигенције.
— Четири
„магична”
квадрата

Свако ко разуме језик, био он човек или силицијумски чип, мора да има неке представе које би му послужиле за бољу спознају света око себе. Он свакако мора разликовати брод од, рецимо, купуса или слона, мора знати шта је то кућа, шта човек, шта животиња. Читалац ће се одмах побунити — непознавање разлика између брода и купуса значи умну заосталост. Да ли је то баш тако?

Узмимо у обзир чињеницу да компјутери немају људски ум, па самим тим и не могу бити умно заостали. То значи да њих, једноставно, треба научити да распознају одређене ствари и знају све њихове важне особине. Рецимо: слон је велики и он је животиња. Но, и кит има те исте особине, па треба дати и неке приближније податке који би компјутеру могли указати на слонов изглед. То значи да учење компјутера да распознаје одређене појмове, појаве и ствари није пуко стварање базе података где ће стати хиљаде речи неког језика... Исто тако, немогуће је о свему унети све могуће податке јер, на нашу жалост, компјутер таквих могућности још није произведен. Зато се треба осврнути на основна питања о људској интелигенцији. Како људи размишљају и одлучују када раде обичне послове као што је наручивање јела у ресторани, улазак у аутобус жељеног броја или куповина потребних намирница? Једна група коју предводи истраживач Роџер Шенк, са универзитета Јел, објавила је своју „хипотезу скрипти”. Да будем прецизнији, сваки човек (а и будући компјутер) морао би да у глави, несвесно — због заиста великог искуства у процесу мишљења — ствара неку врсту бележака, скрипти, по којима „ради” и које се мењају на основу тренутно запажене ситуације.

Тим CSLI (поменут у прошлом броју) у ствари је и настао после појаве „хипотезе скрипти”, јер су је филозофи и лингвисти одредили као моћно али ипак недоречено проширење програма ЕЛИЗА. Скрипте су изгледале погодне као основа за стварање „паметних” машина, машина које мисле, међутим, компјутер у бити чак ни на овај начин није у могућности да на прави начин разуме све што га окружује.

Да би направио неку врсту илустрације предмета који проучава његов тим, Џон Пери (о њему је раније већ било речи) урадио је следеће: нацртао је четири квадрата, врло мало одвојена један од другог, и у њима написао редом — логика, лингвистика, компјутерске науке и, на крају, филозофија. Између углова, у неправилном кругу, било је написано: језик. „Ми смо врло близу најпрецизније теорије мишљења”,

рекао је Пери показујући на горња два квадрата. „Логика нам путем својих дефиниција представља прилично прецизне теорије о вештачком језику, измишљеном за потребе науке. Лингвистика омогућава добијање теорија о природном језику, оном који употребљавамо ви или ја”. Показујући на доња два квадрата Пери је додао: „Компјутерске науке нам омогућују нешто сасвим друго, оне нам говоре да ли неки проблем може да се реши у оквиру програмског језика и може нам дати путоказе у стварању вештачког. Као што смо већ рекли, вештачки језик може да нам створи логика. Филозофи су говорили о процесу мишљења, и говоре већ дуго, па чак и данас излазе са неким оригиналним идејама и објашњењима. Језик је у средишту свега, а то је уједно и појам који осетно раздваја четири поменуте области. Чак и без

превеликог мозга могуће је увидети да постоје велике разлике између схватања језика једног логичара, лингвисте, стручњака за компјутере и филозофа. Наравно, то долази у обзир једино ако он остане у оквиру „схватања” своје области истраживања и рада”.

Када разговарамо између себе, често користимо речи и облике који не улазе у теоријске дефиниције. Рецимо, када једете са неким за столом и кажете „Можете ли да дохватите со, молим?” то даје знак вашем саговорнику да вам је со потребна и он ће вам је највероватније додати. Међутим, ако бисте јели са неким роботом који има вештачку интелигенцију, на постављено питање (јер то је ипак питање) једноставно би одговорио са „да” или „не” наставивши да вас послужује, јер роботи ипак не једу.

Интелигентно вођење разговора подразумева и обострано разумевање саговорника који би требало да се споразумеју и поред тога што често употребљавају скраћене речи (у брзини често кажемо пит’о уместо питао, крет’о уместо кретао, али има и горих примера непоштовања језичких правила. Све би се то захтевало и од програма за разговор. Као што смо рекли у прошлом тексту, програм SHRDLU је прилично далеко стигао у опонашању људског разговора. Он, тако, неће понављати хиљаду пута назив неког предмета, већ ће га одредити као „то” или „оно”. Одредити праву реч коју треба избацити није лако као што изгледа, нарочито у сложеним реченицама, али је резултат ипак занимљив и представља неки напредак.

Никола Попевић

Илустровао: Љубомир Милојевић — Љубац

КЊИГЕ ЗА ВАШ УСПЕХ У ЖИВОТУ

1.

А. М. Семорие: „И ВИ МОЖЕТЕ ИМАТИ СУПЕР ПАМЋЕЊЕ”

– Практичне, програмиране технике брзог, лаког и трајног памћења и учења. 6. изд., велики формат, 430 стр., 150 илустрација, 15 самотестова – дин. 7.500.–

2.

С. Yesudian – Е. Haich: „ЈОГА И СПОРТ”

– Како стећи и очувати добро здравље и „ЈОГА И ЗДРАВЉЕ” – Виши курс Хатха Јоге, наставак књиге „Јога и спорт”. 3. изд., са дијагностичким индексом за преко 140 обољења, 300 илустрација, 445 стр. – Комплет дин. 7.500.–

3.

Г. Wilson – Д. Nias: „ПСИХОЛОГИЈА ЉУБАВИ I: ТАЈНЕ ЉУБАВИ”

– Психологија полне привлачности. Преко 50 илустрација, 184 стр. – дин. 5.500.–

4.

Ј. А. Lee: „ПСИХОЛОГИЈА ЉУБАВИ II: ЉУБАВНИ СТИЛОВИ”

– Начини љубавног понашања. Илустровано, 252 стр. – дин. 7.500.–

5. С. Tavris – С. Offir: „ПСИХОЛОГИЈА ЉУБАВИ III: НАЈДУЖИ РАТ”

– Погледи на разлике међу половима. 208. стр. – дин. 6.500.–

6. R. Moody, Jr.: „ЖИВОТ ПОСЛЕ ЖИВОТА”

– Истраживање феномена живота после телесне смрти. Тврд повез, 5. изд. (ћирилица), 223 стр. – дин. 8.600.–

7. S. Šulman: „НЛО ИЗНАД СССР-а И ДРУГИХ ЗЕМАЉА”

– Ванземаљци над Русијом – Невероватне чињенице и нове хипотезе. Илустровано, тврд повез, 263 стр. – дин. 7.500.–

8. Едуард и Амалија Осредечки: „САВРЕМЕНИ БОНТОН”

– Склад у породици, углед у друштву и успех у пословном животу. Преко 150 илустрација, тврд повез, 267 стр. – дин. 6.500.–

Књиге су штампане латиницом, осим књиге број 6, на фином офсет папиру, са корицама у колору.

ГАРАНЦИЈА: Сваком незадовољном читаоцу наших књига враћамо новац, ако неоштећену књигу врати у року од пет дана након пријема.

Код испорука за иностранство зарачунавамо поштарину и паковање.

Књиге плаћате поузећем – поштару код преузимања. – Наручите на адресу: „БИБЛИОТЕКА САЗНАЊА”, п.п. 20-70, 11031 БЕОГРАД 8.

НАЈВЕЋЕ РОБИЊЕ ПОРОКА СВЕТСКЕ

Поштовани читаоци, представљамо вам четири нове књиге библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА”:

НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ МОРА (II коло)

НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ АТЕНТАТИ (II коло)

НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ РОБИЊЕ ПОРОКА (Најпоқвареније жене света) (II коло)

НАЈЗАГОНЕТНИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ УБИЦЕ (III коло)

Поред њих, подсећамо вас и на наша ранија издања:

I коло

1. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НЕСРЕЋЕ XX ВЕКА
2. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОГРЕШКЕ И ЗАБЛУДЕ
3. НАЈЗЛОГЛАСНИЈЕ СВЕТСКЕ УБИЦЕ
4. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ВАРАЛИЦЕ И ЛОПОВИ
5. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЕКСЦЕНТРИЦИ И ОСОБЕЊАЦИ
6. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ САБЛАСТИ И ДУХОВИ
7. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ
8. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ НЛО
9. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НАКАЗЕ И ЧУДАЦИ
10. ЧУДНО АЛИ ИСТИНИТО

II коло

11. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ШПИЈУНИ И ОБАВЕШТАЈЦИ
12. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ НЕРАЗЈАШЊЕНИ ЗЛОЧИНИ
13. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ МОРА
14. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ СКАНДАЛИ XX ВЕКА
15. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ АТЕНТАТИ
16. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЧАРОБЊАЦИ И ЧУДОТВОРЦИ
17. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЉУБАВНИЦИ
18. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ КРВНИЦИ И ТИРАНИ
19. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ РОБИЊЕ ПОРОКА (Најпоқвареније жене света)
20. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОТРАТЕ ЗА ПОТОНУЛИМ БЛАГОМ

III коло

21. НАЈЗАГОНЕТНИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ УБИЦЕ

Све књиге штампане су латиницом, у тврдом повезу и са пластифицираним корицама у боји.

Цена једне књиге је 3.600 динара, а плаћа се поштару приликом преузимања.

НАРУЧБЕНИЦА -3

Овим неопозиво наручујем следеће књиге под редним бројем:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

(заокружите број књиге коју поручујете)

(име и презиме)

(улица и број)

(поштански број и место)

(телефон)

Наручите на адресу:

„ДРУГА СТРАНА СВЕТА”, 34000 КРАГУЈЕВАЦ, Поле Рибара 8

Књиге можете наручити и на телефон 034/67-940

**Коњ или
скакач? Пегаз
или Тројански
коњ? Све те
тајне крије ова
непредвидива
фигура**

Морам одмах да се буним! Не волим баш када ме зову коњ. А то све због оне узречице коју употребљавају шахисти када слабо прођу: „Играо сам као коњ!“ Испада да сам ја нека глупа фигура...

Зато више волим да ме зову – скакач! Јер, ја и јесам јединствен по томе што могу да прескочим и своју и противничку фигуру (а то други не могу). Кад ја дам краљу „шах“, он мора да бежи, а не да подмеће друге фигуре да га спасавају од мог напада. Ршум који ја могу да направим у непријатељском табору – не може нико. Уосталом, питајте сваког почетника нека вам каже које се фигуре највише боји. Нису то ни топ ни краљица, него баш ја. Кад се изенада сручим као гром из ведре неба, па одједном викнем „шах-шех-шух“... и најхрабрије срце има да задрхти. Зато највише волим кад се нађем усред табле. Тада могу да контролишем осам поља. Најмрскије ми је када ме ставе у угао – онда могу да скочим само на два поља. Зато вам саветујем да лепо поступате са мном и да ме никада не држите на ивици табле, већ само у средини. Тада сам прави Пегаз!

Надам се да знате да је Пегаз био онај крилати коњ из грчке митологије који је могао зачас да стигне на свако мјесто куда је наумио. Ја исто тако могу да обиђем целу шаховску таблу, да станем на свако од 64 поља (а при томе да не станем два пута на исто поље). Пробајте то као први задатак да бисте савладали уметност руковања коњима, пардон, скакачима. Верујем да ће овај задатак најуспешније да обаве они који реша-

У ПРИЧЕ О ШАХУ

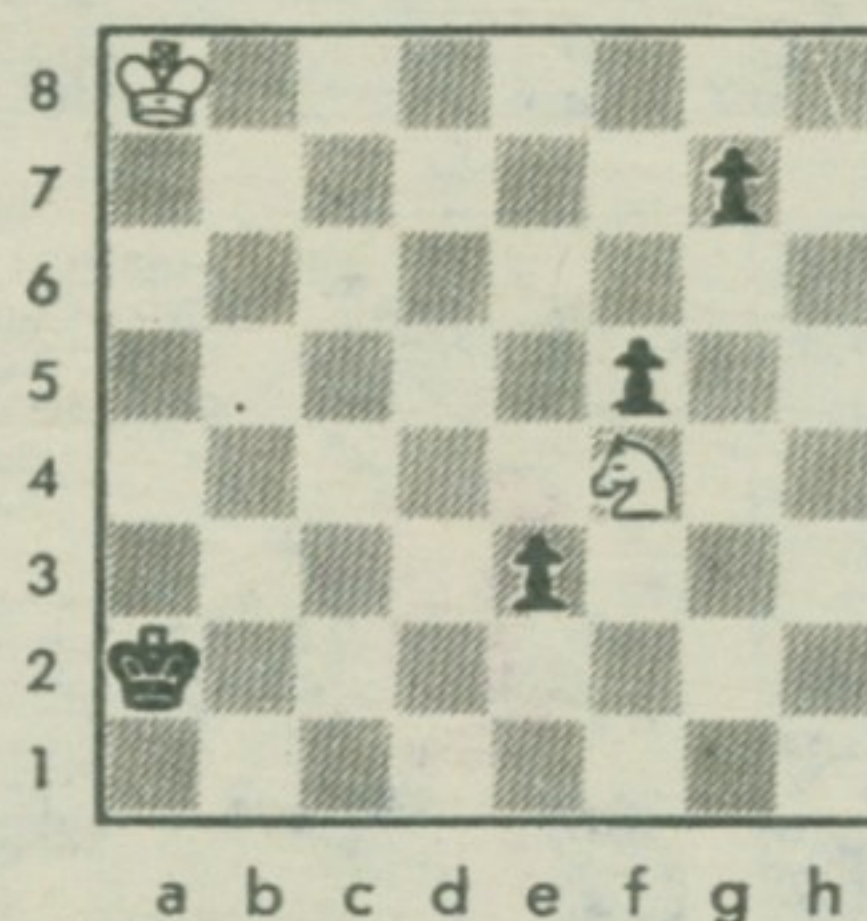
ГЛАВНОЈ УЛОЗИ

какову је дивну комбинацију бели замислио – а у главној улози је КОЊ:

1. Le8-c6 Tb4-b1
2. Ke1-e2 Tbl:hl
3. Lc6-g2 + !! поента комби-
нације Kh3:g2
4. Sf6-f4 + сад ја ступам
на сцену (мо-
лим аплауз)
Kg2-g1
5. Ke2-e1 g3-g2
6. Sf4-e2 Све црне фи-
гуре сам са-
био у мишју
рупу...

Пошто сте видели шта све могу, ево и вама два задатка:

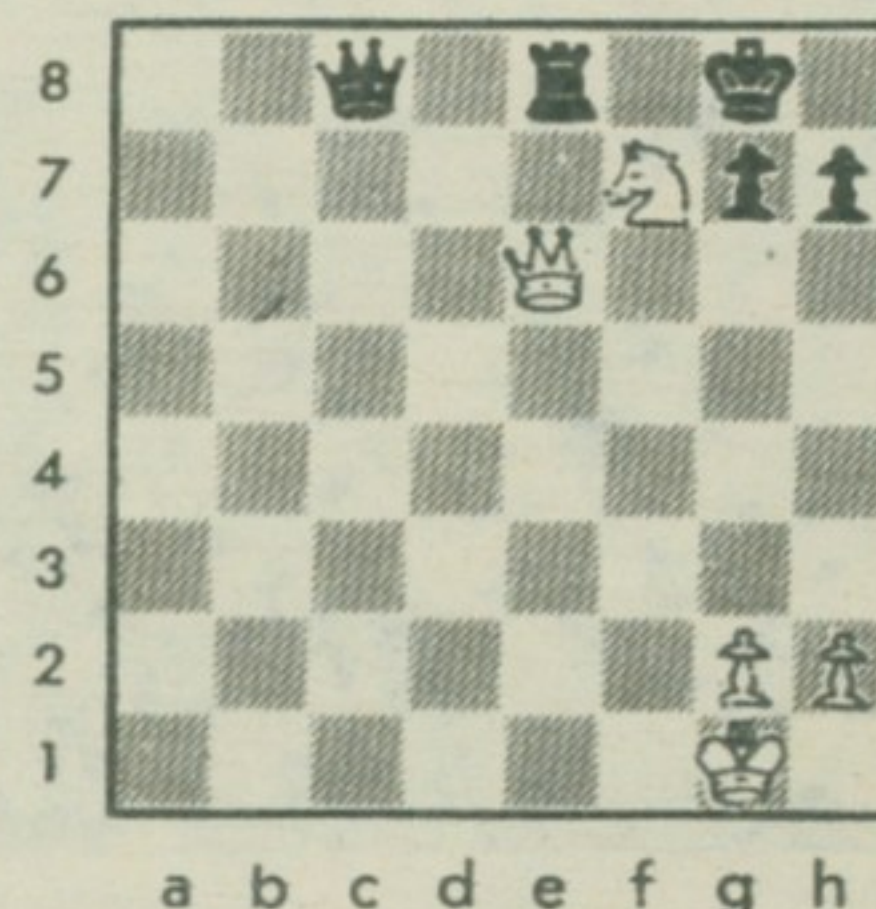

БЕЛИ ВУЧЕ И РЕМИЗИРА

Из овог примера најбоље ћете видети зашто ме треба звати скакачем. Борим се против три врло опасна protivnika. Само један погрешан корак – и бели би изгубио. Међутим, захваљујући мом изврсном скакању, савладаћу све препреке и узети сва три пешака. На вама је да откријете како?!

А сад да вас упитам још нешто. Да ли сте знали да се некада, давно, различито вредновало матирање различитим фигурама? Мат коњем је вредео највише. Па и данас, ако се да мат скакачем насред табле, има добрих шанси да та партија добије награду за лепоту. У средњем веку је на

нарочитој цени био такозвани „угушени мат“, то јест мат самими скакачем, па су готово сви уџбеници тога доба детаљно објашњавали како се даје угушени мат уз многе примере. Такав један пример смо узели и ми.

МАТ У ТРИ ПОТЕЗА

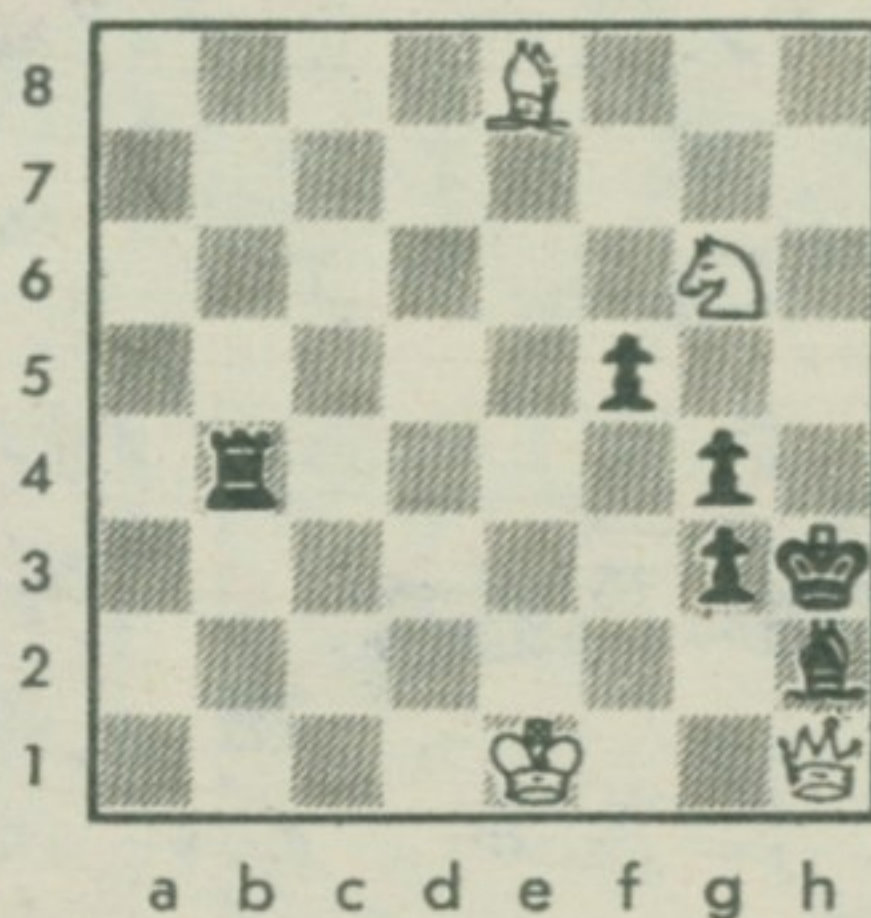
Поред осталог, овај пример вам показује и сву опасност од двојног шаха. Познато је да се угрожени краљ не може заштитити неком фигуром када добије „двојни (двоструки) шах“ већ мора да се помери с места на ком стоји. У нашем примеру то доводи до мата.

**Интернационални мајстор
Никола Караклајић**

-РЕШЕНИЕ:

Проблем:
Улусени мат се изводи
на средни начини:
1. Sh6++ + Kh8 2. Dg8 +
Tg8 3. Sf7 (мат.)

Студенца:
Бели ремизира на сле-
дети начин 1. Sd5 e2
(или 1... f4 2. Sf4:g5 3.
Sg2 e2 4. Kb7 Kb3 5.
Kc6 Kc4 6. Kd6 Kd4 7.
Kc6 Ke4 8. Kf6 g4 9. Kg5
и бели краљ је стигао
2. Sc3 + Kb3
3. Se2: Kc4 4. Sf4 g5 5.
3. Se6 g4 6. Sg7 f4 7. Sh5
13 8. Sf6 g3 9. Se4 g2 10.
Sd2 + ! 11. Sf3: pemi.

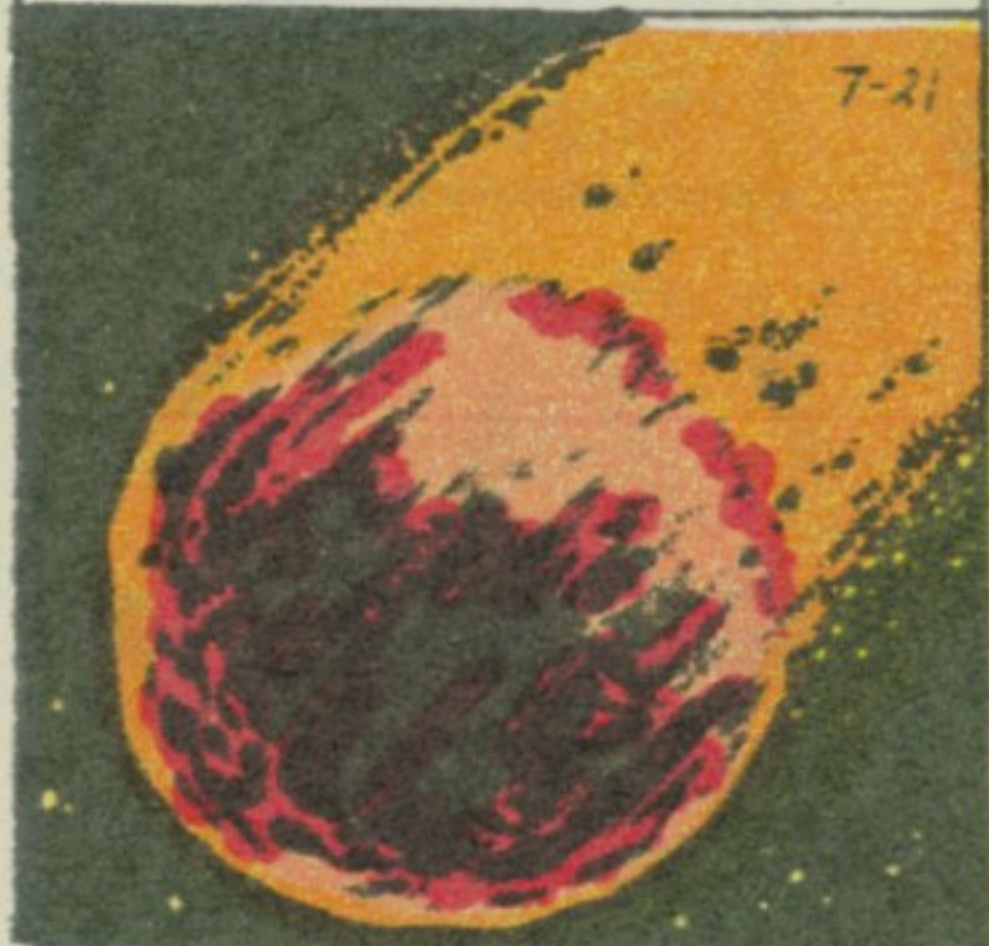
БЕЛИ ВУЧЕ И ДОБИЈА

На први поглед бели не може да спречи шах-шех, а ако бела дама покуша да побегне онда црни пешак g3-g2 постаје опасан па би онда још црни добио. Али, погледајте

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

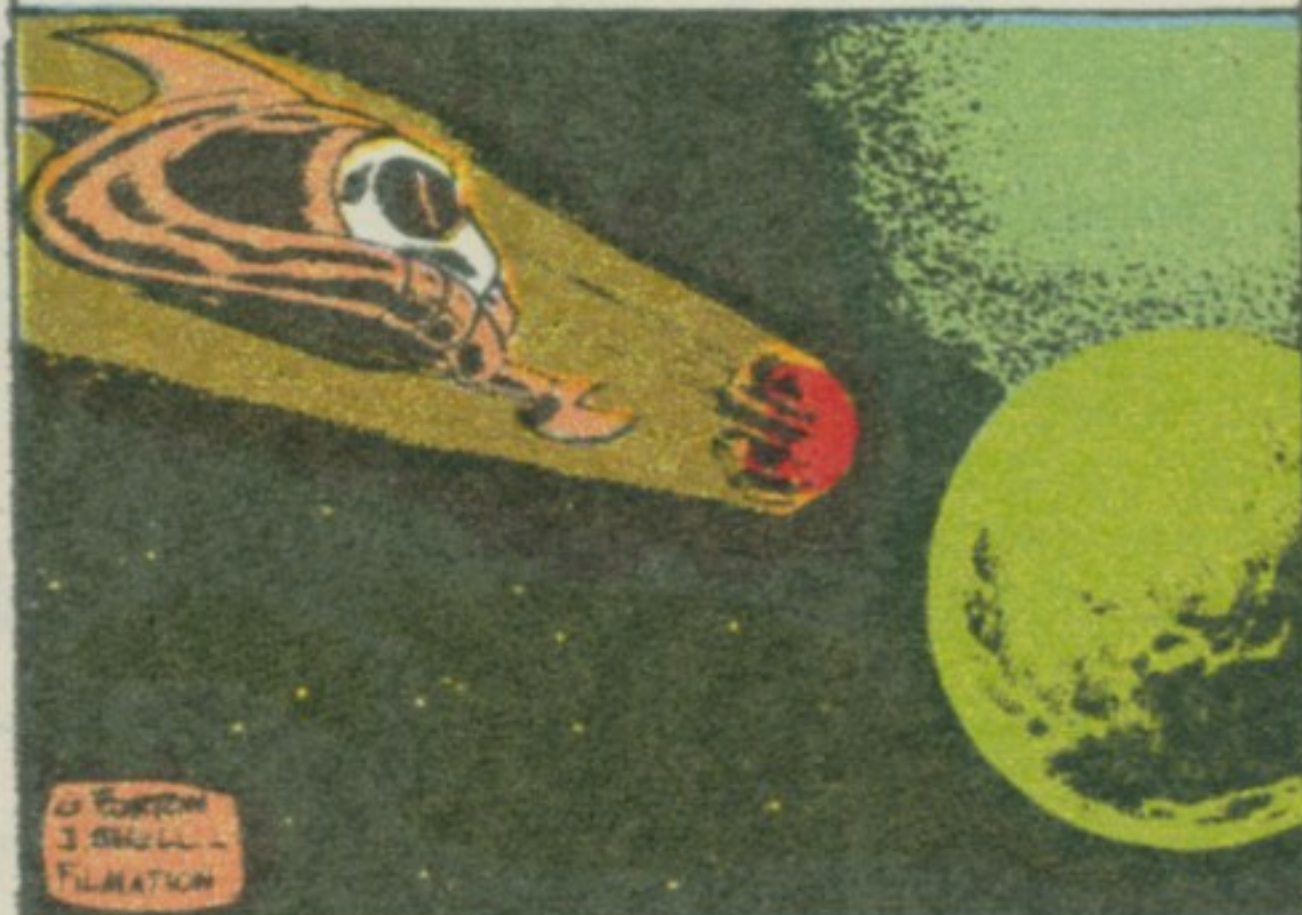
ОГРОМНА КОМЕТА ПРЕСЕ-
ЦА ПРОСТРАНСТВА
ДУБОКОГ СВЕМИРА...

СА ЊЕНЕ ПОВРШИНЕ ОДВАЈА СЕ
МЕТЕОР КОГА У СТОПУ СЛЕДИ РАТНИ
БРОД...

ИЗМИМУКИ БЛАСТЕРИМА РАТНОГ
БРОДА, МЕТЕОР СКРЕКЕ КА ПЛА-
НЕТИ ЕТЕРНИЈИ...

МЕТЕОР И РАТНИ БРОД КОЈИ ГА
СЛЕДИ ПРОЛАЗЕ ВИСОКО ИЗНАД
КРАЉЕВСКЕ ПАЛАТЕ ЕТЕРНИЈЕ...

НЕ ПРИМЕТИВШИ МЕТЕОР, МЕН-
ЕТ-АРМС И ПРИНЦ АДАМ ОС-
МАТРАЈУ КОМЕТУ ШТО СЕ ПРИ-
БЛИЖАВА...

УДАЉЕНА ЕК-
СПЛОЗИЈА ПОТРЕСЛА ПАЛА-
ТУ...

АДАМ И МЕН-ЕТ-
АРМС ПОХИТАШЕ
КА МЕСТУ ЕКСПЛО-
ЗИЈЕ...

Г. ФОРТОН и Ј. ШУЛ

НАЈВЕЋА КЊИГА ЗА ДЕЦУ!

Генерације
млађих
и старијих
с носталгијом
и дивљењем
се сећају

ПОЛЕТАРЦА, нашег
најбољег и најмодернијег часописа за децу.

ПОЛЕТАРАЦ у издању РАДА - велика књига
за децу свих узраста - у 4 тома, препуна прича, пѣсама,
занимљивости из разних области, уметничких слика и цртежа.
На преко 800 страна, на квалитетној хартији - антологија готово свих
познатих српских и југословенских писаца за децу.

ПОЛЕТАРАЦ - јединствена и трајна читанка за учење, васпитање
и разоноду преко целе године, украшена радовима најбољих сликара
и илустратора за децу.

ПОЛЕТАРАЦ је истовремено лектира, поучник и забавник, јер окупља многе славне
и мудре књиге и писце разних времена, бајке и знања наших и других народа.

Календар и приручник за сваку породицу, школу, обданиште и родитеље.

ПОЛЕТАРАЦ - књига са највећим
словима - ћирилицом и латиницом!

Штампано у 4 боје, формата 26 × 37 цм,
у тврдом повезу са заштитном кутијом,
с насловним странама Душана Петричића.

Цена комплета 96.000.-
За готово 76.800.-

НАЈЛЕПШИ
ПОКЛОН ЗА
ВАШУ ДЕЦУ!

Душана Радовића

(у 4 књиге)

ПРОЛЕЋЕ,
ЛЕТО,
ЈЕСЕН,
ЗИМА

рад

РАД - ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 Београд, М. Пијале 12, Тел.: 404-765 и 422-517

НАРУЧБЕНИЦА - ПЗ/02

Овим неопозиво наручујем:
ПОЛЕТАРАЦ (у 4 књиге), по цени од 96.000.-
ЗА ГОТОВО - Вредност наручених књига уплатићу ПОУЗЕЋЕМ (по пријему од по-
ште) **С ПОПУСТОМ од 20%, или**
НА ОТПЛАТУ - Вредност наручених књига уз годишњу камату од 34%, отплатићу
у редовних месеч. рата, по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу
прву рату уплатити поштару код пријема. Књиге се могу отплатити **НАЈВИШЕ У 8 РА-**
ТА, а НАЈМАЊА рата је 12.000.- дина. Купци на отплату оверавају наручбеницу у орга-
низацији где раде, а пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије. У случају спо-
ра надлежан је Пети општински суд у Београду.

(Презиме и име)

(Име оца)

(Датум и место рођења)

(Занимање)

(Број личне карте и место издав.)

(Број поште, место и адреса стана)

(Радна орг. и место где је купац запослен)

(Датум)

М.П.

(Овера о запосл. и
потпис овл. лица)

(Потпис купаца)

НАУЧНИК
НИЈЕ
ИГЛА...
ИПАК!

ЗАШТО ЈЕ НЕСТАО ФИЗИЧАР?

Сваки мистериозни нестанак изазива узбуђење и подстиче приче и нагађања, поготово кад је реч о јавној личности. Тако енигма око италијанског научника Мајоране који замало да постане нобеловац траје до данас, мада му се траг губи још 1938. године.

Еторе Мајорана спадао је међу најбриљантније умове свог времена. О његовом нестанку много се писало протеклих педесет година, чак су два позната писца Леонардо Шаша и Ерасмо Реками објавили о томе сваки по књигу. Реками је обавио неку врсту приватне полицијске истраге и дошао до занимљивих података, али ипак није докучио шта се у ствари догодило гласовитом физичару.

Мајорана се 27. марта 1938. године у Напуљу укрцао у брод за Палермо. Но, по свему судећи, није имао намеру да стигне у главни град Сицилије. Оставио је два опроштајна писма: својој породици и Антонију Карелију, директору Института за физику Напуљског уни-

верзитета где је Мајорана предавао последњих месеци свог живота.

Да ли последњих?

У писмима Мајорана моли ближње да му опросте, а породицу да за њим не носи црнину. Сви су мислили да се млади физичар бацио у море и окончао живот из неких, само њему знаних, разлога.

Женска радозналост и случајан траг

Међутим, Карели је убрзо после овога добио телеграм из Палерма у којем га Мајорана моли да не обраћа пажњу на писмо! „Море ме није хтело“, брзојавио је свом директору. Значи, намера је постојала, али надјачао је нагон за животом. Ипак, Мајорану од тада нико више није видео.

Траг о њему појављује се 1950. како је утврдио Реками. Те године је Карлос Ривера, директор Института за физику у Сантјаго де Чилеу, боравио у Буенос Ајресу, у дому извесне госпође Франсис Талберт чији је син Тулио Маљоти био инжењер.

**Прича о мистериозном крају
Еторе Мајоране
наликује на детективско штиво и већ педесет година заокупља пажњу**

Ривера је изгледа спадао у расејане научнике па је свуда по стану „сејао“ папириће са својим белешкама. А госпођа Талберт, женски радознала, мало је „вирнула“ у њих... и видела име Мајорана. Узвикнула је да она зна тог човека и запањеном Ривери објаснила да је тај велики физичар пријатељ њеног сина и да је напустио Италију због сукоба са Енриком Фермијем.

Ферми и Мајорана, блиски сарадници, доиста су се посвађали и то пред Мајоранин нестанак. Сматра се да је Ферми наговарао младог колегу и пријатеља да објави своју занимљиву теорију из области атомских језгара, што је Мајорана упорно одбијао. Али, за веома сродну теорију други научник, Хајзенберг, добио је чак Нобелову награду!

Но, да ли су то за младог научника били разлози да нестане?

Ривера, зачудо, није показао нимало радозналости да од госпође Талберт сазна нешто више о Мајорани. Или није хтео да нешто ви-

ше каже Рекамију? Кад је сам Реками покушао да дође до те госпође, установио је да су она и њен син и сами нестали. Могао је само да претпостави да су они, као антиперонисти, морали тада да побегну из Аргентине и то без трага...

Невероватна игра судбине

Ривера је 1960. године поново у Буенос Ајресу. И док је у неком ресторану чекао да га послуже, жврљао је неке своје формуле – по столу. Пришао му је конобар и рекао да је познавао још једног физичара, по имену Мајорана, који је имао исти обичај! Ривера који је поново, невероватном игром случаја, у граду од тада готово седам милиона становника набасао на траг несталом физичару, није ни тад испољио жељу да сазна нешто више!

Тако је остала само његова прича. Да није реч о професоровој фантазији потврдила је још једна особа

достојна поверења. То је удовица гватемалског писца Мигела Анхела Астуријаса који је 1967. добио Нобелову награду. Она је изјавила Рекамију да је Мајорану често сретала у Буенос Ајресу код сестара Манцони од којих је једна, Елеонора, била математичарка.

Постоји још само један, али нимало безначајан податак о Мајорани: баш пред мистериозно путовање у Палермо он је подигао сав свој новац из банке – а свота је била позамашна – што указује да је планирао да „нестане“.

Зашто? Да ли су, онда, опроштајна писма имала да послуже само за што боље замагљивање трага? Да ли су у тој „игри“ били приватни, или можда неки други разлози да Мајорана напусти фашистичку Италију? Да ли је то учинио сам и својевољно или је можда био присиљен? – Све су то питања која су још отворена и на која ће одговори можда стићи у будућности. Можда и никад...

М. Крстуловић

Чарлс Е. Фрич

ПАКТ СА

Уреднику ЧАСОПИСА ФАНТАСТИКА
Драги господине, шаљем вам на разматрање кратку причу, Пакт са ђаволом. Реч је, на-
име, о човеку који предаје душу ђаволу, као
што вероватно и претпостављате. Али оно
што не можете да претпоставите јесте да се
ова прича, за разлику од других прича које
излазе у вашем часопису, заснива на личном
искуству.

С поштовањем
Питер Пајпер

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Еде, ево једне са гомиле ђубрета. Стил није
лош, али можда је тема сувише позната.

Френк

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Френк, не намеравам да објавим нову при-
чу о пакту са ђаволом у најмање наредних де-
ведесет девет година.

Ед

Пошиљалац: ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА:
Драги господине Пајпер, хвала вам што
сте нам послали вашу кратку причу, Пакт са
ђаволом. На жалост, ова тема је пречесто ко-
ришћена и требало би да буде обрађена на

Уређује
др Зоран Живковић

сасвим другачији начин да бисмо могли оз-
биљно да је узмемо у обзир.

Уредници

Уреднику ЧАСОПИСА ФАНТАСТИКА
Драги господине, извршио сам измене у
причи коју сам вам раније слао у складу са
вашим упутствима. Шаљем вам Пакт са ђа-
воловом пекаром.

С поштовањем
Питер Пајпер

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Еде, ово је занимљива варијација старе те-
ме. Мислио сам да би те могло занимати.

Френк

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Френк, погрешно си мислио. Замисао да
ђаволи праве ђаволску храну такмичећи се са
анђелима који пеку анђеоску храну у облику
колача, није до сада, колико ми је познато,
била коришћена. Међутим то је и даље прича

о пакту са ђаволом. А ПОЗНАТО ти је шта ја
мислим о причама чија је тема пакт са ђаво-
лом!

Ед

Пошиљалац: ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА:
Драги господине Пајпер, хвала вам што
сте нам послали вашу најновију причу. На
жалост, она не одговара нашим тренутним
потребама.

Уредници

Уреднику ЧАСОПИСА ФАНТАСТИКА
Драги господине, шаљем вам причу у којој
радник пакер у фабрики хране несмотрено
бива заробљен у контејнеру са морском хра-
ном. Назвао сам је Упакован са рибом – ђаво-
лом.

С поштовањем,
Питер Пајпер

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Еде, ево још једне Пајперове приче. Не
мислиш ли да нас зеза?

Френк

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Френк, Нећу, нећу, НЕЋУ, више да обја-

ЋАВОЛОМ

вим ниједну причу чија је тема пакт са ђаволом, чак ни онда ако су прерушене. Врати је!

Ед

Поштомалац: ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА:
Драги господине Пајпер, хвала вам што
сте нам послали причу коју вам враћам.
Сматрамо да је ова сувише напредна за нас.

Уредници

Уреднику ЧАСОПИСА ФАНТАСТИКА
Драги господине, ево једне која би вам се
могла допасти. Наслов јој је Тако округло,
тако чврсто, тако добро упаковано (са ђаво-
лом).

С поштовањем
Питер Пајпер

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Еде, упоран је, зар не? Шта да му кажем за
ову?

Френк

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Френк, можда би могао да покушаш да му
кажеш да иде до ђавола.

Ед

Поштомалац: ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА:

Драги господине Пајпер, жао нам је што
нисмо у стању да објавимо послату нам при-
чу. Стил је питак, али поново је проблем у те-
ми. Постоји ли неки разлог због кога упорно
пишете о пакту са ђаволом?

Уредници

Уреднику ЧАСОПИСА ФАНТАСТИКА
Драги господине, смешно што уопште пи-
тате. Одговор је потврдан. Покушао сам то
да објасним у послатој вам краткој причи.
Питер Пајпер је у парку одабран да склопи
пакт са ђаволом. Као што вероватно прет-
постављате, прича је аутобиографског карак-
тера.

С поштовањем
Питер Пајпер

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Еде, уопште нисам имао намеру да ти по-
кажем ову. Али онда сам размислио. Знам да
звучи лудо, а и он је вероватно и сам неки лу-
дак... али претпоставимо да га ђаво у ствари
приморава да пише приче о пакту са ђаволом
и да мора бар једну да објави у одређеном
временском року или ће му душа бити бачена
у Хад?

Френк

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Френк, ово ти никада пре нисам рекао, али
и ја сам склопио пакт са ђаволом – да више
никада не купим ниједну причу о пакту са ђа-
волом!

Ти си последња особа за коју бих помислио
да ће насести на овакву једну смицалицу. По-
што ствари стоје како стоје, мислим да би
требао да прихватиш мој претходни пред-
лог. Реци му да се носи до ђавола.

Ед

Поштомалац: ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА:
Драги господине, шаљем вам интерни ме-
морандум у коме је наш главни уредник јас-
но изнео шта мисли о теми коју сте ви одаб-
рали за своје животно дело. Жао ми је.

Уредници

Уреднику ЧАСОПИСА ФАНТАСТИКА
Драги господине, ваш предлог да се носим
до ђавола је изlišан. Моје време је истекло,
а нисам продао ниједну причу. Претпостав-
љам да ћемо се тамо и срести једног од ових
дана.

До тада,
Питер Пајпер

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Еде, овог пута није постао никакву причу,
већ само писмо. Имам неко чудно осећање да
нам се више неће јављати.

Френк

ЧАСОПИС ФАНТАСТИКА, ИНТЕРНИ
МЕМОРАНДУМ:

Френк, надам се да си у праву. Можеш ли
поверовати да су почели ноћу да ме муче
кошмари везани за приче о пакту са ђаво-
лом? Сањао сам ону Паркиран са ђаволом – о
таксисту чији путник има рогове и реп у об-
лику трозупца. Затим ону Испржен са ђаво-
лом, о двојици жедних који се срећу у бару, а
један од њих је, погоди ко? И ону Пакт са ђа-
волом, у којој хокејаш не одлази у Хад док се
Пакао не заледи. И тако даље.

У сваком случају, лакнуло ми је. Можда би
требао још неким писцима да кажемо где да
се носе!

Ед

Луциферу Сатани
ЧАСОПИС СА ЗЕМАЉСКИМ ПРИЧА-
МА

Хад

Драги господине, шаљем вам причу која би
могла бити занимљива за објављивање у ва-
шем часопису.

С поштовањем
Питер Пајпер

Поштомалац: ЧАСОПИС СА ЗЕМАЉ-
СКИМ ПРИЧАМА:

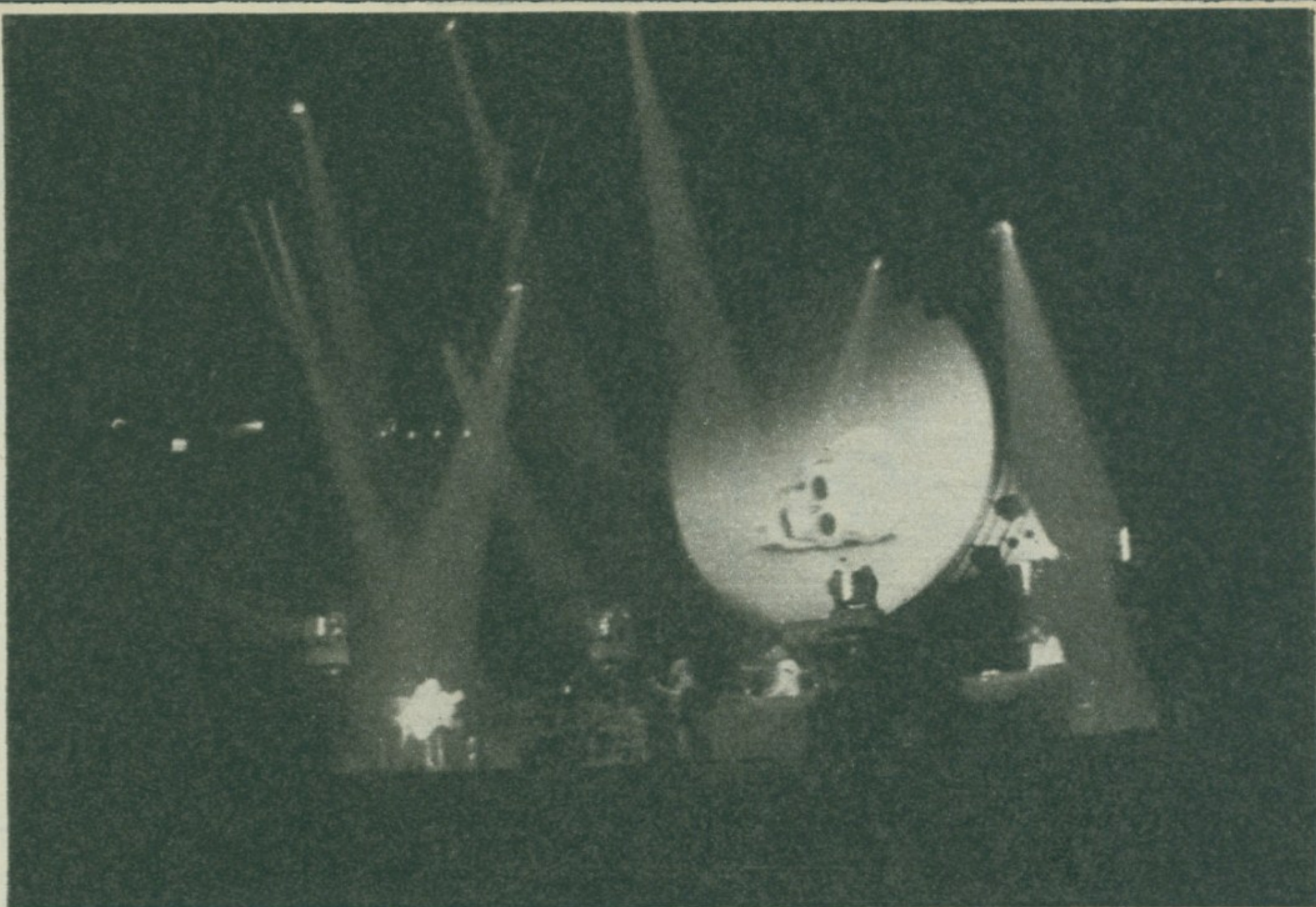
Драги господине Пајпер, иако охрабрујемо
наше нове становнике да нам шаљу приче,
ову коју сте нам послали не можемо да иско-
ристимо. Одлучили смо да више нећемо об-
јављивати приче о пакту са уредником ако та
тема није обрађена на битно нов начин.

Луцифер Сатана

Илустровао Бранислав Марковић

ХИТ

Једноставно, одбијали су да оду. Светла у хали била су упаљена а на бини није било никог. Ни после пуна три сата свирке у којој су се смењивали хитови „Time“, „Us And Them“, „Welcome to the Machine“ и упорно тукли ласери у лице, 15000 посетилаца у монреалском „Форуму“ није хтело да се помери са својих седишта док Pink Floyd поново не изађу на бину. И успели су. Гитариста и певач Дејвид Гилмур, бубњар Ник Мејсни, клавијатуриста Рик Рајт, праћени седмочланом до-

ПОВРАТНИЦИ

РЕКА ЈЕ МОТИВ

Једна од најзначајнијих група хипи периода Pink Floyd поново је на сцени. Ослабљени, без кључног човека Роџера Вотерса који их је напустио, тренутно новим албумом „A Momentary Lapse Of Reason“ и dobrим концертима beleже изузетне успехе

датном групом певача и музичара изашли су на бис и одсвирали „Shine On You Crazy Diamond“.

– Било је изузетно – касније је рекао Гилмур. – Сви су скочили на ноге и толико су били гласни да повремено уопште нисам могао да чујем шта свирам.

– Поткрало нам се неколико грешака – смејући се надовезује Рајт – али смо се провукли. А ова песма је била идеална за крај јер је ти-

пично флојдовска.

За већину стручњака њихов тријумфални повратак био је велико изненађење. У време панка било је буквално срамота признати да неко воли њихову музику и чинило се да су се заувек склонили у историју рокенрола. Али ствари су се, по свему судећи, измениле. Њихов албум је освојио прва места топ листа а и у нашим продавницама је веома тражен. На почетку турнеје имали су невоља са бившим чланом Роџером Вотерсом који их је тужио суду забрањујући им да користе име Pink Floyd. Ангажовани су бројни адвокати са обе стране и на крају група је ипак добила право да користи име. У међувремену су између Вотерса и Гилмура падале тешке речи што је била права посланица за трач новинара. Кад су Вотерса запитали да објасни разлоге свађе, он се посудио стихом из Дон Хенлијеве песме „Long Way Home“ који гласи: „Постоје три верзије сваке приче твоја, моја и хладна, сурова истина“. У овом случају хладна, сурова истина је да они једноставно не могу да се поднесу. Без обзира на свађе, поштоваоци групе су задовољни јер сада имају Pink Floyd два пута: Роџер Вотерс је такође издао одличан албум „Radio K. A. O. S“. Додуше, за разлику од његове плоче,

ова друга, „A Momentary Lapse Of Reason“ много више подсећа на добро знани звук групе.

– Док смо снимали плочу ниједном нисмо застали и размишљали у стилу, ово не звучи довољно као Pink Floyd – каже Гилмур. Једноставно, радили смо на песмама све док нам нису зазвучале довољно добро. Кад су добили прави, добар облик, тек тада су постале Pink Floyd. Ипак, нисмо желели да се враћамо у прошлост. Било је потребно наћи нов начин рада и тако кренути даље.

А та атмосфера је река Темза и Гилмуrow старински брод „Асторија“ који је он преуредио за становање и у њега сместио студио. Продуцент Боб Езрин и чланови групе провели су седам месеци на броду који је усидрен двадесетак километара од Лондона и на њему је снимљен већи део плоче.

Река је постала мотив. Она се појављује у већини песама. Сама се наметнула.

Пут око света

Једна од првих песама која је била спремна за плочу је „Delusions Of Maturity“ и она се сигурно не би допала Вотерсу. Кад су га питали шта мисли о плочи бивших другова, био је доста оштар.

– Мислим да је то прилично питање али интелигентан

фалсификат. Ако се не слуша пажљиво, заиста звучи као Pink Floyd. Уопштено гледано песме су прилично слабе. А у те текстове не могу да поверујем. Али, сигуран сам да ће им ићи сасвим добро.

Ову последњу процену дао је пре но што је плоча почела да ниже успехе и испоставило се да је био у праву. Њему додуше не иде тако добро, јер док Pink Floyd пуне арене и хале, Вотерс на својој турнеји не може да напуни ни много мање просторе.

– У Индијанаполису и Сан Дијегу свирали смо у просторима за 12000 људи. На тим концертима публика је фантастично реаговала и одлично прихватила нове песме. Ова турнеја ми је помогла да се ослободим свих лоших ствари везаних за разлаз са осталим члановима групе. Осећам се као да сам оставио велики терет иза себе. И зато се врло добро осећам.

Углавном, нико од њих не седи скрштених руку. Повучен реакцијом публике, без обзира на њен број, Вотерс се спрема да са својом групом коју је окупио за концерте одлети на Бахаме и у тамошњим студијима сними песме за „K. A. O. S. II“ албум. Pink Floyd ће свирати по свету целе следеће године а о новој плочи још не размишљају. **П. Ј.**

Man In The Mirror

I'm gonna make a change
for once in my life
It's gonna feel real good
gonna make a difference
Gonna make it right...
As I turn up the collar on my
favorite winter coat
This wind is blowin' my mind
I see the kids in the street,
with not enough to eat
Who am I, to be blind?
Pretending not to see their
needs
A summer's disregard,
a broken bottle top
And a one man's soul
They follow each other on
the wind ya'know
Cause they got nowhere to go
That's why I want you to know
I'm starting with the man in
the mirror
I'm asking him to change his
ways
And no message could have
been any clearer
If you wanna make the world
a better place
Take look at yourself, and
then make a change
I've been a victim of a selfish
kind of love
It's time that I realize

Човек у огледалу

Учинићу промену
бар једном у свом животу
И то ће бити заиста добро
направиће разлику
направиће праву ствар
Кад подигнем крагну своје
најдраже зимске јакне
ветар ми мути свест
Видим клинџе на улици
који немају шта да једу
Ко сам ја да бих био слеп?
Правећи се да не видим оно
што ми треба
Летња равнодушност
разбијен грлић флаше
И једна људска душа
Они следе један другог
по овом ветру, знаш
Јер немају где другде да оду
И зато желим то да знаш
Отпочињем са човеком у
огледалу
И тражим од њега да се
промени
Ниједна друга порука
не може бити јаснија
Ако желиш да направиш
свет бољим
Погледај себе и онда прави
промене
Био сам жртва себичне
љубави
И сада сам схватио

Музика и текст: Siedah Garrett и Glen Ballard Изводи:
Изводи: Michael Jackson

ИЗЈАВА

НЕДЕЉЕ:

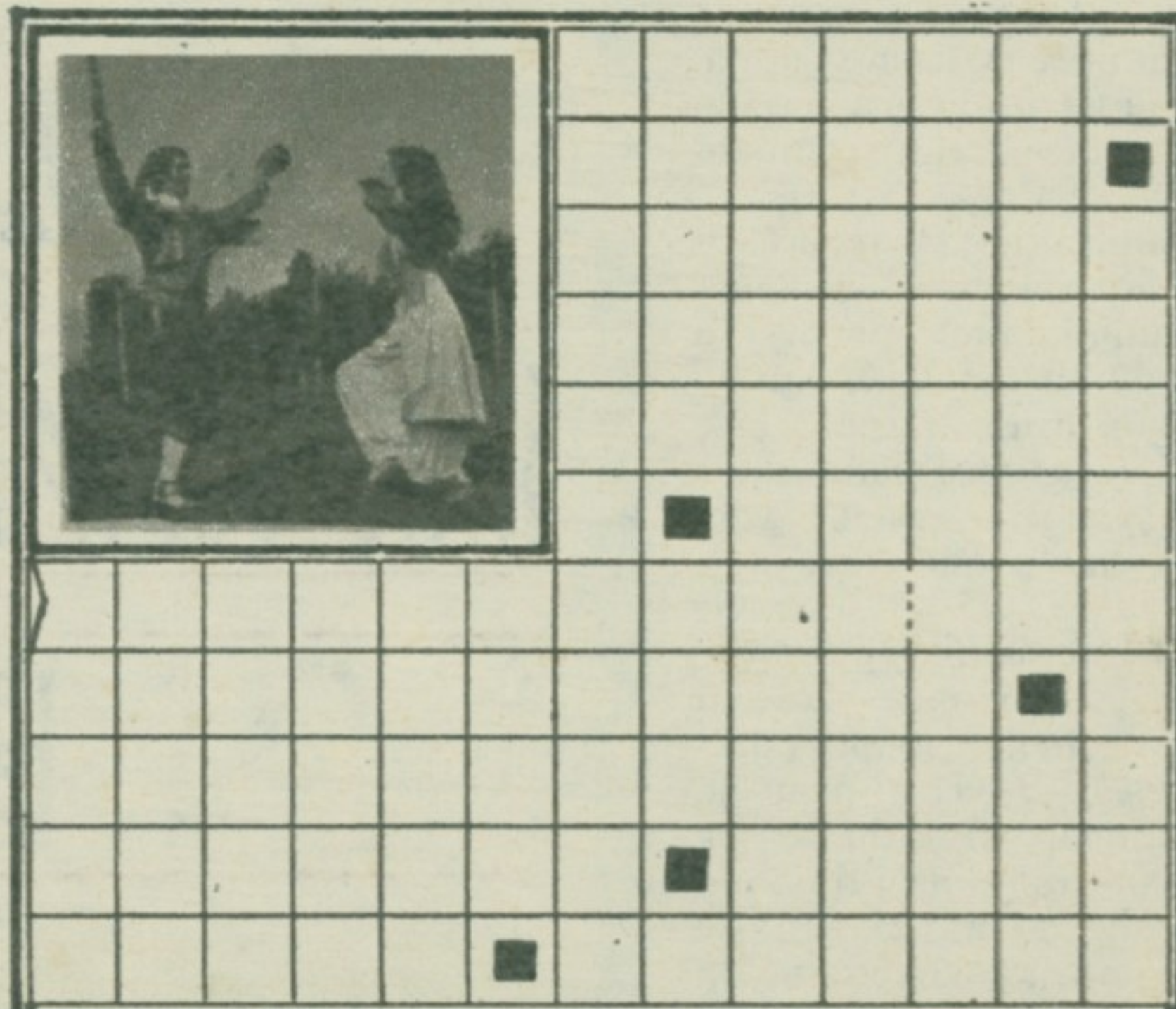
„Кад си у браку већ де-
ветнаест година и имаш
петоро деце, врло је
тешко изгледати било
како другачије сем ис-
црпљено.”

Роџер Долтри (Who)

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

РЕКОНСТРУИШИТЕ УКРШТЕНИЦУ

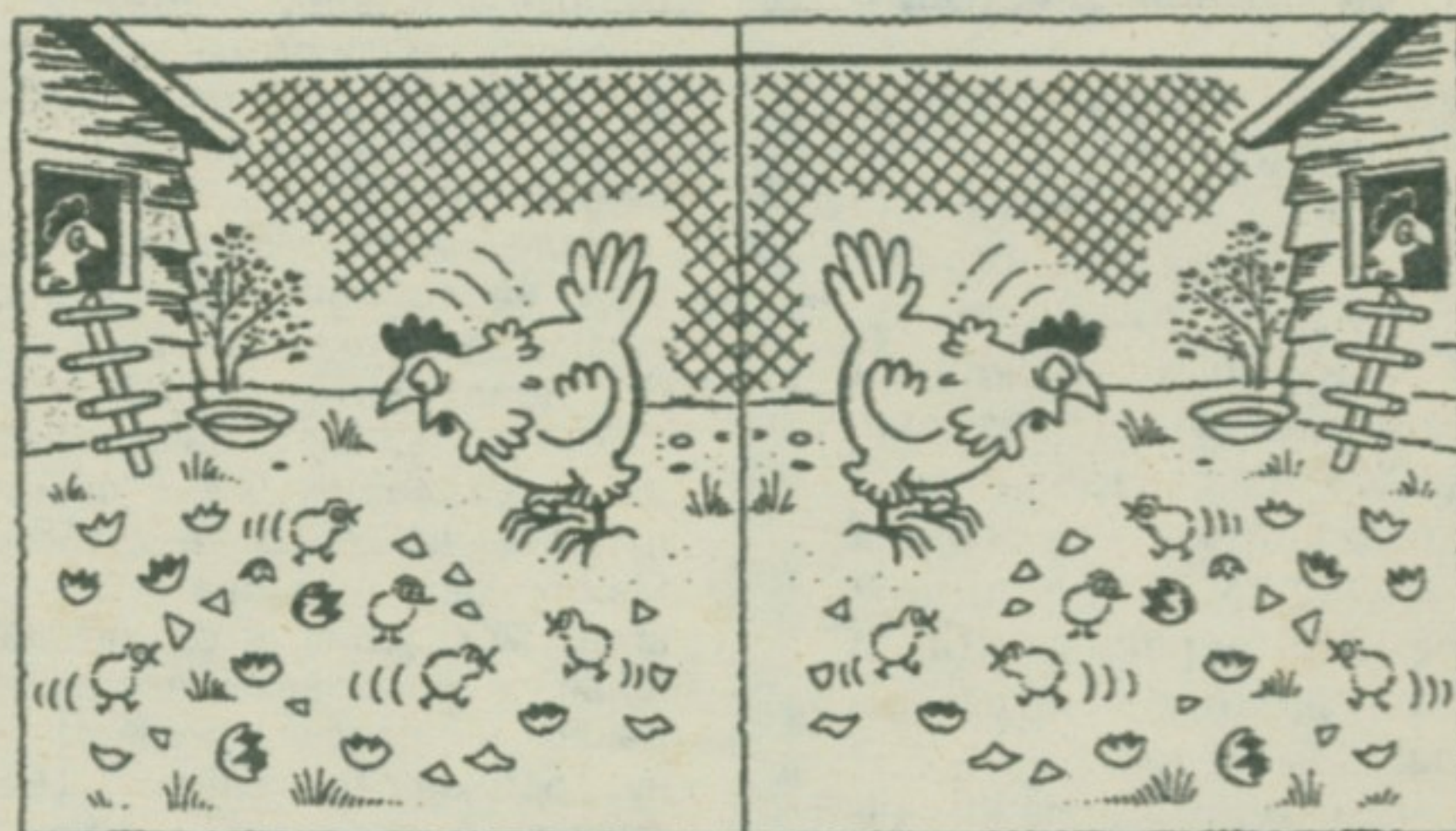
Овог пута ваш је задатак нешто тежи. Наиме, поред тога што у лик
треба да уврсти речи из пописа, такође треба да, поред већ укр-
шених, сами укрстате још шест црних поља. На слици видите позна-
то коло из Црне Горе па његов назив упишите у водоравни ред ис-
под слике.

ПОПИС РЕЧИ
ВОДОРАВНО: АЉО, АСАЛЕ, АСТАЛ, БАСАМАН, БРИ, ВИ, ВУКЕ-
ЛА, ЕМИ, ИРАНИСТ, ЈАВАНКА, КОС, ЛШ, НАТАН, РАДИСТИ, РЕА-
ЛИЗАМ, РУР, СТАРТ.

УСПРАВНО: АЛ, АС, АСУРА, БАРИЈЕРА, ВРТ, ГИЛАН, МЕКИН-
ТОШ, НАКИТ, НАСОЛИТИ, ОЗАЛЈ, ОЛЕ, ОР, ОСКАР, РЕУМА, РСД,
САРАВАК, СМБ, СТАЛОЖИТИ, ЦРВЕН.

РЕФЛЕКС У ОГЛЕДАЛУ

Мада изгледа да су ове две слике исте, као одраз једне у огледалу,
разликују се у четири детаља. Која?

НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ

— по Вуку —

1. Млада сам и зелена,
лијепа а малена
ко ме такне куне ме.
2. Невјеста незвата
Дође у кућу без свата.

3. Зелено је грм није,
Бијело је сир није,
Репато је миш није.
4. Зелена кошара,
црна говеда,
гвозден кључ
који откључава

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

ПИЛУЛА ЗА ОТРЕЖЊЕЊЕ

Мртав пијан, лабораторијски пацов лежи на леђима неспособан да мрдне. Дају му хемикалију која за сада носи назив РО 15-4513. За неколико минута животиња стаје на ноге: у њеном понашању нема ни трага од малопређашњег тешког пијанства.

По мишљењу Питера Суздака, истраживача америчког Националног института за ментално здравље, „пилула“ за брзометно трежњење могла би једнога дана да се примењује и у лечењу хроничних алкохоличара. Изгледа да РО 15-4513 делује тако што блокира умирујуће дејство алкохола као и лажно осећање доброг расположења. Другим речима, алкохоличар коме би се лек давао, могао би на тај начин да изгуби мотив да и даље пије: и поред алкохола не би се осећао ни смиренније ни расположеније него што стварно јесте.

Тренутно се са пацова прешло на експерименте са мајмунима, а Суздак очекује да би за пар година могло да се крене и у испитивања са људима. Напори истраживача из америчког Института усмерени су на стварање лека који би задржао постојећа својства РО 15-4513, али чије би време полураспада било једнако трајању дејства алкохола.

По мишљењу истраживачког тима који се овим бави, сви су изгледи да ће пилула за инстант-отрежњење бити добијена, али је мало изгледа да ће се икада продавати на сваком ћошку. „Наш циљ није да људе подстичемо да пију, него да створимо лек за терапијске сврхе.“

Дакле, ништа од банчења без мамурлука и осталог.

ЗОВЕМ СЕ БОНД...
ЏЕМС БОНД

БРОЈ
ДЕСЕТ:

ШПИЈУН

КОЈИ МЕ ЈЕ

ВОЛЕО

АГЕНТ 007 ДОБИЈА ДОСТОЈНОГ СУПАРНИКА – ШАРМАНТНУ СОВЈЕТСКУ ШПИЈУНКУ

Партнерство продуцента Бродолија и Салемана окончало се после филма „Човек са златним пиштољем“. Салеман је напустио тим да би наставио са радом на другим пројектима. Тада је дошло и до још једне измене у односу на претходне филмове. Флеминг је продуцентима поставио необичан услов. Дозволио им је да као основу за израду сценарија употребе наслов књиге, али не и њену садржину. Пошто нису имали роман од кога би бар кренули, Бондов тим добио је пуну слободу да уведе потпуно свеже идеје.

Одлучено је да се најпре предузме нешто поводом примедбе која се већ дуже упућивала серији о Бонду: њен наглашен мушки карактер. Једино решење било је да се уведе лик жене шпијуна, ништа мање способне од Бонда. Мајор Ања Амасова, совјетски агент XXX, једна је од најзанимљивијих Бондових девојака до данас. На професионалном плану, достојан пар агенту 007. Њено присуство представљало је одличну прилику за увођење како комичних тако и романтичних сцена, али и за пецање Бонда због његовог мушког шовинизма.

Затегнут однос између Мајора Ање Амасове (игра је Барбара Бах) зачињен је и тиме што је Бонд у уводној сцени, метком из штапа за скијање, убио њеног љу-

бавника. Стога је Ања Амасова чврсто одлучила да убије свог енглеског колегу по завршетку заједничког задатка. Када куцне час за то, непосредно по успешно изведеном бекству из штаба главног негативца, само неколико тренутака пре експлозије, Ања вади револвер, али га не користи да убије Бонда већ за отварање неизбежне боце шампањца којим Бонд обично прославља победу у друштву какве лепотице.

Нестанак нуклеарних подморница

Уводна сцена филма „Шпијун који ме је волео“ сврсисходно претходи главној радњи, што није био случај у свим ранијим филмовима. Две нуклеарне подморнице, једна британска, друга совјетска, нестају без трага. У потрагу за њима послата су два агента, Совјетски XXX и британски 007. Совјетског агента позив затиче у кревету. Необичност ове сцене је у томе што гледалац очекује да се мушкарац јави на телефон, а то у ствари чини жена – Ања Амасова. Позив је од генерала Гогоља, совјетског двојника британском М-у.

Ни Бонд није сам када га М позива. Међутим, његова девојка га је непосредно пре позива издала групи совјетских агената пред којима он затим мора да бежи. Трка

на скијама која следи остала је и до данас непревазиђена. На њеном врхунцу Бонд на скијама ноншалантно прелази ивицу огромне провалије. И док сви мисле да му нема спаса, он отвара падобран направљен од британске заставе и безбедно се спушта. Поменути подвиг извео је врхунски скијаш Рик Силвестер. Ова сцена представљала је савр-

шен почетак филма о Џејмсу Бонду. С тим су се сложили и гледаоци на светској премијери одржаној у биоскопу Одеон на Лестер скверу у Лондону (ту су одржане готово све премијере филмова из серије о Бонду).

Као што смо већ поменули, у филму „Шпијун који ме је волео“ задатак Џејмса Бонда и Ање Амасове јесте да пронађу нестале

ле нуклеарне подморнице. Кретање подморнице требало је да буде тајна, али неко је ипак успео да ту тајну открије. И енглеска и совјетска тајна служба претпоставиле су да је употребљен систем за откривање топлотног зрачења за утврђивање њихових путања.

Сумња је пала на Карла Стромберга, биолога који проучава морско дно и поседује непрег-

ледне подморске лабораторије. Агенти 007 и XXX крећу на Сардинију, у његов штаб, да спроведу истрагу. Њихове сумње се показују као тачне и они одлучују да се укрцају на трећу подморницу која ће послужити као мамац. Када се нађу у заробљеништву, сазнају да Стромберг намерава да са прве две подморнице испали пројектиле на Москву и Њујорк и тако започне свеопште уништавање. Намера му је била да после тога створи чудесни, варљиви свет у градовима на морском дну.

Филм „Шпијун који ме је волео“ обилује техничким новотаријама. Бонд поседује сат који избацује М-ове откуцане поруке, кутију за цигарете и упалач који када се споје служе као читач микрофилмова, скијашки штап из ког се пуца и мотоцикл који се креће по површини воде. Овај мотоцикл познат је као водоцикл и избачен је на тржиште одмах по почетку приказивања филма.

Али, врхунац представља нови, свемогући ауто, бели „лотус еспри“, који може да се креће и испод површине воде, на дубини до тринаест метара. Његове могућности најбоље долазе до изражаја у трци у којој 007 и XXX прво напада убица на мотору, затим други у колима, да би на крају на сцену ступио и хеликоптер. Бонд у том тренутку хладно слети с летице у море. Његова сапутница Амасова није нимало изненађена, јер је планове ових кола украдала још пре две године. У води се кола претварају у малу подморницу.

Сјајни Јиргенс – неуништива Чељуст

Главног негативца у овом филму, Карла Стромберга, игра Курт Јиргенс, и то с таквом убедљивошћу да нам се на тренутке чини како је његове фантастичне намере можда чак и могуће остварити. Циљ му је да живот са копа пресели на дно океана јер цивилизација, по његовом мишљењу, једино на тај начин може да се спасе.

Његова база, запањујућа футуристичка креација позната као Атлантис, једна је огромна, црна конструкција, прототип подводног града. Она може да опстане и под водом, а може и да се издигне изнад површине налик на огромног металног паука.

Као већина негативца у серији о Бонду и Стромберг има свог помоћника. То је несавладиви двометраш кога зову Чељуст, зато што има металне зубе. Њима је у стању не само да прегризе ланце, него и да усмрти човека. Кадар је да преживи било какав напад, што најбоље доказује када га Бонд избацује из воза који јури, као и на крају филма када га Бонд, помоћу магнета којим га одиже од земље и привукавши његову металну вилицу, баца у Стромбергов базен са ајкулама. Базен је иначе служио Стромбергу као место где су завршавали

ШПИЈУН КОЈИ МЕ ЈЕ ВОЛЕО (1977)

Продуцент:

Алберт Р. Броколи за Еон студио

Режисер:

Луис Цилберт

Сценаристи:

Кристофер Вуд, Ричард Мејбаум

Директор фотографије:

Клод Реноар

Дизајнер продукције:

Кен Адам (номинација за „Оскара“)

Специјални ефекти:

Дерем Медингс, Алан Мејли

Дизајнер шпике:

Морис Биндер

Музика:

Марвин Хемлиш (номинација за „Оскара“)

Дистрибутер:

Уједињени артисти

Улоге:

Родер Мур (Џејмс Бонд)
Барбара Бах (мајор Ања Амасова)
Курт Јиргенс (Карл Стромберг)
Ричард Кил (Чељуст)
Бернард Ли (М)
Луис Максвел (Мис Манилени)
Дезмонд Лејвеллин (Q)

Места снимања:

Египат, Сардинија, Бахамска острва, Канада, Малта, Шкотска, Окинава, Швајцарска и Пајнвуд студио у Енглеској

они којих је желео да се реши. И тако, док Атлантис лети у ваздух, Чељуст је запослен једући ајкуле, после чега се спасава да би се појавио у наредном филму – „Мунрејкер“.

Постоји још једна занимљивост везана за овај филм: Стромбергов танкер, под називом Липарус, за скупљање нуклеарних подморница. У његовој унутрашњости, где могу да се сместе три подморнице, постоји гомила лифтова, пролаза, једношина и контролних одаја. Израда конструкције за овај танкер коштала је у оно време преко 600 000 долара. Конструкција је била дугачка 102 м, широка 49 м и висока 16 м. Исплатила се касније, јер су је изнајмљивали другим продукцијама. Као и све масовне борбе у филмовима о Бонду и она која се одиграла на Липарусу је спектакуларна. Стромбергови техничари одевени у црвена радна одела боре се против чланова посаде подморница одевених у црне униформе.

Само неколико тренутака пре уништења Москве и Њујорка Бонд успева да репрограмира подморнице, тако да оне уништавају једна другу. Задатак је успешно окончан.

М. Ж.

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Минових

Руководилац ООУР-а и главни и одговорни уредник „Политикиног Забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукановић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 400 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 4.416 динара, полугодишња 8.832 динара, годишња 17.664 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 8.832 динара, полугодишња 17.664 динара, годишња 35.328 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:

САД	\$ 39.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 247.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 235.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 59.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговара: Миливоје Весовић, руководилац ООУР-а „Дубока штампа“.

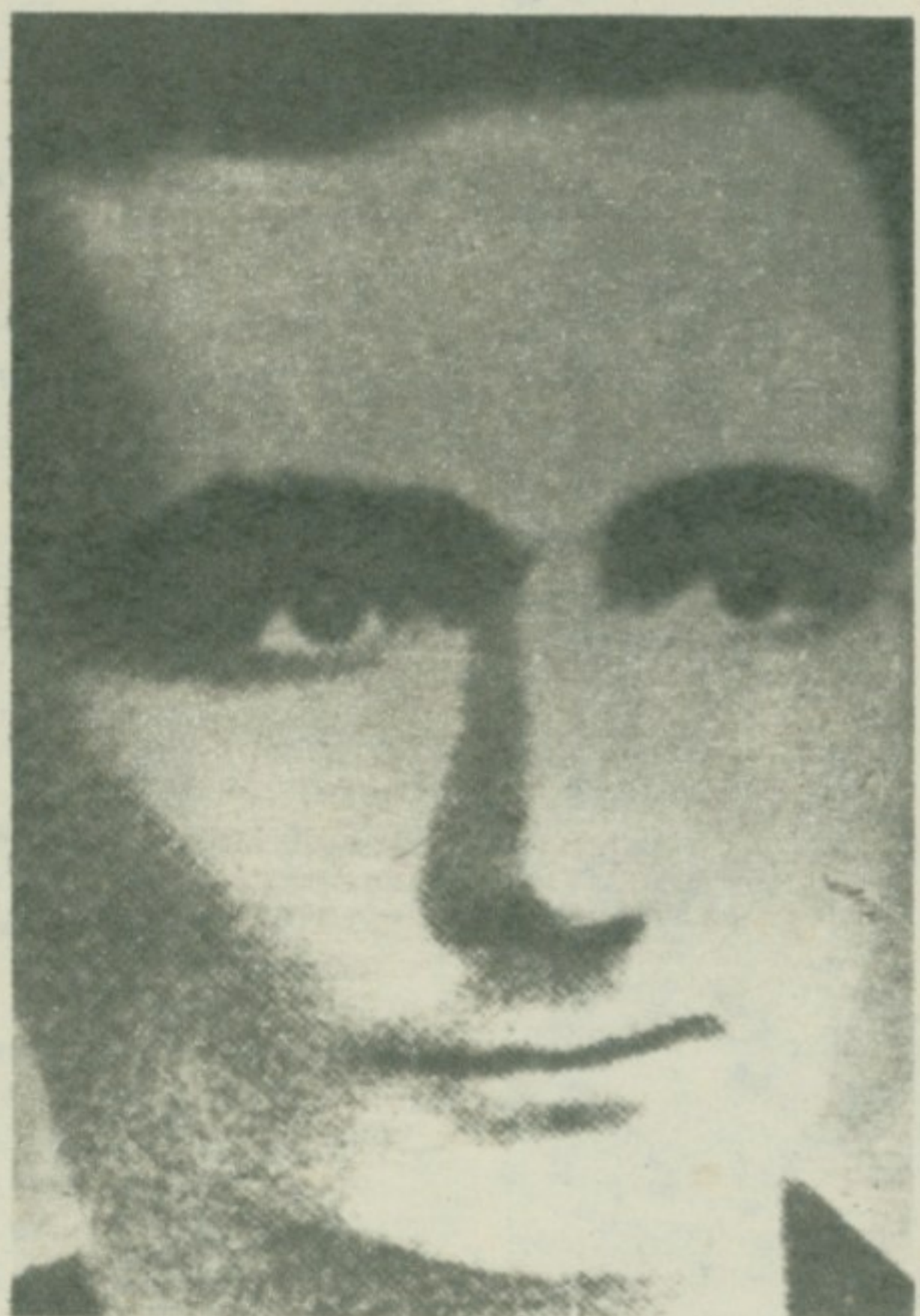

Ко је био Валтер

Молим те да ми одговориш ко је заправо Валтер из чувеног филма „Валтер брани Сарајево“?

МАЦА
Неготин

Право име партизана и илегалца, чувеног обавештајца Валтера било је Владимир Перић. Филм Вељка Булајића „Валтер брани Сарајево“ снимљен је према истинитим догађајима из рата. Владимир Перић, предатни комуниста којег је окупација затекла у Сарајеву где је био чиновник у Хипотекарној банци,

ступио је у Мајевички партизански одред. Крајем 1942. постао је његов командант, а затим је напредовао до команданта батаљона у 6. источнобосанској бригади.

У лето 1943. године Валтер је упућен на илегални рад у окупирано Сарајево. Био је не само прослављени борац, него и добар познавалац прилика у овом граду и успео је да организује широку мрежу партизанске обавештајне службе. Неколико пута специјална полиција била је на трагу његових тајних пунктова, али није успела да га ухвати. Храбар и надасве интелигентан, Валтер је неколико пута одлазио на слободну

територију, у Врховни штаб и враћао се у Сарајево. Готово до краја рата Валтер је стајао на челу свих акција илегалне организације. У борбама за ослобођење Сарајева он је, са групом бораца, чувао електричну централу коју су усташе хтеле да униште приликом повлачења. На том, последњем задатку покосио га је гелер минобацачке гранате 6. априла 1945. Владимир Перић Валтер је проглашен за народног хероја Југославије.

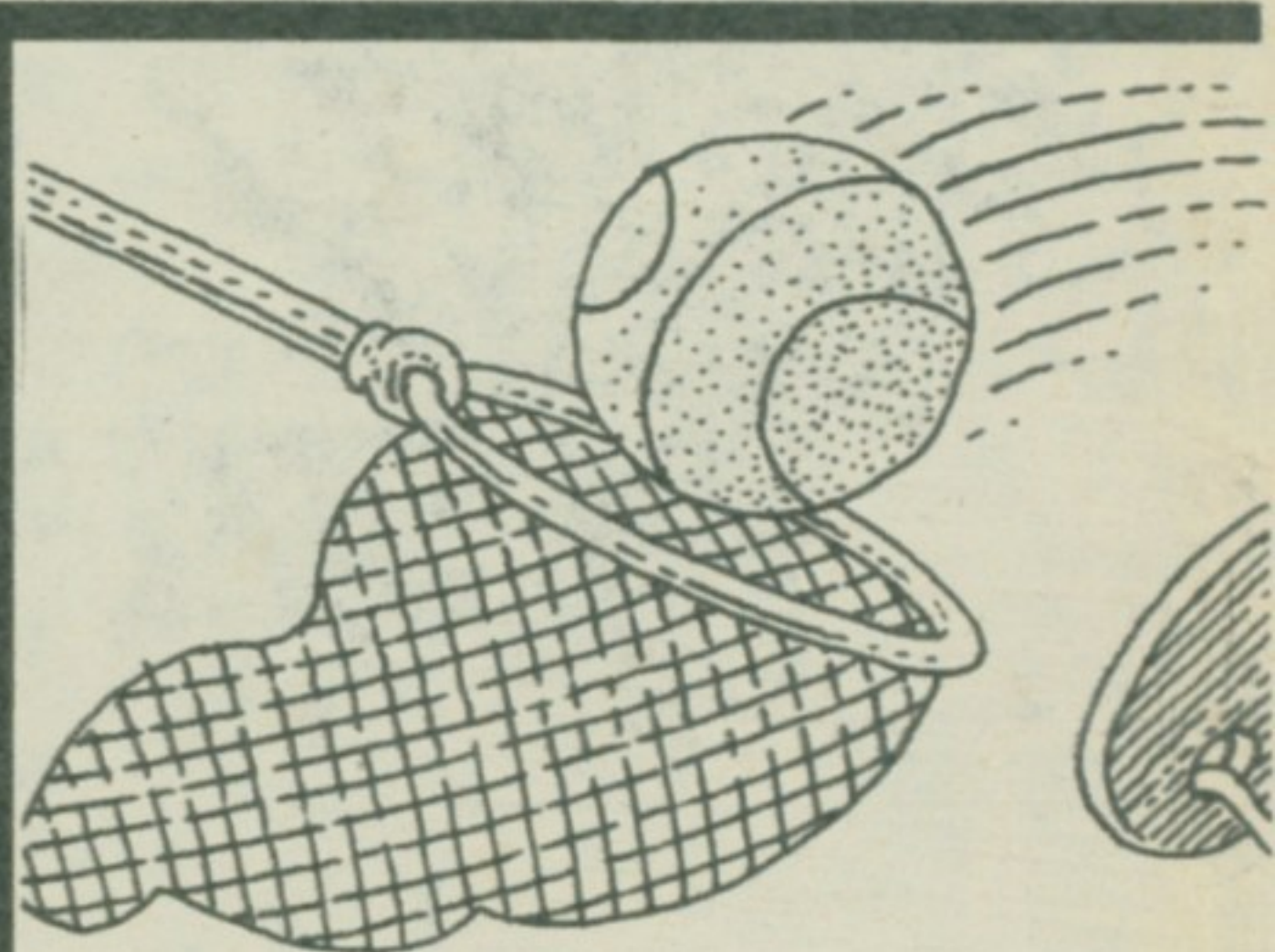
Хоћете ли у водиче?

Драги Забавнице,
Нашла сам се на судбоносној прекретници и не знам куда даље. Желим да будем туристички водич, али не знам у коју школу треба да идем и шта још треба да урадим. Најдражи друже, преклињем те, напиши ми више о том занимању, да ли треба да знам неке стране језике и да ли таква школа постоји у близини мог места. Живим у Новом Бечеју у северном Банату, одмах поред Тисе.

Твоја верна читатељка

У Србији школа за водиче постоји само у Београду, што значи да би, због предавања и испита, морала неко време да provedеш у главном граду. Иначе, услови су следећи:

- завршена средња школа, било који смер
- Знање најмање једног светског језика

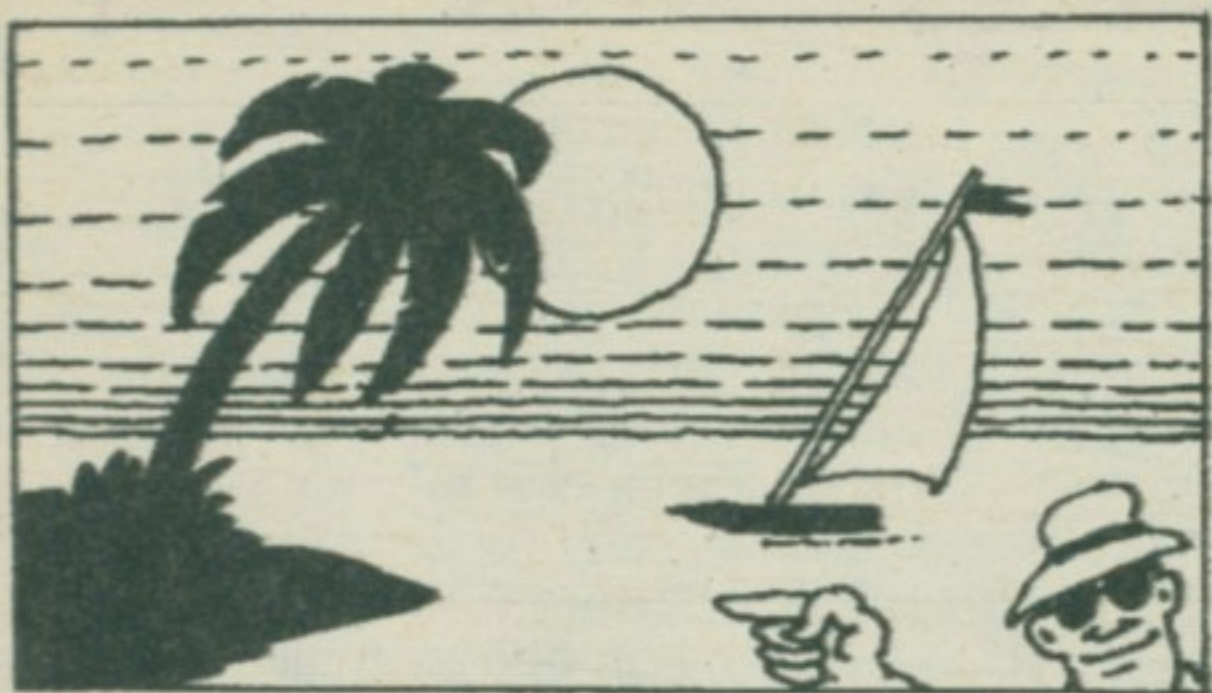

Кошарка и раст

Активно се бавим кошарком па ме занима да ли ћу због тога порастати мало више од мојих вршњака? Имам 17 година.

СТЕВИЦА
Зајечар

Драги Стевице, могло би да се догоди да због играња кошарке, нарочито ако вредно тренираш, порастеш мало више него што то диктира твоје наслеђе. Нема баш поузданих доказа за то, али је очигледно, из онога што је наука до сада пратила, да се у неком степену раст ипак повећава код бављења спортовима брзине и издржљивости у које спада и кошарка (ово важи и за пливање, трчање и сличне спортове). Постоје, с друге стране, и такви спортови који негативно утичу на раст, а то су спортови снаге, као што је дизање тегова и поједине борилачке вештине. Дакле, Стевице, добро си одабрао, а и ми ти од срца желимо да што више порастеш.

Пре уписа обавезно се полаже тест опште оспособљености – у Центру за професионалну оријентацију при СИЗ-у за запошљавање. Осим тога, на Институту за стране језике, такође у Београду, полаже се страни језик, уз обавезу да се постигне за најбољу оцену (код њих је то ДОБАР).

Затим се, у септембру, сва неопходна документа подносе Одсеку за туризмолешке науке Природно-математичког факултета. Предавања трају до јануара над се полажу испити из следећих предмета:

- друштвено уређење
 - основи туризма
 - информативна водичка служба у туризму
 - туристички послови и аранжмани
 - туристичка географија Југославије
 - културно-историјске знаменитости
- За показни успех добија се ДИПЛОМА о оспособљености за послове туристичког водича а с тим и могућност учлањења у Удружење водича, односно – посао.

Водичи не добијају стално запослење, али имају право на инвалидско и пензијско осигурање, ако сами уплаћују. Предност при добијању посла имају водичи који знају такозване дефицитарне језике: немачки, шпански и италијански. Неке ће занимати и ово: посао водича законом је регулисан тако да може да буде и као споредно занимање.

О. К.

ŠAMPION JUGOSLAVIJE U BODI BILDINGU BRKIĆ NENAD

vam pomaže da razvijete i oblikujete telo u kratkom roku pomoću brošura: **BODI BILDING ZA MUŠKARCE**, cena 1.800 din; **BODI BILDING ZA ŽENE**, cena 1.800 din. Uspeh garantovan, plaćanje pouzećem. Porudžbine slati na adresu: BODI BILDING, P. P. 118, 54000 Osijek

Страх од кривих ногу

Волим јахање и бавим се тим спортом, али сам чула да се од тога добијају криве ноге па се бојим тога. Да ли је то тачно?

ИВАНА
Брчко

Ништа се не бој! Какве криве ноге од јахања, то су „бапске“ приче! Криве ноге могу само да се наследе и ту онда ништа не помаже, а што се јахања тиче то је здрав и леп спорт. Само напред!

Боксери су прави људи

Веома бих волео да сам развијен као прави боксер, али не знам како то да постигнем. Пошто сам дебео, одговори ми какве су вежбе потребне за јачање мишића и обликовање тела?

ГОРАН МИЛИЋ
Његошева 42
Титово Ужице

Поред онога што наследио од родитеља и спољна средина може да утиче на наш изглед. Па ако желиш да изгледаш као боксер, ево савета лекара специјалисте за спортску медицину, доктора Душана Угарковића: определи се за рвање или џудо. Ти су спортови као створени за твоје жеље, поготово ако си растом низак. Уз вољу и вредан тренинг могао би у рвању да постигнеш и добре резултате, а тело ће добити жељени облик и мишићи чврстину.

Ксенија Каран, Џемала Биједића 6, 54000 Осиек – воли музику, сакупља марке.

Санида Џиндо, Марјана Баруна 2, 71000 Сарајево – има 14 година, воли спорт, дописивање и рок музику, сакупља салвете и постере.

Ана Предовић, Палмира Тољатија 14, 41000 Загреб – има 14 година, воли спорт и музику.

Дејан Пранић, Устаничка 14, 35230 Њуприја – има 15 година, воли диско музику, спорт, тренира фудбал, сакупља постере, плоче и љубавна писма.

Ива Горенц, Партизанска 17, 41432 Брегана – има 12 година, сакупља марке, разгледнице, салвете, значке, налепнице, календарчиће, папирнате луткице.

Младен Мијатовић, М. Тита 85ц/5, 26220 Ковин – има 9 година, сакупља значке, воли књиге и астрономију.

Хелена Јаношевски, Трг ЈНА 6, 11080 Земун – има 14 година, сакупља марке и коверте, воли рок и дописивање.

Виолета Драмлић, Радоша Бајовића, 31230 Ариље – сакупља постере, сличице и касете, воли рок.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

РЕКОНСТРУИШИТЕ УКРШТЕНИЦУ: басамак, асале, рур, кос, иранист, јаванка, е, астал, црногорско оро, реализам, лш, ж, вукела, бри, ви, еми, аљо, старт, натан, радисти.

НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ:

1. коприва, 2. ластавица, 3. репа, 4. лубеница.

РЕФЛЕКС У ОГЛЕДАЛУ

15. 1. 1988.

гао да се креће и по улици и по кући. Када је госпођа умрла, нашао се у „Удружењу паса водича за следе“ у Јорктаун Хејтсу, где је као мали и дресиран.

Тражили смо друштво, добили професионалца

Није још имао ни пет година, али се сматрало да је престар да би поново служио као водич и отишао је у прерану пензију.

Ја сам, годину дана раније, замолила „Удружење“ да ми уступи једног од њихових младих пензионера, послушних и лепо васпитаних. Телефонирали су ми да дођем и узмем Марконија, првог кога су имали на располагању.

Мој муж Џон и ја били смо очарани његовом сјајном црном длаком, лепом, благо троугластом главом финих пропорција и дубоким тамним очима које су блистале интелигенцијом.

Одлучио се за мене

Првих дана Маркони се кретао по нашој кући као сенка. Није лајао. Купили смо му играчку која звецка на најмањи додир шапе. Није је ни погледао. Дали смо му да жваће коску од нарочите коже. Није је ни лизнуо. Покушала сам да га заинтересујем за старе тениске лоптице. Није се ни померио да их ухвати мада су весело скакале и котрљале се. Било је очигледно да Маркони није створен за забаву и игру већ да испуњава одређене дужности и нова ситуација га је збуњивала.

Као и други прави пси водичи за следе и Маркони се увек држао на свега корак-два од ме-

доумици кога од нас двоје да чува. Пси који брину о слепима воде рачуна само о једној особи и Маркони није знао шта да ради.

Временом се одлучио за мене. Можда због тога што сам га увек ја хранила или зато што се претходно бринуо о жени. Отад ме није напуштао.

Када сам писала, лежао је на поду моје радне собе као неки црни тепих. Ако бих устала да нешто потражим, пратио ме је погледом. Чим би ми у руци угледао коверат с маркама, устајао је знајући да ћу поћи да га бацам у поштанско сандуче.

Као дете у ћошку

Маркони је имао невероватно богат „речник“, али реч „овде“ није се налазила на његовом репертоару. Требало ми је времена да схватим да за пса дресираног да чува следе та реч не постоји једноставно зато што је он увек ту, сасвим близу. Та особина није престајала да нас запрепаштује.

Једном сам, у дневној соби у приземљу, нашла траг измета. Похитала сам да изгрдим кривца и тада се Маркони први пут удаљио од мене. Појурио је уз ступнице на спрат где се налазила корпа с његовим јастуком. Ту сам га нашла. Њушке окренуте према зиду, као дете кажњено да стоји у ћошку. Сам је изабрао своју казну.

Маркони је дозволио да је возим аутом, али под условом да носим наочаре и да он седи поред мене и пази на друм. Када бих одлазила колима без њега, он се нервозно шетао горе-доле и прекорно гледао у Џона као да је хтео да му каже: „Како си могао да пустиш једну слепу жену да иде сама?“

Ја се обично поносим што сам савршено независна и способна

Чак и по сувом времену Маркони је, пре него што уђе у кућу, брисао шапе на отирачу. Имали смо утисак да би нас, да је знао да говори, ословљавао са „госпођо“ и „господине“

особа, али признајем да ми је Марконијева брига пријала.

Као чувар слепих Маркони је осећао неодољиву потребу да неком буде неопходан. Због тога је прва два месеца у нашој кући био крајње утучен. А онда се Џон

разболео и морала сам да га одвезем у болницу где су га задржали.

Вратила сам се луда од бриге јер је требало сачекати резултате анализа. У кући сам била сама са псом. Узела сам га у наручје, наслонила главу на његове снажне груди и брикнула у плач.

Све се добро завршило, Џон није морао на операцију, а однос између мене и Марконија се променио: и он и ја смо схватили да ми је неопходан, као што је био својој старој слепој власници.

Отад је Маркони почео да се опушта, чак и да се игра. Још се држао близу нас, али који метар даље. Жвакао је коску од коже и најзад је, када је једном неко зазвонио, први пут залајао. Из дубоког баса.

„Гледајте ослобођеног робијаша!“

Променило се још нешто: више нисам ја шетала њега већ он мене. Сваки пут када је било време за излазак, он би ми њушком благо додирно лакат. Мада сам га држала на ланцу, он је одређивао куда ћемо ићи. Често је трчао и вукао ме као да следи неки траг. Понекад сам га пуштала и он је кроз честар јурио право према нашој кући.

Једног пролетњег поподнева пустила сам га с ланца и он је кренуо уобичајеним путем кући, а затим изненада променио правац пошавши према врту једног суседа. Позвала сам га и он се направио да ме не чује. Потрчала сам да га ухватим, он ме је погледао испод ока, појурио и нестало. Дигла сам руке мислећи да ће ме већ стићи пре него што дођем кући.

Прошао је један сат, а Марконија није било. Тешила сам се да пси водичи слепих веома опрезно прелазе улицу. Два сата касније у то више нисам била сигурна. Телефонирала сам кафилерији да пријавим његов нестанак.

Дежурни службеник ми је рекао да су их управо позвали да интервенишу: велики црни лабрадор поставио се на улаз у једну кућу и не дозвољава госпођи с малим псом да уђе. „То сигурно није мој!“ узвикнула сам.

Преварила сам се. Касније су ми објаснили да се Маркони није понашао непријатељски. Напротив, махао је репом и као да је желео да се поигра са псићем. Али, госпођа се уплашила његове величине.

Пожурила сам у кафилерију, платила казну и купила бегунца. При изласку смо налетели на групу младића. „Гледајте ослобођеног робијаша, сигурно има подебео судски досије!“ узвикнуо је један од њих.

А нама се увек чинило да Маркони има претерано лепе манире! Уздржала сам се од смеха, из педагошких разлога. Ишли смо упоредо, Маркони сав покуњен, ја, на силу, веома озбиљна.

Чим смо стигли кући, Маркони се попео на спрат до своје корпе и окренуо њушку према зиду. Као да стоји у ћошку.

Клер Сафран

**ПАС
СА**

СУВИШЕ

**ЛЕПИМ
МАНИРИМА**

Овај црни лабрадор није био обична животиња која ће неком да прави необавезно друштво већ професионалац са одличним препорукама. Највећи део живота провео је у служби једне старе следе даме којој је пома-

не или мог мужа. Једне вечери, док смо ми гледали телевизију, а Маркони нетремице у нас, Џон се подигао и пошао у кухињу. Маркони је брзо кренуо за њим и још брже се зауставио. Посматрао је час Џона, час мене у крајњој не-

ОБЈЕКТИВОМ ОБЈЕКТИВНО

КОНКУРС за читаоце фото-репортере

Следеће четири недеље на овој страни објављиваћемо ваше фотографије на тему „ЗИМА У МОМ КРАЈУ“. Најуспешније појединце и групе INEX CINERPHOTO награђује са пет фото-апарата, пет соларних дигитрона и пет утешних награда. Али, то није све! На крају тромесечног наградног циклуса за најбољу фотографију („ЗИМА У МОМ КРАЈУ“, „ОД СРЦА САМ СЕ НАСМЕЈАО“ и „У СУСРЕТ ПРОЛЕЋУ“) чекају вас и СУПЕР НАГРАДЕ: фото-апарати, дигитрони, утешне награде и потпуно опремљена фото-лабораторија предвиђена за најуспешнију фотографију коју пошаље фото-секција клуба.

Очекујемо ваше прилоге, црно-беле фотографије слободног формата које треба слати на адресу: **Политикин ЗАБАВНИК, Македонска 29, Поштански фах 124, 11000 Београд**, са назнаком **За конкурс „ОБЈЕКТИВОМ – ОБЈЕКТИВНО“**.

ТЕРЕЗА ХАБЈАН, Водникова 131, 61000 Љубљана

ЉИЉАНА ЈЕЛЕР, Франколовских ж. 12, 63000 Цеље

ЕГИДИЈА КРСТАНИЋ, Р. Петровића 12, 11080 Земун

ПОЛІТИКНИЙ

ЗАБАВНИК

ТАЛІЧНИЙ ТОМ

